

บทแปลเรื่อง “เกสัชกรยิปซี” ของ ดร.กฤษณา ไกรสินธุ์ พร้อมบทวิเคราะห์

โดย

นางวาสนา มุฑุตานนท์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษและไทย ภาควิชาภาษาอังกฤษ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทแปลเรื่อง “เกสซ์กรียปซี” ของ ดร.กฤษณา ไกรสินธุ์ พร้อมบทวิเคราะห์

โดย

นางวาสนา มุฑุตานนท์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษและไทย ภาควิชาภาษาอังกฤษ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

A Translation of Dr. Krisana Kraisintu's "A Life-Saving Journey"
with an Analysis

BY

Mrs. Vasana Mututanont

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS IN
ENGLISH-THAI TRANSLATION
DEPARTMENT OF ENGLISH
FACULTY OF LIBERAL ARTS
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2015
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะศิลปศาสตร์

สารนิพนธ์

ของ

นางวาสนา มุทุตานนท์

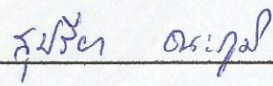
เรื่อง

บทแปลเรื่อง “เกสัชกรยิปซี” ของ ดร.กฤษณา ไกรสินธุ์ พร้อมบทวิเคราะห์

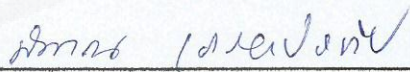
ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559

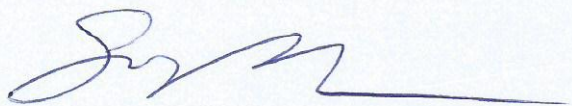
ประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุปรียา ณะภูมิ)

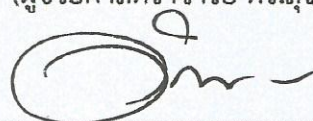
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.นันทวัน ชูอารยะประทีป)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยันต์ ปานเล่ห์)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดำรงค์ อดุลยฤทธิกุล)

หัวข้อสารนิพนธ์	บทแปลเรื่อง “เกสรขกรยิปซี” ของ ดร.กฤษณา ไกรสินธุ์ พร้อมบทวิเคราะห์
ชื่อผู้เขียน	นางวาสนา มุทุตานนท์
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษและไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	รองศาสตราจารย์ดร.นันทวัน ชูอารยะประทีป
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอบทแปลภาษาอังกฤษที่มีคุณภาพ ที่ถ่ายทอดเนื้อหา ลีลาและผลกระทบที่ผู้อ่านฉบับแปลได้รับครบถ้วนตรงตามต้นฉบับจำนวน สองบทจากบทประพันธ์เรื่อง “เกสรขกรยิปซี” เขียนโดย ดร. กฤษณา ไกรสินธุ์

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ทฤษฎีการแปล และแนวทางการแปลต่างๆ ที่ได้ศึกษามาประยุกต์ใช้เพื่อหาคำที่เหมาะสมกับรูปแบบการใช้ภาษาของต้นฉบับ คำที่เกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิประเทศในเนื้อหาของต้นฉบับ โดยคำนึงถึงผู้อ่านฉบับแปลว่าจะต้องได้รับสารที่มีความหมายและอรรถรสเท่าเทียมกับผู้อ่านต้นฉบับ

ปัญหาที่เกิดจากการถ่ายทอดสารนิพนธ์ฉบับนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่อง รูปแบบของภาษา โครงสร้างประโยค การใช้คำหรือวลีซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้เขียน ผู้แปลได้นำหลักการใช้ไวยากรณ์ แนวทางการวิเคราะห์ความหมาย แนวทางในการแปล การปรับบทแปลมาใช้ เพื่อให้ได้งานแปลที่มีเนื้อหา อรรถรส เทียบเคียงกับต้นฉบับ

คำสำคัญ: รูปแบบภาษา, การใช้คำหรือวลี, โครงสร้างประโยค

An Independent Title	A Translation of Dr. Krisana Kraisintu's "A Life-Saving Journey" with an Analysis
Author	Mrs. Vasana Mututanont
Degree	MASTER OF ARTS
Major Field/Faculty/University	ENGLISH-THAI TRANSLATION Faculty of Liberal Arts Thammasat University
An Independent Advisor	Assoc .Prof. Dr. Nantawan Chuarayapratib
Academic Years	2015

ABSTRACT

This independent study aims to present a good quality English version of two chapters in a book titled "A Life Saving Journey" by Dr. Krisana Kraisintu.

The objective of this independent study is to apply the Translation Theory and various measures in translation process in order to find the appropriate words to be used according to the original text style, history, geography of the country in the text considering that the readers of the translated version receive the equivalent content and pleasure as those who read the original text.

Challenges in translating this independent study mainly arose from the style of the original text, sentence structure, and words or phrases unique to the author of the original text. The translator has employed principles of grammar, along with various analysis, translation measure, and adaptation methods so that the translated work would retain essence and flavor of the original text.

Keywords: Text style, Sentence structure, Equivalent word

กิตติกรรมประกาศ

ในการแปลเรื่อง “เภสัชกรยิปปี้” หรือ “A Life-Saving Journey” ของ ดร.กฤษณา ไกรสินธุ์ ผู้แปลขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทวัน ชูอารยะประทีป ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และ ดร.นันทวิทย์ พรพิบูลย์ เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาตรวจแก้สารนิพนธ์และให้ความรู้ ตลอดจนข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการทำสารนิพนธ์จนเสร็จเรียบร้อย

ผู้แปลขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุปรียา วิลาวรรณ ประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยนต์ ปานเลห์ กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าเพื่ออ่านสารนิพนธ์ พร้อมทั้งเสนอแนะ และชี้จุดบกพร่องเพื่อให้สารนิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้แปลขอขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษและไทย ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมทั้งอาจารย์พิเศษทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และทักษะด้านการแปล เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้

ผู้แปลขอขอบคุณ เดวิส ฟอว์เซท (David Fawcett) เพื่อนชาวอเมริกันที่ได้ช่วยอ่านบทแปลภาษาอังกฤษฉบับแรก และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงบทแปล ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น โดยเฉพาะคุณธีรวัฒน์ วงศ์วานิช และคุณวราวุธ เวชกามา ที่ช่วยสนับสนุนให้กำลังใจผู้แปลตลอดมา คุณอนรรฆวีร์ เกียรติวิวิธศักดิ์ ที่ได้ช่วยให้คำแนะนำชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณ คุณวราภรณ์ เผ่ามณี ที่ช่วยประสานงานและอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ ตลอดมา

ขอขอบคุณสมาชิกในครอบครัวสำหรับกำลังใจ และแรงผลักดันอันยิ่งใหญ่ ทำให้ผู้แปลสามารถทำสารนิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ

ท้ายสุดนี้ขอขอบคุณสโมสร โรตารี กรุงเทพฯ ที่ได้เชิญผู้แปลให้ไปร่วมรับฟังการบรรยายของ ดร.กฤษณา ไกรสินธุ์ เรื่องประสบการณ์การไปช่วยเหลือประเทศในทวีปแอฟริกาผลิตยาต้านเอดส์เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ทำให้ผู้แปลมีโอกาสดูและฟังเพิ่มเติมกับผู้เขียนโดยตรงซึ่งมีส่วนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมความมุ่งหมาย

นางวาสนา มุฑตานนท์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญ	(4)
บทนำ	1
ภาคงานแปล	
บทนำภาคงานแปล	2
เรื่องย่อ	5
ต้นฉบับ	8
บทแปล	27
คำอธิบายประกอบการแปล	52
ภาควิเคราะห์	
บทที่ 1 การวิเคราะห์การแปลพร้อมแนวทางการแก้ปัญหา	75
บทที่ 2 บทสรุป	99

รายการอ้างอิง

101

ประวัติการศึกษา

104

บทนำ

ผู้แปลเลือกเรื่อง “เภสัชกรยิปซี” ของ ดร.กฤษณา ไกรสินธุ์ มาทำสารนิพนธ์ เพราะชื่นชมในตัว ดร.กฤษณา ไกรสินธุ์ และคุณประโยชน์ที่ได้ทำให้แก่ผู้ป่วยโรคเอดส์ในประเทศไทย และอีกหลายประเทศในทวีปแอฟริกา เธอเป็นผู้คิดค้นยาต้านเอดส์ (AIDS) คุณภาพดี ราคาถูกชื่อเอแซดที (AZT) ที่ได้ในปี 2538 ขณะทำงานอยู่ที่องค์กรเภสัชกรรม ผลงานดังกล่าวทำให้ประเทศไทยมีชื่อว่าเป็นประเทศแรกที่ผลิตยาชื่อสามัญต้านเอดส์ได้ ต่อมาได้ผลิตยาต้านเอดส์สูตรผสมของยา 3 ตัวในเม็ดเดียวกัน ชื่อยาจีพีโอเวอร์ (GPO-VIR) ซึ่งผลิตได้ในปี 2545 ทำให้องค์กรเภสัชกรรมมีชื่อเสียงกล่าวขวัญไปทั่วโลก เมื่อเห็นว่าคนไทยในประเทศไทยสามารถเข้าถึงยาต้านเอดส์ราคาถูกแล้ว ดร.กฤษณา ตัดสินใจลาออกจากองค์กรเภสัชกรรมเพื่อเดินทางไปช่วยสอนการผลิตยาต้านเอดส์ให้ประเทศอื่นๆ ในทวีปแอฟริกา ซึ่งมีสถิติผู้ป่วยโรคเอดส์สูงถึง 90% ของผู้ป่วยโลก

การไปสอนให้ประเทศในแอฟริกาผลิตยาต้านเอดส์เพื่อใช้เองนั้น ดร.กฤษณา เริ่มจากการวาดแปลนโรงงาน ซื้อเครื่องมือเครื่องจักร ติดตั้งเครื่องจักร ฝึกอบรมพนักงาน และตรวจสอบคุณภาพยาที่ผลิตได้ และต้องทำงานกับคนที่พูดภาษาอังกฤษไม่ได้ จนประสบความสำเร็จในหลายประเทศ ดร.กฤษณา ไปถ่ายทอดเรื่องราวประสบการณ์ต่างๆ ไว้ใน “เภสัชกรยิปซี” ที่ผู้แปลได้อ่านแล้วเกิดแรงบันดาลใจว่าอยากจะมีส่วนเผยแพร่ผลงานของ ดร.กฤษณา ให้รู้กันในวงกว้างขึ้น จึงได้นำบทประพันธ์เรื่อง “เภสัชกรยิปซี” จำนวน 2 บท มาถ่ายทอดเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งผู้แปลประสบปัญหาหลายประการในการถ่ายทอดบทแปล แต่ได้ใช้ความรู้จากแนวคิดและทฤษฎีการแปล กระบวนการแปล วิธีปรับบทแปล และความรู้ภาษาอังกฤษและไทย มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการแปลสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้ลุล่วงไปได้

ภาคงานแปล

บทนำภาคงานแปล

ในการแปลเรื่องเกสส์กริปปี้จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ผู้แปลได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการแปล และแนวทางในการแปลของนักทฤษฎี และนักวิชาการทางการแปลที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์หลายคน แต่คนที่ผู้แปลพิจารณาว่าจะนำแนวคิดและทฤษฎีการแปลมาประยุกต์ใช้กับการแปล การวิเคราะห์ปัญหาในการแปล และแนวทางแก้ไขสารนิพนธ์ฉบับนี้มี 2 คนดังนี้

นิวมาร์ก (Newmark, 1988, น.45-51)¹ แบ่งการแปลออกเป็น 2 ประเภทคือ การแปลที่ให้ความสำคัญกับภาษาต้นฉบับ (SL – Source Language Emphasis) และการแปลที่เน้นความเข้าใจของผู้อ่านงานแปล (TL – Target Language Emphasis) ผู้แปลสนใจการแปลที่ให้ความสำคัญกับภาษาต้นฉบับ (SL Emphasis) เนื่องจากต้นฉบับสารนิพนธ์ที่จะนำมาแปลนั้นเป็นเรื่องเล่า การแปลโดยเน้นภาษาต้นฉบับ จะทำให้ผู้อ่านสัมผัสได้ถึงตัวตนของผู้เขียนมากกว่า นิวมาร์ก แบ่งการแปลแบบรักษาต้นฉบับ (SL Emphasis) ออกเป็น 4 ประเภทตามความเข้มข้นของการรักษาความหมายของต้นฉบับ ดังนี้

(1) Word-for-Word Translation (การแปลคำต่อคำ) เป็นการแปลที่แสดงถึงทุกบรรทัดในต้นฉบับ เสมือนว่าคำในภาษาปลายทางไล่ตามคำในภาษาต้นฉบับแบบคำต่อคำ ผู้แปลรักษาการวางลำดับคำในภาษาต้นทางไว้อย่างเคร่งครัดและแปลทุกคำด้วยความหมายแรกสุดของคำที่พบเจอ โดยไม่ใส่ใจในเรื่องบริบท แม้แต่คำที่เป็นวรรณศิลป์ก็ถูกแปลแบบตรงตัวเช่นกัน วิธีแปลแบบคำต่อคำมักจะนำมาใช้เพื่อทำความเข้าใจกับกลไกของภาษาต้นทางหรือวิเคราะห์โครงสร้างของตัวบทที่เข้าใจยากในกระบวนการก่อนที่จะลงมือแปล

(2) Literal Translation (การแปลแบบตรงตัว) เป็นการแปลที่พยายามปรับโครงสร้างไวยากรณ์ของภาษาต้นทางให้ใกล้เคียงกับโครงสร้างไวยากรณ์ของภาษาปลายทางได้มากที่สุด แต่ก็ยังคงแปลทุกคำตามความหมายตรงตัว โดยไม่คำนึงถึงเรื่องบริบทอยู่เหมือนเดิม ในกระบวนการก่อนที่จะลงมือแปล วิธีการแปลเช่นนี้ช่วยชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่จะต้องแก้ไขในการแปล เช่น ความไม่เป็นธรรมชาติหรือสละสลวยของบทแปล เป็นต้น

1

Newmark, Peter. (1988). A Textbook of Translation. London: Prentice Hall International

(3) Faithful Translation (การแปลรักษาความหมาย) เป็นการแปลที่มุ่งจะผลิตบทแปลที่รักษาความหมายถูกต้องตามบริบทของต้นฉบับเอาไว้ โดยอยู่ภายใต้ข้อกำหนดของโครงสร้างทางไวยากรณ์ในภาษาปลายทาง การแปลแบบ Faithful Translation มุ่งเน้นที่จะตรงต่อวัตถุประสงค์และการประพันธ์ของผู้เขียนต้นฉบับ อย่างไรก็ตาม ไม่ค่อยคำนึงถึงเรื่องอรรถรสและความงามของต้นฉบับ (เช่น การเลียนเสียงธรรมชาติและเสียงที่ไพเราะในต้นฉบับ เป็นต้น) มุ่งไปที่ความหมายที่เหมาะสมเพียงอย่างเดียว ดังนั้น จึงไม่มีการสัมผัสสระหรืออักษร การซ้ำคำ การเล่นคำ หรือการเล่นเสียงใดๆ ของต้นฉบับปรากฏอยู่ในบทแปล นอกจากนี้ หากคำในเชิงวรรณศิลป์ไม่ค่อยมีความสำคัญมากนัก ผู้แปลอาจจะแปลคำนั้นโดยใช้ความหมายที่สื่อแค่ความรู้สึกกลางๆ หรือความหมายที่เป็นเรื่องศัพท์เฉพาะด้านไป และไม่ได้สร้างปฏิกิริยาที่เทียบเคียงได้กับต้นฉบับ (Cultural Equivalents) ให้เกิดขึ้นในบทแปล

(4) Semantic Translation (การแปลครบความ) ต่างจากการแปลแบบ Faithful Translation ตรงที่การคำนึงถึงอรรถรสและความงามของต้นฉบับมากกว่า กล่าวคือ มุ่งเก็บทั้งใจความและอารมณ์ของต้นฉบับไว้อย่างครบถ้วน การแปลแบบ Semantic Translation เป็นวิธีที่ยืดหยุ่นมากกว่าการแปลแบบ Faithful Translation ที่ยึดตามต้นฉบับและกฎทางไวยากรณ์อย่างเคร่งครัดและเชื่อมั่นว่าบทแปลถูกต้องดีอยู่แล้ว นอกจากนี้ การแปลแบบ Semantic Translation ยังอนุโลมให้ผู้แปลไม่จำเป็นต้องชื่อตรงกับต้นฉบับเสียทีเดียวและให้ผู้แปลสามารถใช้อารมณ์ความรู้สึกของตนมาทำความเข้าใจกับต้นฉบับได้

สัญญาวิ สายบัว (2550, น. 43-44) แบ่งรูปแบบการแปลออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การแปลแบบตรงตัว (literal translation) และการแปลแบบเอาความ (free translation)

การแปลแบบตรงตัว (literal translation) คือ การแปลที่พยายามรักษารูปแบบ ของการเสนอความคิดของต้นฉบับไว้ในฉบับแปลให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ รูปแบบที่ว่านี้หมายถึง คำระเบียบวิธีการเรียงคำ ระเบียบวิธีการจัดการกลุ่มความหมาย เข้าเป็นประโยค การเรียงประโยคเข้าเป็นข้อความที่ใหญ่ขึ้นไปตามเป็นระดับ และรวมถึงการใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ ด้วย

การแปลแบบเอาความ (free translation) คือ การแปลที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้งานแปลสามารถทำหน้าที่สื่อความหมายของต้นฉบับไปสู่ผู้อ่านได้อย่างแน่นอน โดยที่ไม่ทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจ ดังนั้นบทแปลอาจจะมีการปรับรูปแบบ การเรียงลำดับความคิดใหม่ให้แตกต่างไปจากรูปแบบเดิมของต้นฉบับได้

ในด้านกระบวนการแปล ผู้แปลได้นำเอาแนวทางของ สัญญาวิ สายบัว (2550, น. 21-57) มาปรับใช้ โดยแนวทางดังกล่าวสามารถสรุปได้เป็น 4 ขั้นตอนหลักดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์ต้นฉบับ โดยผู้แปลจะศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับต้นฉบับ วิเคราะห์วัตถุประสงค์ของผู้เขียน/ผู้แปล กลุ่มผู้อ่าน ส�타ลการเขียน และวิเคราะห์ลักษณะทาง ไวยากรณ์ของต้นฉบับ

2. การทำความเข้าใจในความหมายจากต้นฉบับ ผู้แปลจะต้องทำความเข้าใจในตัว ต้นฉบับโดยใช้ความรู้ด้านภาษาต้นฉบับ การหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ หรือถามผู้รู้มาช่วยในการ ทำความเข้าใจต้นฉบับที่ได้ความหมายที่ถูกต้อง

3. การถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปล ผู้แปลจะเลือกวิธีการแปลที่เหมาะสมเมื่อทราบว่า ผู้อ่านฉบับแปลเป็นใคร สามารถเข้าใจภาษาที่สื่อออกมาแบบไหน ประกอบกับผลจากการวิเคราะห์ ต้นฉบับ ว่าเป็นบทประพันธ์ชนิดใด

4. การตรวจสอบบทแปล หลังจากทีแปลเสร็จแล้ว ผู้แปลจะทิ้งไว้สักระยะหนึ่งและ กลับมาอ่านใหม่โดยเปรียบเทียบกับต้นฉบับ เพื่อความถูกต้องในด้านความหมาย รูปแบบ โครงสร้างไวยากรณ์ การลำดับความ รวมถึงการปรับบทแปลทั้งในระดับคำ และระดับประโยค เพื่อให้ ได้บทแปลที่สละสลวย ความหมายครบถ้วนในภาษาปลายทาง

ผู้แปลได้วิเคราะห์ต้นฉบับโดยนำเอาทฤษฎีของ นิวมาร์ก (Newmark, 1988, p.13) มา ปรับใช้ ซึ่งจากการวิเคราะห์ดังกล่าว พบว่าต้นฉบับเรื่องเภสัชกรียปชี บทที่ 7 ทำงานเพื่อมนุษยธรรม และบทที่ 8 งาน...เปลี่ยนชีวิต เป็นงานเขียนประเภทเล่าเรื่อง (Narrative) ที่มีลักษณะเป็นการเล่า เหตุการณ์ตามลำดับเวลาและความต่อเนื่อง และมีลักษณะของการบรรยายถึงสภาพสถานที่และ ลักษณะของผู้คนร่วมอยู่ด้วย ดังนั้น เพื่อให้ผู้อ่านงานแปลได้เข้าใจในเหตุการณ์ชัดเจนและเห็นภาพ ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนต้นฉบับต้องการจะสื่อถึงผู้อ่าน ผู้แปลเห็นว่าวิธีการแปลที่เหมาะสมที่สุดคือ การแปล แบบรักษาความหมายของต้นฉบับ (Faithful translation) โดยมุ่งเน้นการรักษาความหมายของ ต้นฉบับไว้อย่างครบถ้วนตามบริบท แต่ผลิตบทแปลโดยคำนึงถึงโครงสร้างไวยากรณ์ของภาษา ปลายทาง (Target language structures)

นอกจากนี้ผู้แปลยังได้ใช้หลักการแปลแบบเอาความ (free translation) ของ สัญณวี สายบัว (2550, น. 44) มาผสมผสานในการแปลเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในรูปแบบ และการ เรียงลำดับความคิด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้งานแปลสามารถสื่อความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น

เรื่องย่อ

“เกสซ์กรยิปซี” ของ ดร.กฤษณา ไกรสินธุ์ เป็นเรื่องราวชีวิตการทำงานในทวีปแอฟริกา ระหว่างปี 2545-2548 โดยเน้นที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก ประเทศแรกที่ถูกเขียนได้ เดินทางไปช่วยสอนการผลิตยาต้านเอดส์ สูตรจีพีโอวีเออร์ (GPO-VIR) ที่โรงงานฟาร์มาคินาจนสามารถผลิตเองได้ นับเป็นประเทศแรกในทวีปแอฟริกา ที่ผลิตยาต้านเอดส์เพื่อใช้รักษาผู้ป่วยของตนในประเทศได้สำเร็จในปี 2548

เมื่อเดือน ตุลาคม 2545 ผู้เขียนได้ลาออกจาก องค์การเกสซ์กรแล้ว ได้เดินทางไปฝึกรอบมที่องค์การอนามัยโลกที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และได้พบกับ คุณเก็บบอร์ส (Mr. Gebbers) ชาวเยอรมัน ซึ่งเป็นเจ้าของโรงงานฟาร์มาคินา ผู้ผลิตยาด้านมาลาเรีย หรือควินิน รายใหญ่ที่สุดในโลก โรงงานนี้ตั้งอยู่ที่ เมืองบูคาเว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก

คุณเก็บบอร์สได้อ่านบทสัมภาษณ์ ดร. กฤษณา ไกรสินธุ์ ซึ่งลงในนิตยสาร แดร์ สปีเกิล* (Der Spiegel) เรื่องยาต้านเอดส์ สูตรจีพีโอวีเออร์ (GPO-VIR) ที่ผู้เขียนได้คิดค้น และผลิตสำเร็จในเมืองไทยในปี 2545 จึงมีความสนใจที่จะผลิตยาสูตรดังกล่าวที่โรงงานของเขาที่เมืองบูคาเว (Bukavu) เพื่อรักษาพนักงานของบริษัท และชาวบ้านในเมืองบูคาเว (Bukavu) ที่ป่วยเป็นโรคเอดส์ จึงได้เดินทางมาพบผู้เขียนเพื่อขอความช่วยเหลือในการผลิตยาจีพีโอวีเออร์ (GPO-VIR) ผู้เขียนตอบตกลงจะไปช่วย เพราะเห็นว่าเป็นโครงการมนุษยธรรม ไม่มีเรื่องธุรกิจมาเกี่ยวข้องและได้เดินทางไป เมืองบูคาเว (Bukavu) ครั้งแรกในเดือน ธันวาคม 2545

การเดินทางจากกรุงเทพไปเมืองบูคาเว (Bukavu) ใช้เวลาเดินทาง ประมาณ 3 วัน 2 คืน จึงต้องวางแผนอย่างรอบคอบว่าจะไปทำอะไรบ้าง ที่เมืองใดบ้าง เพื่อกำหนดเมืองใดเมืองหนึ่งเป็นศูนย์กลาง เพื่อจะได้เดินทางต่อไปประเทศอื่น ๆ ในทวีปแอฟริกาต่อไป การเดินทางครั้งแรกนี้ผู้เขียนได้ใช้เมืองไนโรบีเป็นจุดศูนย์กลาง จากไนโรบีต้องนั่งเครื่องบิน อีก 1 ชั่วโมงเพื่อไปลงที่เมืองคิกาลี (Kigali) เมืองหลวงของ รวันดา และนั่งรถยนต์ต่อไปอีก 6 ชั่วโมงคิดเป็นระยะทาง ประมาณ 350 กม. ผ่านค่อนประเทศรวันดา ประเทศที่ได้ชื่อว่า ดินแดนแห่งภูเขา 1,000 ลูก เป็นประเทศที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดในทวีปแอฟริกา

*Der Spiegel เป็นภาษาเยอรมัน เจ้าของภาษาออกเสียงว่า แดร์ สปีเกิล

รถยนต์จะวิ่งไปตามถนนถนนคเคี้ยวเลาะไปตามไหล่เขา และบางช่วงก็จะวิ่งอยู่ในหุบเขา ภูมิประเทศยังเป็นป่าเขียวขจีคงความเป็นธรรมชาติอยู่มาก เมื่อมาถึงบูคาเว (Bukavu) สภาพถนนต่างกับใน รวันดาโดยสิ้นเชิงเพราะเป็นหลุมเป็นบ่อ บางถนนลาดยางเพียงซีกเดียว อีกซีกเป็นลูกรังเพราะมีการคอร์รับชันสูงมากในวงราชการ ตำรวจ ทหารไม่ได้รับเงินเดือนกันเป็น 2-3 ปี การคอร์รับชัน หรือรีดไถคนที่มั่งเงินจึงเกิดขึ้นเป็นเรื่องปกติ ผู้เขียนและคุณพ่อเอมิลีโอ ได้มาพักที่บ้านรับรองของคุณเก็บเบอร์สที่หุรุกรามาก และอยู่ริมทะเลสาบกีวู และสามารถมองเห็นกลุ่มภูเขารูเวนซอรี (Ruwenzori) ได้จากระเบียงบ้านพัก ที่นี่เป็นที่พักของผู้เขียนทุกครั้งที่เดินทางมาเมืองบูคาเว (Bukavu)

ผู้เขียนได้เดินทางมาเมืองบูคาเว (Bukavu) ทั้งหมด 6 ครั้ง แต่ละครั้งจะต้องวางแผนว่าจะมีแผนการบินอย่างไร แวะที่ไหนบ้างเพื่อทำอะไร และสามารถทำตามแผนที่ตั้งใจไว้ทุกครั้ง

การมาช่วยสอนผลิตยาด้านเอดส์ที่คองโก ผู้เขียนต้องเริ่มตั้งแต่การวางแผนโรงงาน ช่วยสั่งซื้อเครื่องจักรผลิตยา การติดตั้งวางเครื่องจักร การสั่งซื้อวัตถุดิบ ตัวยาต่างๆ การทดสอบเครื่องจักร การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของโรงงานที่คัดเลือกมาจากโรงงานผลิตยาควินิน จนถึงขั้นตอนที่สำคัญที่สุดคือสอนให้ผลิตยาเองได้ที่โรงงานแห่งนี้ ความพยายามของผู้เขียนใช้เวลาทั้งสิ้น 3 ปี โรงงานสร้างเสร็จปลายปี 2547 และสามารถผลิตยาด้านเอดส์สูตรผสมเม็ดแรกได้ในทวีป แอฟริกาในเดือนเมษายน 2548 ผู้เขียนตั้งชื่อว่ายา แอฟริ-เวียร์ (Afri-VIR) พิธีเปิดตัวยาด้านเอดส์ ที่ผลิตได้จัดขึ้นในวันที่ 11 กรกฎาคม 2548 ซึ่งภาครัฐให้ความสำคัญอย่างมาก โดยส่ง มาตามเจเน็จ คาบิลา (Janet Kabila) พี่สาวฝาแฝดของประธานาธิบดี มาเป็นประธานในพิธีเปิดตัว รวมทั้งรัฐมนตรี และนักการเมือง ประมาณ 100 คน

ผู้เขียนเดินทางมาบูคาเว (Bukavu) อีกครั้งเมื่อเดือน ธันวาคม 2548 พร้อม ดร.อังเดร แวนซิล (Dr.Andre Van Zyl) ชาวแอฟริกาใต้ ที่เคยทำงานกับองค์การอนามัยโลกที่เจนีวา ดร.อังเดร จะมาตรวจมาตรฐานการผลิต เนื่องจาก จีทีแซด (GTZ) ผู้ให้เงินสนับสนุนโครงการนี้ต้องการให้บริษัท ฟาร์มาคินา ยื่นขอการรับรองมาตรฐานการผลิตยาด้านเอดส์จากองค์การอนามัยโลก เนื่องจากบริษัทฟาร์มาคินา ต้องการผลิตยาเพื่อการจำหน่ายทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ซึ่งไม่เป็นไปตามที่ได้คุยไว้กับผู้เขียน แต่ผู้เขียนเห็นว่า อย่างน้อยที่สุดประเทศนี้ก็สามารถผลิตยาคุณภาพดีราคาถูกลงได้เอง คงจะช่วยผู้ป่วยโรคเอดส์ในประเทศได้ส่วนหนึ่งแน่นอน ผู้เขียนจึงได้เดินทางมาช่วย ผลตรวจและสรุปได้ว่า หากจะให้ได้มาตรฐาน บริษัทจะต้องเพิ่มบุคลากร ต้องมีการจัดเก็บ จัดเตรียมเอกสารให้ได้มาตรฐาน ตลอดจนปรับปรุงระบบต่างๆ ของโรงงานอีกมาก ส่วนบริษัทจะปรับปรุงแก้ไขให้ได้รับการรับรองมาตรฐานขององค์การอนามัยโลกหรือไม่ นั้น ไม่เป็นภาระของผู้เขียนอีกต่อไป เพราะได้ทำ

ตามสัญญาที่ว่า จะมาสอนเขาผลิตยาต้านเอดส์สูตรผสมโดยมีคุณภาพตามข้อกำหนดที่วางไว้เพื่อ
รักษานักงานของโรงงานและชาวบ้านในเมืองบูคาอู (Bukavu) เท่านั้นเอง

บทที่ 7

ทำงานเพื่อมนุษยธรรม

เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2545 ฉันได้ตอบตกลงกับเจ้าของโรงงานฟาร์มาคินา ที่เมืองบูคาอู ประเทศคองโก ชื่อคุณเก็บเบอร์สว่าจะไปช่วยสอนเขาให้ผลิตยาต้านเอดส์

ตกลงกับเขาทั้งๆที่ไม่รู้ว่าบูคาอูอยู่ที่ไหนในแอฟริกา รู้อย่างเดียวว่าอยากไปช่วยเหลือผู้ป่วยเอดส์ที่เป็นพนักงานบริษัทและคนท้องถิ่น ซึ่งมีอัตราการเป็นเอดส์มากมายเหลือเกิน

หากรู้ว่าจะต้องไปเจอสภาพความเป็นอยู่และความปลอดภัยเป็นอย่างไร ฉันจะตัดสินใจเป็นอย่างอื่นไหม

ฉันคงมีคำตอบเดียว คือเมื่อตัดสินใจทำอะไรไปแล้วก็จะทำให้เสร็จไม่ว่าผลมันจะออกมาเป็นอย่างไรก็ตาม

ฉันได้บอกคุณเก็บเบอร์สว่าฉันจะไปหาเขาในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2545 หลังจากออกจากองค์การเภสัชกรรมแล้ว ฉันก็ได้รับเชิญให้ไปบรรยายตามประเทศต่างๆ มากมายแต่ที่จะเกี่ยวข้องกับคองโกก็คงเป็นการเดินทางในเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2545 องค์การหมอไร้พรมแดนเชิญไปบรรยายที่ประเทศบราซิล และสหภาพยุโรปเชิญไปช่วยเหลือโรงงานยาที่ประเทศไนจีเรีย

ฉันตัดสินใจว่าจะออกจากกรุงไนโรบีซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศเคนยา เพราะว่าฉันต้องเดินทางในแอฟริกาอีก 2 แห่ง ก็เลยเลือกที่จะให้เคนยาเป็นศูนย์กลางการเดินทางของฉัน

การเดินทางไปบราซิลและไนจีเรียก็มีเรื่องเกิดขึ้นกับตัวฉันมากมาย แต่ก็คงไม่พูดถึง เพราะไม่เกี่ยวกับการเดินทางไปคองโก

ฉันรู้จักกับบาทหลวงคาทอลิกคนหนึ่งชื่อคุณพ่อเอมิลิโอ (Emilio) ท่านมาจากอิตาลี มาเยี่ยมเพื่อนท่านซึ่งเป็นบาทหลวงคาทอลิก ที่ทำงานอยู่ที่สถานสงเคราะห์นักบุญคามิลเลียน จังหวัดระยอง ที่นั่นดูแลเด็กกำพร้าที่พ่อแม่เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์เป็นจำนวน 30 คน ฉันชอบไปที่นั่น เอาอาหาร ขนม ไปเลี้ยงเด็ก และบริจาคเงินช่วยเหลือศูนย์แห่งนี้ ฉันได้พบคุณพ่อเอมิลิโอซึ่งปกติแล้วประจำอยู่ที่เมืองการุงกู (Karungu) ประเทศเคนยา

ท่านมาเยี่ยมคุณพ่อจิโอวานนี (Giovanni) และเราได้พบกัน ฉันก็เลยชวนคุณพ่อไปเที่ยวที่คองโก คุณพ่อเอมิลีโอตกใจ เพราะไม่คิดว่าสถานที่แห่งนั้นเป็นที่ท่องเที่ยวของใครทั้งสิ้น แต่ด้วยความเมตตาท่านก็ตกลงว่าจะเป็นเพื่อนร่วมทางกับฉันไปคองโกด้วยกันคุณพ่อเอมิลีโอต้องเดินทางโดยทางรถยนต์จากการรูงู ซึ่งท่านขับเอง มาพบกับฉันที่ไนโรบีใช้เวลาทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง ทั้งที่ระยะทางประมาณ 500 กิโลเมตรแต่ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อตลอดเส้นทาง ทำให้ต้องใช้เวลานานกว่าปกติ นี่คือนสภาพถนนในแอฟริกา

เมืองที่ฉันจะไปทำงานชื่อบูคาว่า ซึ่งก็ได้บรรยายไปแล้วในบทก่อนว่าเป็นเมืองหลวงของกินู และมีความสำคัญที่สุดในแง่ประวัติศาสตร์ ความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ การต่อสู้ฆ่าฟันกันระหว่างคน 2 เผ่า และความมั่งคั่งของธรรมชาติ

การที่จะเดินทางไปที่นี่จะต้องไปเริ่มต้นที่เมืองคิกาลี ซึ่งเป็นเมืองหลวงของรวันดา ปกติแล้วจะมีเที่ยวบินจากหลายประเทศบินไปที่นี่ เช่น จากแอฟริกาตะวันออกก็จะมีเที่ยวบินจากไนโรบี แอดดิส อาบาบา เอธิโอเปียจากยุโรปก็มีจากบรัสเซล (เบลเยียม), ปารีส (ฝรั่งเศส) แฟรงก์เฟิร์ต (เยอรมนี) ฉันเลือกที่จะบินจากไนโรบีเพราะนัดพบกับคุณพ่อเอมิลีโอเอาไว้

เครื่องบินออกจากสนามบินไนโรบีเวลา 07.20 น. บินตรงไปเมืองคิกาลีใช้เวลาบินแค่ชั่วโมงเดียว ฉันนั่งริมหน้าต่างขณะที่เครื่องบินกำลังร้อนลงจอด ฉันมองลงไปข้างล่างเห็นภูเขาสูงเล็กๆ สีเขียวเต็มไปหมด มองไปหาทางไหนก็เห็นแต่สีเขียว สวยงามมาก สมดังคำกล่าวขานว่าประเทศนี้เป็นดินแดนแห่งภูเขา 1,000 ลูก (Land of a Thousand Hills)

เราผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมืองไม่มีปัญหาอะไร เพราะว่าพาร์มาคินาที่รวันดาได้จัดการให้เสร็จเรียบร้อยแล้ว พร้อมกับของคุณพ่อเอมิลีโอ ฉันสังเกตว่าสนามบินนี้มีการรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวด มีรั้วสูงล้อมรอบสนามบิน ไม่ทราบมาก่อนหน้านี้ที่เครื่องบินของอดีตประธานาธิบดีถูกยิงตกเสียชีวิต มีการรักษาความปลอดภัยเช่นนี้หรือไม่

เจ้าหน้าที่ทุกระดับที่สนามบินพูดภาษาอังกฤษชัดเจนมาก ก่อนมาฉันก็กังวลว่าคงจะพูดอะไรกันไม่รู้เรื่อง เพราะที่นี่เคยเป็นเมืองขึ้นของเบลเยียม และฝรั่งเศสก็เข้ามามีบทบาทสูงมาก คนที่นี่ก็คงจะพูดแต่ภาษาฝรั่งเศส แต่ฉันคาดผิด เพราะว่าทุกคนพูดภาษาอังกฤษ ฉันสอบถามคนรวันดา เขา

บอกว่าคนที่พยายามจะลืมภาษาฝรั่งเศส และเรียนรู้ภาษาอังกฤษแทน คงจะเป็นประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาอย่างโหดร้าย ทำให้ทุกคนพยายามจะลืมเหตุการณ์ในอดีต

คนที่มารับฉันคือเดิร์ก เก็บเบอร์ส (Dirk Gebbers) ซึ่งเป็นลูกชายคุณเก็บเบอร์ส และเภสัชกรชาววันดาเป็นพวกทุตซีชื่ออังตวน (Antoine)* ที่จริงแล้วเราสามารถบอกได้ทันทีว่าคนวันดาใครเป็นฮุตตู และใครเป็นทุตซี กล่าวคือ พวกทุตซีรูปร่างสูงโปร่ง ใบหน้ายาวเล็ก จมูกเล็กแหลม หน้าตาคล้ายๆ กับคนที่มาจากฮอร์น ออฟ แอฟริกา (Horn of Africa) ได้แก่ โซมาเลีย เอธิโอเปีย และเอริเทรีย (Eritria) ส่วนพวกฮุตตูจะมีลักษณะคล้ายคนแอฟริกันส่วนใหญ่ ไม่สูงมาก รูปร่างลำสันจมูกใหญ่ พวกนี้มีต้นกำเนิดมาจากพวกแบนตู (Bantu) ซึ่งอพยพมาจากแอฟริกาตะวันตก ดังนั้น เมื่อแรกพบอังตวนฉันก็บอกได้ทันทีว่าเขาเป็นทุตซี

หลังจากที่ฉันทำงานและอาศัยอยู่ในทวีปแอฟริกาเป็นเวลา 5 ปีเต็ม ฉันสามารถบอกได้ทันทีว่าคนแอฟริกันคนนี้มาจากประเทศไหน จากหน้าตา การแต่งกาย คำพูด ตลอดจนกลิ่นของคนเหล่านี้ ซึ่งจะมีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละประเทศ

เดิร์กและอังตวนพาเราไปทานอาหารเช้าและกลางวันที่ร้านกาแฟที่มีชื่อเสียงที่สุดของประเทศนี้ เจ้าของเป็นคนเยอรมัน และทำขนมปังทุกชนิดอร่อยมาก รู้จักกับพวกฟาร์มาคินาเป็นอย่างดี เดิร์กแนะนำว่าควรจะทานกักตุนไว้เยอะๆ เพราะจะต้องเดินทางอีก 6 ชม. โดยทางรถยนต์ ผ่านป่าและภูเขา ซึ่งไม่มีโอกาสได้ทานอะไรอีกจนกว่าจะถึงบูคาอู

คนขับรถเราเป็นพวกฮุตตู ชื่อบาร์บี้ (Barbie) พูดภาษาฝรั่งเศสและสวาฮีลี (Swahili) ซึ่งเป็นภาษาพื้นเมืองของแอฟริกาตะวันออก ฉันพูดกับเขาไม่รู้เรื่องในปีนั้น แต่อีก 3 ปีหลังจากที่ฉันทำงานอยู่ที่ประเทศแทนซาเนีย ฉันก็สามารถสื่อสารกับผู้คนในแถบนี้ด้วยภาษาสวาฮีลีได้โดยไม่มีปัญหาอะไร

บาร์บี้ขับรถดีมาก ถึงแม้ว่าขับเร็วแค่ไหนฉันก็ไม่รู้สึกกลัว เรามีข้อเสียเพียงอย่างเดียวคือกลิ่นตัวแรงมากและเขาชอบใส่เสื้อเข้ากันหลายๆวัน ไม่รู้ว่าเป็นนิสัยเขาหรือเขาไม่มีเสื้อที่จะเปลี่ยน ตอนแรกฉันก็เขงกักกับกลิ่นของเขา แต่พออยู่ไปนานๆ ก็เริ่มชิน และไม่รู้สึกอะไรอีกแล้ว

*Antoine เป็นชื่อคนฝรั่งเศส จากการสอบถามเจ้าของภาษาชื่อนี้จะอ่านว่า อันตวน ไม่ใช่ อังตวน

เราออกจากคิกาลีตอน 10 โมงเช้า อังตวันไม่ได้ไปด้วยเราก็เลยมีกัน 4 คน รวมทั้งคนขับรถ มุ่งหน้าไปทางตะวันตกคิกาลีอยู่ตรงกลางก่อนไปทางตะวันออก ดังนั้น เราต้องเดินทางผ่านก่อนประเทศวันดาระยะทางประมาณ 350 กิโลเมตรสองชั่วโมงแรกรถเราวิ่งผ่านภูเขาบ้าง ในหุบเขาบ้าง เห็นผู้คนทำไร่ นา ปลูกรำข้าวโพด กาแฟ ถั่ว ถั่วลิสง เต็มไปหมด เป็นทุ่งหญ้าสีเขียวสุดลูกหูลูกตา ตัดกับท้องฟ้าสีคราม สวยงามมาก

ประเทศนี้มีประชากรหนาแน่นมากที่สุดในทวีปแอฟริกา ก็เลยเห็นผู้คนเดินไป เดินมา บางคนขี่จักรยานที่ตัวเอง ล้อเป็นไม้กลมๆ วิ่งตามถนนซึ่งเป็นไหล่เขา คงจะหนักและลำบากแน่ๆ ตอนขึ้นเขาเห็นเด็กนักเรียนเดินไปโรงเรียน เด็กเหล่านี้ใส่ชุดเครื่องแบบสีเขียว แต่ฉันแปลกใจว่าทำไมเด็กไม่ใส่รองเท้าซักคน ถามเด็กก็ได้ความว่า ประเทศนี้อยู่ใต้ก็โดยการบริจาคของประเทศต่างๆ คนที่บริจาคเขาคงให้ชุดนักเรียนและกระเป๋า เขาสวมบริจาครองเท้า เด็กๆ ก็เลยเดินเท้าเปล่าไปโรงเรียน เราจะต้องเดินทางเฉพาะตอนกลางวันเท่านั้น เพราะกลางคืนอันตรายมาก

นับเป็นครั้งแรกที่ฉันเดินทางโดยรถยนต์เป็นเวลานานๆ รู้สึกตื่นเต้น ตื่นตาตื่นใจกับความงามของธรรมชาติเปิดกระจกรถไปรับอากาศบริสุทธิ์ สดชื่นมาก ผิดกับตอนที่นั่งรถอยู่ที่ไนโรบี ซึ่งมีแต่ควันพิษ เราเดินทางมาได้ 2 ชั่วโมงก็มาถึงเมืองบูตาเร่ (Butare) ซึ่งใหญ่เป็นอันดับ 2 ของประเทศรองลงมาจากคิกาลี เมืองนี้มีความสำคัญด้านการศึกษาและวัฒนธรรม มีมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นเพียงแห่งเดียวในประเทศนี้มีวิทยาลัยด้านเกษตรกรรม มีพิพิธภัณฑ์ และอยู่เกือบติดกับพรมแดนประเทศบุรุนดี เราหยุดพักทานกาแฟ เข้าห้องน้ำที่โรงแรมซึ่งทันสมัยที่สุดเพียงแห่งเดียว ถนนลาดยางก็มีเพียงเส้นเดียวตัดผ่านเมือง ประชากรของเมืองนี้ประมาณ 20,000 คน เราหยุดพักที่นั่นเพียงครึ่งชั่วโมงแล้วก็เดินทางต่อคราวนี้สองข้างทางเป็นป่าค่อนข้างทึบ ต้นไม้สูงๆ บนภูเขาเส้นทางคดเคี้ยวมาก หากใครไม่ชินกับการนั่งรถตามไหล่เขาออกไปวกมา ก็จะรู้สึกเวียนศีรษะ คลื่นไส้

คุณพ่อเอมิลีโอก็เกือบจะอาเจียน ดิที่ว่าฉันเป็นคนเกาะสุมๆ นั่งเรือประจำ โดยเฉพาะช่วงมรสุมเจอคลื่นตลอดเวลา ทำให้มีความเคยชินกับการเดินทางแบบนี้ ไม่รู้สึกอะไรเลย สองข้างทางสวยงาม มีต้นไม้แปลกๆ ที่ฉันไม่เคยเห็นมาก่อน เด็กบอกว่าบางต้นเป็นอาหารของลิงกอริลลา ลิงพวกนี้เป็นมังสวาน และจะเลือกเฉพาะต้นไม้บางชนิดเป็นอาหารฉันก็ได้แต่ฝันว่า ซักวันหนึ่งฉันจะต้องได้เห็นลิงชนิดนี้

ระหว่างทางเราก็ได้เห็นลิงสองชนิดคือโคโลบัส (Colobus) ตัวเล็กสีดำ มีแถบสีขาวตามลำตัวและใบหน้า มีหางยาวมากกว่าลำตัว เป็นพวงสีขาวสลัดดำ สวยมาก และลิงบาบูนสีน้ำตาล มีขนาดใหญ่เห็นได้ชัดเจน มีปากยาวยื่นออกมาถึงพวกนี้ก็จะวิ่งเล่นบนถนนหรือข้างถนน ตอนบ่ายจะเห็นน้อยกว่าตอนเช้า เนื่องจากเขาไปนอนพัก ไม่ออกมาวิ่งเล่นเหมือนตอนเช้า ได้เห็นลิงพวกนี้ก็น่ารักดี แต่พอฉันมองขึ้นไปบนเนินเขา เห็นคนใส่ชุดเขียวแบบทหารเต็มไปหมด ถือปืนยาวกันทุกคน บางคนก็จ้องมาที่พวกเรา สายตาไม่เป็นมิตรเลยฉันไม่กล้าสบตาพวกเขา กลัวว่าเขาจะไม่พอใจ ฉันได้แต่หลบตาขึ้นไปมองบางครั้ง โดยไม่ให้เขาสังเกตเห็น เดิร์กบอกว่าพวกนี้เป็นทหารของรวันดา คอยดูแลความปลอดภัยในป่าแห่งนี้ ฉันก็สงสัยเหมือนกันว่า เขาดูแลเราหรือคอยจ้องทำร้ายเรา ตลอดเส้นทางเป็นเวลา 4 ชั่วโมง ฉันชอบดูวิวสองข้างทางเป็นที่สุด เห็นสัตว์ (ลิง) ธรรมชาติ ต้นไม้ ภูเขา คนพื้นเมืองอยู่ในวิถีชีวิตของเขา ฉันเห็นแล้วมีความสุขมากนึกในใจว่า คนเราไม่เห็นจะต้องใช้อะไรมากมายในชีวิตก็สามารถมีความสุขได้ ความเรียบง่ายเหล่านี้ไม่มีวันได้พบเลยในประเทศตะวันตกหรือแม้แต่ประเทศไทย

ในที่สุดฉันก็เดินทางมาถึงเมืองพรหมแดนชื่อซียงกู (Cyangugu) ระหว่างรวันดาและคองโก ทะเลสาปกิวัซึ่งมีน้ำเป็นสีเขียวเนื่องจากมีแร่แมงกานีสเยอะมาก และต้องผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองของรวันดา ก็ไม่มีปัญหาอะไร เพราะเดิร์กเป็นคนพาไปจัดการให้ หลังจากนั้นเราต้องขึ้นรถข้ามสะพานไม้ ขนาดความยาว 30 เมตร กว้างประมาณ 10 เมตรสะพานนี้มีความสำคัญมาก และเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางการทหารของทั้งสองประเทศ ทางกรมอนุญาตให้ถ่ายภาพ

บริเวณนี้ในสมัยที่มีการสู้รบกันระหว่างฮูตูลูและทุตซีฝ่ายที่พ่ายแพ้ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายใดก็ตาม ก็จะอพยพเข้าไปอยู่อีกประเทศหนึ่ง คนนับแสนเดินทางผ่านสะพานแห่งนี้ นึกถึงภาพผู้คนที่อพยพกันไปมาแล้วรู้สึกเศร้าใจมาก ทำไมคน 2 เผ่าซึ่งอยู่ในดินแดนเดียวกันถึงได้เกลียดชังกันมากเท่านี้ บริเวณหลังตรวจคนเข้าเมือง สะพาน และหลังจากข้ามสะพานก็จะเป็นดินแดนที่ไม่มีใครเป็นเจ้าของ เรานั่งรถข้ามไปถึงเจอด่านตรวจคนเข้าเมืองของคองโก ตรงนี้ใช้เวลานานมาก แล้วเขาก็ยึดพาสปอร์ตของเราทั้งสองคนเอาไว้ คุณพ่อเอมิเลียโอไววายว่าเราจะอยู่อย่างไม่มีบัตรประจำตัว (identity) ไม่ได้ ฉันก็เลยปลอมแกว่า ไม่มีบัตรประจำตัวดีกว่าไม่มีชีวิต

นี่เป็นเหตุการณ์หลังจากที่ฉันไปไนจีเรียแล้วโดนจี้ 5 ครั้ง ก็เลยคิดว่ายังไงก็ต้องเอาชีวิตให้รอดไว้อีก่อน เดิร์กแนะนำให้รู้จักตำรวจนอกเครื่องแบบนายหนึ่ง ซึ่งตอนนี้ก็จำชื่อไม่ได้แล้ว

ตำรวจคนนี้มีชีวิตสำคัญกับชีวิตฉันมากในเวลาต่อมา ตำรวจก็เอาพาสปอร์ตเราไปแล้วคืนให้วันที่เราเดินทางออกนอกประเทศ ดังนั้นช่วงที่อยู่ที่บูคาเรสต์เราจะไปไหนไม่ได้เลย เขาบอกว่าจะเอาไปทำวีซ่าเข้าคองโก ฉันสงสัยแต่ไม่กล้าถาม โชคดีที่ฉันถ่ายสำเนาพาสปอร์ตติดตัวไว้เสมออย่างน้อยฉันก็เอาไปแสดงให้ใครเห็นว่าฉันเป็นใคร

เดิร์กบอกว่าตำรวจที่นี่ (รวมถึงข้าราชการคนอื่นๆ ด้วย) ไม่ได้รับเงินเดือนมาเป็นเวลา 3 ปีแล้ว พวกเขามีชีวิตอยู่ได้ก็โดยการรีดไถทุกคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับราชการ ตำรวจคนนี้พาร์มาคินาจ้างเอาไว้สำหรับบริการพาร์มาคินาโดยเฉพาะซึ่งก็ได้รับเงินเดือนพิเศษสำหรับงานดังกล่าว

กว่าจะผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองได้ก็ใช้เวลาเกือบชั่วโมง ฉันนั่งคุยกับพวกคองโกในรถไม่กล้าลงไปข้างล่างเพราะอย่างน้อยหากมีอะไรเกิดขึ้นฉันให้บาร์บิซัรบถหนีได้ทันตอนนี้ฉันเริ่มรู้สึกแล้วว่าดินแดนแห่งนี้ไม่ปลอดภัย เพราะช่วงที่ฉันมาในรถเป็นเวลา 6 ชั่วโมง ก็ได้ซักถามเดิร์กมากมายพอสมควร โชคดีที่เขาพูดภาษาอังกฤษได้ดีมาก ฉันก็เลยไม่มีปัญหาเรื่องการสื่อสารกับเขา แต่โชคร้ายที่เดิร์กมีหน้าที่ดูแลการเพาะปลูกต้นซินโคนา (Cinchona) ที่ใช้เปลือกมาสกัดเอาสารควินิน ซึ่งเป็นยาด้านมาลาเรียออกมา เขาไม่รู้เรื่องการผลิตยาเลย ฉันต้องทำงานกับคนอื่น ซึ่งพูดภาษาอังกฤษได้น้อยมาก

บริษัทพาร์มาคินาเดิมเจ้าของคือบริษัทบอริงเกอร์ แมนแฮม (Boehringer Mannheim)* จากประเทศเยอรมนี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ได้เป็นเจ้าของไรต์ซินโคนา (ที่นำมาเปลือกมาสกัดควินิน) ในคองโก แล้วทำการส่งเปลือกต้นไม้นี้ไปที่ประเทศเยอรมนี เพื่อสกัดเอาควินินออกมา และต่อมาก็ได้สร้างโรงงานสกัดขึ้นที่เมืองบูคาเรสต์ ต่อมาบริษัทฮอฟแมน ลา โรช (Hoffman La Roche) ของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ได้มาซื้อกิจการของบริษัทบอริงเกอร์ แมนแฮม แต่ไม่ได้ต้องการกิจการในส่วนของพาร์มาคินา ก็ได้ขายส่วนนี้ให้กับพนักงานเดิมของบริษัท 2 คน คือคุณฮออสต์ เก็บบอร์ส (Mr. Horest Gebbers) เป็นชาวเยอรมัน และนายอีเตียน เออร์นี (Mr. Etienne Erny)[†] เป็นคนฝรั่งเศส ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541

* Boehringer Mannheim เป็นชื่อบริษัทภาษาเยอรมัน ชื่อนี้เจ้าของภาษาอ่านว่า บอริงเกอร์ มานไฮม์

[†] Etienne Erny เป็นชื่อคนฝรั่งเศส เจ้าของภาษาอ่านว่า แอนเทียน แอร์นี

ปัจจุบันฟาร์มาคินาได้ทำการปลูกต้นชินโคนาในพื้นที่ 3 ประเทศ ซึ่งมีดินแดนติดต่อกัน คือ คองโก รวันดา และยูกันดา คิดเป็นเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 7,500 ไร่ มีพนักงานรวมทั้งสิ้น 500 คน ประกอบด้วยวิศวกร เกษตรกร นักเคมี นักเกษตร และผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจำหน่าย ประกอบด้วยวัตถุดิบ ควินิน และผลิตภัณฑ์จากควินินอยู่ในรูปของยาเม็ด, ยาน้ำและยาฉีด เป็นต้น

ทั้งคุณเก็บเบอร์ส และคุณเออร์นี พำนักอยู่ในคองโกนานกว่า 40 ปี คุณเก็บเบอร์สอายุ 68 ปี พูดภาษาเยอรมัน, ฝรั่งเศส และสวาฮีลี พูดภาษาอังกฤษไม่ได้เลยมีบุตรชาย 2 คน คือเดิร์ก และไมเคิล (Michael) ทั้งคู่เรียนชั้นประถมและมัธยมที่บูคาเว และเรียนชั้นมหาวิทยาลัยที่ประเทศเยอรมนีทั้งสองคนพูดภาษาอังกฤษได้โดยที่เดิร์กจะอยู่ที่บูคาเว ส่วนไมเคิลประสานงานอยู่ที่ประเทศเบลเยียม คุณเออร์นีอายุเท่ากัน พูดภาษาต่างๆ ได้เหมือนคุณเก็บเบอร์ส มีครอบครัวครั้งแรกอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศส และครั้งที่สองกับชาวพื้นเมืองมีบุตรสาวฝาแฝดอายุ 6 ขวบ 2 คน ทั้งคู่มีบ้านอยู่ริมทะเลสาบวิกตอเรีย โดยบ้านคุณเก็บเบอร์สมีบริเวณกว้างมาก (ประมาณ 5 ไร่) และมีบ้านพักรับรองอยู่ในบริเวณเดียวกัน บ้านเหล่านี้สร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ตอนที่บอริสเกอร์ แมนแฮม ยังเป็นเจ้าของอยู่

หลังจากผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองแล้วเราก็เข้ามายังเมืองบูคาเว สิ่งแรกที่เราเห็นความแตกต่างระหว่าง 2 ประเทศนี้คือถนน ในรวันดาถนนลาดยางเรียบมาก แต่พอข้ามสะพานมาอยู่ที่คองโก ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อทุกแห่ง ทั้งเมืองมีถนนลาดยางสายเดียวผ่านเมืองยาวประมาณ 5 กิโลเมตร ถนนที่แยกออกไปจากถนนใหญ่เป็นหลุมเป็นบ่อเต็มไปด้วยโคลน ขับริยยากมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาฝนตก ฉันไปถึงตอนนั้นฝนตกพอลดี ดังนั้นพอรถแยกออกจากถนนใหญ่ ฉันก็เจอถนนที่เป็นหลุมเป็นบ่อและโคลนเต็มไปหมด ถนนลื่นด้วย ระยะทางเพียง 800 เมตร กว่าจะถึงบ้านพัก ใช้เวลาเกือบครึ่งชั่วโมงรถเขย่าจนฉันปวดเมื่อยไปหมด เดินทางในรวันดา 6 ชั่วโมงไม่รู้สึกอะไรเลย แต่ครึ่งชั่วโมงสุดท้ายในบูคาเว ทรมานมาก

บ้านรับรองของคุณเก็บเบอร์สที่ฉันกับคุณพ่อเอมิเลียโอพักหุหุหามาก ไม่น่าเชื่อว่านี่คือคองโก และเป็นฮาร์ต ออฟ ดาร์กเนส(Heart of Darkness) ที่ฉันว่าหุหุหุหุไม่ได้เปรียบเทียบกับมาตรฐานของตะวันตกหรือของประเทศไทย บ้านอยู่ริมทะเลสาบมากกว่าบ้านอื่นๆ เดินออกไปจากระเบียงบ้าน 5 ก้าวก็จะตกหน้าผาสูงชัน ข้างล่างเป็นทะเลสาบ เป็นบ้านชั้นเดียวห้องนอน 2 ห้อง ฉันโชคดีได้นอนห้องติดกับทะเลสาบ ซึ่งวิวสวยที่สุด ห้องนี้เป็นห้องที่ฉันมาพักทุกครั้งที่มาทำงานที่นี่ฉันมีความผูกพันกับห้องนี้มาก

เรามีพ่อบ้านคนหนึ่งเป็นทุกอย่าง ตั้งแต่คนทำความสะอาดบ้าน ยาม คนครัว คนไปจ่ายอาหาร คนซักผ้า เขาชื่อแมงโก (Mango) หรือมะม่วง เขาพูดภาษาฝรั่งเศสและสวาฮีลีซึ่งแน่นอนอยู่แล้วว่าเรารู้เรื่องเลย ปกติฉันก็ใช้การวาดรูปเอาเวลาต้องการอะไร หรือไม่อย่างนั้นก็ใช้ภาษา ภาษามือประกอบการอธิบายเป็นภาษาอังกฤษ คุณมะม่วงคือกตัญญูที่ได้ต้อนรับพวกเรา

ฉันก็ตื่นเต้นกับทะเลสาปตรงหน้า ซึ่งมีสีเขียวสวยงามอย่างที่ไม่เคยเห็นที่ไหนมาก่อน มองจากห้องนอนก็เห็น หรือถ้านั่งตรงระเบียงข้างนอกก็ชัดเจนยิ่งขึ้น เห็นภูเขาอยู่สุดลูกหูลูกตา ซึ่งเป็นกลุ่มของภูเขาเรียกว่ารูเวนซอรี ที่เด่นมากก็คือประกอบด้วยภูเขาไฟ 2 ลูก ชื่อไนยามูลากิรา (Nyamulagira) และไนยิรากองโก (Nyiragongo)

เมืองบุควูอยู่ทางใต้สุดของทะเลสาปกีวู เป็นเมืองที่สวยงามมากแห่งหนึ่งในคองโก ตั้งอยู่บนที่สูงประมาณ 1,500 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล มีประชากรประมาณ 250,000 คน อดีตประธานาธิบดีโมบูตูก็มีบ้านอีกแห่งหนึ่งที่นี่ สิ่งที่น่าสนใจที่สุดของเมืองนี้ก็คงจะเป็นทะเลสาปกีวู ซึ่งสามารถลงไปว่ายน้ำได้เพราะว่าก๊าซมีเทน (Methane) ซึ่งปล่อยออกมาจากก้นของทะเลสาปได้ฆ่าเชื้อที่ทำให้เกิดโรคบิลฮาร์เซีย (Bilharzia) ไปเรียบร้อยแล้ว ทะเลสาปมีสีเขียวเนื่องจากมีแร่ธาตุอยู่เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะแร่แมงกานีส

ทะเลสาปกีวูตั้งอยู่ในบริเวณที่เรียกว่าเกรท เลค (Great Lakes) เพราะดินแดนแห่งนี้มีทะเลสาปเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ประเทศแทนซาเนียขึ้นมา ได้แก่ ทะเลสาปมเวรู (Mweru), แทนกันยิกา (Tanganyika) และประเทศคองโกกับรวันดา คือทะเลสาปกีวู และที่ประเทศยูกันดา คือทะเลสาปอัลเบิร์ต (Albert) ทำให้แถบนี้มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มีทัศนียภาพที่งดงาม มีป่าร้อนชื้นที่ยังคงสภาพเป็นป่าอยู่ไม่ถูกทำลายมากเหมือนที่อื่น จึงเป็นที่หมายปองของประเทศต่างๆ ในแถบนี้ตลอดจนถึงในยุโรปและสหรัฐอเมริกา

บริเวณบ้านพักกว้างขวางร่มรื่น มีต้นไม้ขนาดใหญ่ยักษ์เต็มไปหมด ฉันเห็นต้นไม้ต้นหนึ่งเหมือนต้นชิงที่บ้านเราความสูง 2 เมตรกว่า ต้องแหงนหน้าขึ้นไปมองพอลมพัดก็รู้ว่าเป็นต้นอะไร เขาบอกว่าต้นชิง ฉันก็แปลกใจว่าทำไมต้นไม้ที่มีขนาดยักษ์ทุกต้น เขาบอกว่าดินแถบนี้อุดมสมบูรณ์มากเป็นดินภูเขาไฟ เหมืองจึงเวลาเอามาชั่งน้ำหนักได้ต้นละเกือบ 5 กิโลกรัม ใบไม้ทุกชนิดมีขนาดใหญ่ สีเขียวสด ดูแล้วมีความสุขมาก

คุณเก็บเบอร์สเลี้ยงเปิดซึ่งแก่มาแล้วไว้ 2 ตัว สุนัข 2 ตัว แมว 1 ตัวและลิงตัวเล็ก 1 ตัว ฉันคุ้นเคยกับสัตว์ทุกตัวเพราะในเวลาต่อมาสัตว์เป็นเพื่อนฉันได้อย่างดียามที่ฉันต้องอยู่คนเดียว

ฉันตกทายกับคุณเก็บเบอร์ส คุณเออร์นี และครอบครัวของทั้งสองคน ถึงแม้ว่าจะสนทนอย่างอื่นไม่ได้ ฉันก็ตกทายสวัสดิกับเขา ฉันทำงานอยู่ที่นั่นเป็นเวลา 3 ปี ไม่เคยคุยอะไรกับสองท่านนี้เลย ทุกอย่างก็จะผ่านเดี๋ยวกหมด

คือนั่นฝนตกหนักอีก หน้าฝนของที่นี่ไม่เหมือนบ้านเราฝนเม็ดใหญ่และตกหนัก น้ำกล้วมากมีฟ้าแลบและฟ้าร้องสลับกันเป็นระยะ ๆ เราต้องทานอาหารเย็นที่บ้านพักก็ไม่มีปัญหา เพราะคุณมะม่วงเตรียมไว้หมดแล้ว ปกติถ้าเจ้าของบ้านอยู่ที่บ้าน คุณมะม่วงก็จะกลับบ้านในตอนเย็น แต่ถ้าฉันอยู่คนเดียว คุณมะม่วงจะอยู่เป็นเพื่อน (เป็นยาม) กับยามเฝ้าบ้านคนอื่น ๆ นับเป็นสิบ ๆ คน

ที่บ้านพักนี้ไม่มีเครื่องบันเทิงทุกชนิด ไม่ว่าวิทยุ โทรทัศน์ เครื่องเล่นซีดี เราก็เลยได้แต่อ่านหนังสือหรือนั่งคุยกันเท่านั้น กลางคืนเงียบสงัด มองออกไปข้างนอกมีดสนิท บ้านคนทั่วไปที่นี่จะไม่มีไฟฟ้า หรือถ้ามีก็ผลัดกันดับ บางพื้นที่ดับวันเว้นวันบางที่ก็ดับเกือบทุกวัน คนที่โรงงานเล่าให้ฟังว่าในแถบคนรวย (คือที่บ้านพักฉัน) ไฟฟ้าจะไม่ดับ ถึงแม้จะดับเขาก็มีเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรองใช้สรุปว่าเขาไม่เดือดร้อน คนผิวขาวที่อาศัยอยู่ที่นี่ไม่มีใครเดือดร้อน

กลางคืนหากฝนไม่ตกก็จะเงียบสงัด บางครั้งเงียบจนได้ยินเสียงตัวเองถอนหายใจ ฉันปิดม่านหมดทุกแห่ง ประตูและหน้าต่างก็มีเหล็กดัดอย่างแข็งแรง เรียกได้ว่าหากกระเปิดโล่งที่บ้านฉันคงจะไม่เป็นอะไร แผ่นดินไหวก็จะไม่กระทบกระเทือน ฉันเคยเปิดม่านเล็กน้อยมองออกไปข้างนอกที่มีดสนิท เห็นเงาดำๆ อยู่รอบบ้าน และคบเพลิงที่เขาจุดไต้ยุง ยามรักษาความปลอดภัยอยู่รอบบ้าน บ้างก็นั่งหลับบ้างก็นั่งคุยกันเสียงเบาๆ เป็นภาษาท้องถิ่นที่ฉันฟังไม่รู้เรื่องเลย แต่ก็ยังดีที่ฉันมีความรู้สึกรู้ว่ามีสิ่งมีชีวิตอยู่รอบๆ ตัว

ที่นี่คนเป็นไข้มาลาเรียเยอะมาก จริงๆ แล้วโรคมมาลาเรียคร่าชีวิตคนมากกว่าโรคอื่นๆ ในทวีปนี้ ฉะนั้นเวลาเดินทางมาแอฟริกาฉันต้องระมัดระวังไม่ให้ยุงกัด ตอนหัวค่ำกับตอนเช้ามืดสว่างจะมียุงมากเป็นพิเศษ ดังนั้นวิธีป้องกันของฉันคือต้องไม่ออกไปนั่งตรงระเบียงบ้านตอนหัวค่ำ และต้องนอนกางมุ้ง ซึ่งมุ้งที่นี่ก็จะไม่เหมือนกับที่บ้านเรา ของเขาจะมีลักษณะเป็นกระโจม แขนงห้อยมาจากเพดาน ทำให้พื้นที่ในมุ้งมีไม่ค่อยมาก และเวลานอนถ้าเราไม่นอนตรงกลางหน้าเราก็คงจะไปชนกับมุ้ง ซึ่ง

ยุ่งก็ยังกัดได้ และถ้ามันไม่สะอาด เราต้องมีปัญหาอีก ฉันทริยมที่จุดไถ่ยุ่งที่ใช้เสียบไฟฟ้าไปด้วยฉันทก็เสียบไฟไว้ทั้งคืน ไม่รู้ว่าสิ่งนี้กันยุ่งได้มากแค่ไหน แต่อย่างน้อยก็ทำให้ฉันทสบายใจไปเปละหนึ่ง

ฉันทเป็นคนนอนตื่นเช้ามาก ตื่นตั้งแต่ตี 3 แล้วมานั่งสมาธิ ก็ยังต้องนั่งบนเตียงในมุ้งกระโจม เพราะถ้าออกไปนั่งข้างนอกกลัวยุ่งจะกัด อากาศตอนเช้าโดยเฉพาะหลังฝนตกสดชื่นมาก ฉันทงกาแพเอามาทานที่ระเบียงบ้าน นั่งมองดูทะเลสาปก็ดู คอยดูดวงอาทิตย์ที่ขึ้นจากภูเขาข้างหน้าของฉันท

ตอนเริ่มมานั่งท่องฟ้ายังมีอยู่เลย ทันใดนั้นฉันทได้ยินเสียงคนร้องเพลงพื้นเมือง เป็นเสียงผู้ชาย เสียงใสมาก ฉันทยังไม่รู้เรื่องว่าเขาร้องเพลงภาษาอะไร แต่รู้ว่าร้องเข้าไปเข้ามากับเพลงเดิมท่ามกลางความเจียบส้งด เสียงนั้นชัดเจนมากเมื่อใดก็ตามที่ฉันทคิดถึงแอฟริกา ฉันทจะคิดถึงเสียงเพลงนี้ตลอดเวลา

ท่องฟ้าเริ่มสว่างขึ้นเกือบ 6 โมงเช้า ฉันทมองเห็นที่มาของเสียง เจ้าของเสียงเป็นผู้ชายฉันทมองไม่ออกว่าอายุสักเท่าไร เขานั่งบนเรือลำเล็กๆ ที่นั่งได้คนเดียว เป็นเรือขุดเอาจากต้นไม้ เขากำลังตกปลาอยู่ ดูเขาสงบและมีความสุขกับการร้องเพลง ฉันทจึงดูว่าเมื่อไรหนอปลาถึงจะกินเบ็ดของเขา

สักพักหนึ่งเขาก็ดึงเชือกเบ็ดขึ้น ฉันทเห็นปลา 1 ตัวขนาดปานกลางพอที่ฉันทจะมองเห็นได้ ขณะนั้นฉันทอยู่ห่างจากชายคนนั้นประมาณ 50 เมตร เขาเอาปลาออกจากเบ็ดใส่ในกระบอกพลาสติก แล้วก็เก็บคันเบ็ดไว้ในมือ

ฉันทสงสัยว่าทำไมเขาตกปลาแค่ตัวเดียว ในทะเลสาปมีปลาเยอะแยะเลย ทำไมไม่เอาแหอวนมาวางจะได้ปลาเยอะๆ เอาไปกินในครอบครัวและที่เหลือกก็ขายได้ด้วย หรือเขาคิดว่าแค่ตัวเดียวก็พอกินแล้ว ไม่เห็นจะต้องตกปลาไว้สำหรับวันพรุ่งนี้เลย พรุ่งนี้ก็ค่อยว่ากันใหม่ ถ้าฝนตกออกมาตกปลาไม่ได้ วันนั้นก็กินอย่างอื่นแทน

มันทำให้ฉันทมีความรู้สึกถึงความพอเพียงในสภาพที่เป็นอยู่ เห็นพวกเขามีความสุขถึงแม้จะยากจนแค่ไหน หันกลับมามองตัวเอง มองประเทศที่เจริญแล้ว ผู้คนแย่งชิงต่อสู้กันเพื่อหาวัตถุมใส่ตัวให้มากที่สุด ฉันทก็ถามตัวเองตลอดเวลาว่า ความสุขของพวกเขาอยู่ที่ไหน

ฉันเห็นชายคนแรกเอาเบ็ดวางไว้ในเรือ แล้วก็มีเรืออีก 3-4 ลำ ต่างก็ร้องเพลงเช่นเดียวกัน เป็นคนละเพลงฉันก็รู้เรื่องเช่นเคย เขาก็ทำแบบเดียวกัน บางคนตกปลาได้ 2-3 ตัว แล้วก็เก็บคันเบ็ด แสดงว่าครอบครัวเขาอาจจะมีหลายคนหรือเขาแบ่งให้เพื่อนบ้านกินบ้าง

และแล้วก็มีเรือ 3 ลำมาจอดเรียงกันทุกคนก็ตกปลาแล้วร้องเพลงประสานเสียงกัน ดวงอาทิตย์เริ่มขึ้นจากขอบฟ้าด้านภูเขาข้างหน้า ภาพนี้สวยงามมาก คุณพ่อเอมิเลียมาทานกาแฟกับฉันที่ระเบียง ท่านก็ประทับใจภาพนี้เช่นกัน ท่านบอกว่าที่ทะเลสาปวิกตอเรีย (Victoria) ที่ท่านพำนักรอยู่ในประเทศเคนยา จะไม่เห็นภาพเหล่านี้เลย เคนยาเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีความก้าวหน้ามาก หากเทียบกับคองโก ทุกอย่างเป็นอุตสาหกรรมและธุรกิจกันไปหมด

ฉันนั่งฟังเสียงเพลงและเห็นภาพคนตกปลาในทะเลสาปตลอดเวลาที่ฉันพักอยู่ที่บ้านหลังนี้ในบูควู เป็นความทรงจำและความสุขเมื่อแรกเดินทางมาถึงแอฟริกา

นี่คือกิจวัตรประจำวันของฉัน หากไม่ต้องไปโรงงานตั้งแต่ 6 โมงเช้า ทะเลสาปตอนเช้าเป็นสีฟ้าที่สวยงามไปอีกแบบหนึ่ง

เปิด 2 ตัวก็เดินมาทักทายฉัน เขาชอบเข้ามาที่โต๊ะที่ฉันนั่ง ฉันต้องรีบไปปิดประตูไม่ให้เขาเข้ามา เพราะกลัวเขาจะเข้ามาทำสกปรกเอาไว้ที่พื้น สุนัข 2 ตัว ก็เช่นเดียวกันชอบมานอนอยู่ใกล้ๆ เขาเชื่อใจมาก แต่ฉันพูดกับเขาไม่รู้เรื่องเพราะว่าเจ้าของของเขาพูดภาษาฝรั่งเศสและสวาฮีลกับสุนัข

ดังนั้นฉันจึงไม่สามารถสื่อสารกับใครได้เลย ไม่ว่าจะเป็นคนหรือสัตว์ก็ตาม

บทที่ 8

งาน...เปลี่ยนชีวิต

ฉันทานอาหารเช้าที่คุณมะม่วงเตรียมให้ เป็นไส้กรอกขนมปังปิ้ง กับแฮม และกาแฟ ที่นี้เขาทำไส้กรอกกันเองเพราะบริษัทมีฟาร์มเลี้ยงวัว หมู และไก่ และบ่อปลาเขาแจกจ่ายให้พนักงาน หรือขายในราคาทุนให้กับคนท้องถิ่น หรือบางทีก็ขายให้พนักงานในราคาถูกมาก

ขนมปังที่ทานก็ซื้อจากร้านกาแฟที่วันดาที่เจ้าของเป็นคนเยอรมัน คนที่นี้จะไปมา ระหว่างบูคาูและคิกาสีตลอดเวลา ก็ซื้อมาแช่แข็งเอาไว้ ฉันทานขนมปังแช่แข็งตลอดเวลาที่อยู่บูคาู ที่จริงขนมปังพื้นเมืองก็มี ฉันทเคยซื้อมาก่อนหนึ่งพอเอามัดหั่นเป็นชิ้นๆ เศษผงกระจายเต็มไปหมด ไม่เป็นแผ่นก็เลยล้มเลิกที่จะทานขนมปังพื้นเมือง ถ้าไม่จำเป็นจริงๆ ยอมทานขนมปังแช่แข็งแทน

ฉันทเดินทางออกจากบ้านพักไปโรงงานเวลา 8 โมงเช้าคุณพ่อเอมิลีโอก็ไปด้วย เพราะอยู่ที่บ้านท่านก็ไม่รู้จะทำอะไรระยะห่างระหว่างบ้านและโรงงานประมาณ 8 กิโลเมตร ต้องขับรถผ่านเมืองไป ถนนในเมืองสายหลักมีเพียงสายเดียวว่าจะออกจากบ้านไปถนนสายหลักต้องใช้เวลามาก เพราะถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ มีโคลนและเต็มไปด้วยหิน กรวด และเศษขยะต่างๆ ฉันทก็เห็นผู้คนเป็นจำนวนมากอยู่ตามข้างถนน ขายของกัน หรือที่ตลาดก็เห็นคนมาจับจ่ายใช้สอยกันเป็นจำนวนมาก บางคนก็เอาผัก ผลไม้ ปลา มาขายในตลาด แล้วซื้ออาหารที่จำเป็นกลับไป ฉันทเห็นแต่ผู้หญิงก็เลยสงสัยว่าพวกผู้ชายหายไปไหนกันหมด ผู้หญิงเหล่านี้จะเป็นวัยกลางคน จะเอาผลไม้หรือสิ่งของวางในกะละมังแล้วเอาขึ้นทูนบนหัว ใช้ผ้าผืนเล็กๆ รองกะละมังเอาไว้ บางคนพูดเหมือนของหนักน่าดู แต่เขาก็เดินกันได้เป็นระยะทางไกลๆ บางคนก็ยกเอาผ้าผูกลูกน้อยเอาไว้ด้านหลัง เด็กเหล่านี้คงจะอึดอัดน่าดู แต่เขาพูดออกมาไม่ได้เท่านั้นเอง

ถนนลาดยางไปได้แค่ 4 กิโลเมตรหลังจากนั้นช่องแรกก็เป็นถนนลาดยางข้างหนึ่ง อีกข้างก็เป็นถนนลูกรัง เป็นอย่างนี้ไปเป็นกิโลเมตร ฉันทก็ถามเดิร์กว่าทำไมจึงเป็นอย่างนี้ เขาบอกว่าที่นี่เจ้าหน้าที่คอร์รัปชันกันทุกระดับ งบประมาณที่ได้รับข้างหนึ่งของถนนคงจะอยู่ในกระเป๋ใครบางคน ถนนก็เลยมีดีเพียงข้างเดียว และรถส่วนใหญ่ก็จะวิ่งข้างที่ลาดยางทำให้สภาพทรุดโทรมเร็วมาก

ขณะที่รถเราวิ่งอยู่ บาร์บี้ก็เป็นคนขับให้เช่นเคย เดิร์กนั่งมาด้วย เขาบอกว่า ห้ามถ่ายรูป โดยเด็ดขาด เคยมีนักข่าวจากเยอรมนีถ่ายรูปแล้วทหารเห็น ก็เลยโดนยึดกล้องถ่ายรูปไปเลย นอกจากห้ามถ่ายรูปแล้ว ก็ห้ามจ้องสายตากับทหารที่อยู่บนรถและถือปืนจ้องมาที่พวกเรา เพราะเขาอาจจะโกรธเอา และเราจะไม่ปลอดภัย ฉันทก็เลยนั่งก้มหน้าเกือบตลอดทาง บางครั้งทนไม่ไหวก็เงยหน้าขึ้นมาดูของข้างทางบ้าง

ถนนที่เป็นครึ่งลาดยางด้านหนึ่ง และครึ่งลูกรังอีกด้านหนึ่งมีความยาวเพียง 1 กิโลเมตร หลังจากนั้นก็เป็นอันสิ้นสุดสิ่งที่เรียกว่าถนน รถก็ยังไปตามทางที่รถหน้าวิ่งไป ถ้าฝนตกเราก็พยายามหลบหลุมเล็กหลุมน้อย สู้กันไปจนกว่าจะถึงโรงงานอีก 3 กิโลเมตร ฉันผ่านอนุสาวรีย์เป็นวงเวียนขนาดใหญ่ มีแท่งปูนโผล่ขึ้นมาจากดิน 1 แท่ง สีส้มและเขียวซึ่งเป็นสีธงชาติของคองโก ดูเท่าไรก็นึกภาพไม่ออกว่าเป็นอนุสาวรีย์อะไร แต่คนพื้นเมืองบอกว่าเป็นอนุสาวรีย์สันติภาพมินาเล่า สันติภาพถึงไม่เกิดขึ้นเลยกับดินแดนแห่งนี้

จากนั้นเราก็นั่งรถเลียบชายฝั่งทะเลสาปคิวกู ด้านขวามือเป็นทะเลสาป ผ่านท่าจอดเรือขนาดใหญ่ซึ่งล่องอยู่ในทะเลสาปไปตามเมืองต่างๆ การเดินทางทางเรือจะเร็วกว่าทางรถเพราะสภาพถนนที่เป็นหลุมเป็นบ่อทำให้เดินทางลำบากมาก

ก่อนถึงโรงงานด้านซ้ายมือจะเห็นโรงงานผลิตเบียร์ขนาดใหญ่มาก ของบริษัท Heineken และเบียร์ที่มีชื่อว่า Primus บรรจุในขวดสีน้ำตาลขนาดใหญ่ (1.5 ลิตร) ขวดมีลักษณะอ้วนๆ ปากแคบนิดเดียว ดูแล้วแปลกดี ไม่น่าจะนำมาบรรจุเบียร์ น่าจะใส่น้ำเกลือในโรงพยาบาลมากกว่า

คนที่ดื่มเบียร์มาก ทั้งคนที่ท้องถิ่นที่พอจะมีเงินบ้าง และชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวเยอรมัน ผู้หญิงเยอรมันที่ฉันรู้จักบางคนดื่มวันละ 6 ขวด ฉันไม่รู้ว่าเขาเอาระเพาะที่ไหนมาใส่เบียร์มากมายขนาดนั้น คนที่ดื่มเขาบอกว่าเบียร์ที่นี้สู้อิทธิพลที่วันดาไม่ได้ เพราะว่าตอนเช้ามีอาการที่เรียกว่า “hangover” มากกว่า เขาก็เล่าให้ฟังอีกเช่นกันว่า เบียร์ที่นี้หากเปอร์เซ็นต์แอลกอฮอล์ไม่ถึงขนาดที่ระบุนะได้ เขามีการเติมแอลกอฮอล์ลงไปด้วย

ที่บูคาจะมีเพียง 2 โรงงานเท่านั้นที่นับว่าเป็นแหล่งจ้างคนท้องถิ่น แต่ละแห่งก็มีคนงานมากมาย ที่เหลือก็เป็นธุรกิจหรือร้านค้าขนาดเล็ก เจ้าของดำเนินการเองหรือจ้างคนท้องถิ่นเพียงไม่กี่คน

ร้านค้าที่เห็นสองข้างทางมีขนาดเล็ก เช่นตึกแถวเพียงคูหาเดียว มีอยู่เพียง 2-3 ร้านที่มีขนาดใหญ่ประมาณ 3 คูหาแต่ก็ยังเล็กมากเมื่อเทียบกับมาตรฐานร้านค้าในประเทศไทยฉันเห็นร้านอาหาร คอฟฟี่ช็อป แล้วยังนึกสงสัยอยู่ในใจว่าแล้วใครจะไปในเมื่อไม่มีความปลอดภัยเลย

ตลอดเส้นทางจากบ้านพักไปโรงงาน ฉันเห็นตลาด 2 แห่ง อยู่ในเมืองและริมทะเลสาป กิว ทั้งคู่เป็นตลาดเปิดมีโต๊ะเตี้ยๆ วางผักและผลไม้ที่จะขาย บางแห่งก็วางขายกับพื้นดิน ผู้คนมากมาย เดินไปเดินมา คงจะทั้งมาขายของที่ใส่กะละมังมา และมาซื้อของที่จำเป็นกลับบ้าน คนเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีบ้านอยู่ไกลมาก บางคนเดินถึง 2 ชั่วโมงกว่าจะถึงตลาด 2 แห่งนี้ ลองคิดดูว่า วันหนึ่งๆ ต้องเดิน 4 ชั่วโมง เสร็จแล้วต้องรีบกลับไปทำงานบ้าน ทำกับข้าวให้สามีและลูกอีก ดูๆ แล้วชีวิตผู้หญิงคงโหดลำบากจริงๆ

ฉันเดินทางประมาณครึ่งชั่วโมงมาที่โรงงาน ซึ่งอยู่ติดกับเนินเขา มองไปด้านหน้าก็เห็นทะเลสาป วิวสวยมาก โรงงานตั้งอยู่ที่สุดถนน เพราะต่อจากนี้ก็ไม่เป็นถนนอีกแล้วแน่นอนว่ามีบ้านเรือนคนอยู่ต่อจากนี้ไป แต่ถ้าใครขับรถก็ต้องหาทางกันเอาเอง

ฉันพบเจ้าของโรงงานทั้งสอง เขามอบให้เดิร์กเป็นคนพาฉันไปดูถึงโรงงาน ตั้งแต่ที่เห็นเปลือกต้นชินโคนาสำหรับสกัดควินิน โรงงานสกัดควินินบริเวณผลิตยาสำเร็จรูป และบริเวณที่ต่อเติมใหม่ ตั้งใจผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร

เดิร์กเรียนจบมาทางเกษตรกรรม มาช่วยกิจการโรงงานโดยดูแลการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ การขยายพันธุ์ต้นชินโคนา เขาก็เลยขยายไปทำต้นไม้ชนิดอื่นๆ ด้วย เขาสนใจสมุนไพรของยุโรป ก็เลยลองเอามาปลูกที่นี่ ก็พบว่าปลูกได้ดีมาก เดิร์กก็เลยมีความคิดว่าจะผลิตยาจากสมุนไพรที่เขานำไปปลูกในไร่ของเขาที่นี่ ก็เลยต่อเติมโรงงานเดิม

ฉันไปดูทุกแห่งแล้ว ไม่พบว่าส่วนของโรงงานที่ไหนจะผลิตยาด้านเอดส์ได้ ก็เลยออกมาคุยกับคุณเก็บเบอร์ส นอกตึก และถามเขาว่า ไหนล่ะ จะให้ทำยาตรงไหน เขาก็ชี้ไปที่เนินเขาซึ่งมี

ต้นไม้สูงขึ้นอยู่ 1 ต้นและบอกว่าตรงนั้นแหละฉันก็เข้าใจตอนนั้นทันทีว่า ฉันจะต้องรับผิดชอบครบวงจรตั้งแต่การวางแผนโรงงานควบคุมดูแลการก่อสร้างให้ตรงตามที่วาดไว้ ชื่อเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต และการควบคุมคุณภาพ ทดสอบเครื่องมือว่าใช้งานได้หรือไม่ตลอดจนขั้นสุดท้ายที่ฉันตั้งใจจะมาทำคือ สอนให้เขาผลิตยาต้านเอตส์เอง

ฉันไม่เคยคิดมาก่อนว่าจะต้องมาทำครบวงจรแบบนี้แต่ก็ใจสู้เสีย เพราะล่วงเลยมาถึงตอนนี้แล้ว ฉันไม่ค่อยหวังแน่นอน มีแต่ต้องพยายามทำให้เสร็จ

ทุกคนสงสัยในตัวเองว่า ทำไปทำไม และจะทำได้จริงหรือ

คนในเมืองไทยก็มองว่า ถ้าตัวยาเหมือนกับบ้านเราทำไมไม่เอายาที่ผลิตที่บ้านเราไปขายให้เขาในราคาถูก

คำตอบของฉันคือ ถึงแม้ราคาจะถูกแค่ไหนเขาก็ไม่มีปัญญาจะซื้อเอง เนื่องจากคนจนมาก และที่สำคัญที่สุดสำหรับฉันคือ ฉันต้องการให้พวกเขาทำเอง ให้พึ่งตนเองฉันมีความเชื่อว่า ถ้าเขาอยากกินปลา เราก็ควรจะสอนเขาตกปลาเอง ไม่ใช่เอาปลาไปให้เขากิน เพราะไม่อย่างนั้นเขาจะไม่มีวันพึ่งตนเองได้

ส่วนคนแอฟริกันที่ฉันเจอในการประชุมนานาชาติที่ประเทศบราซิลในเดือนธันวาคม ก่อนจะเดินทางมาคองโกหลังจากที่ฉันพูดเรื่องการผลิตยาต้านเอตส์ในแอฟริกาจบเขาก็ลุกขึ้นไปพูดหน้าห้องประชุมว่า สิ่งที่ฉันพูดเป็นเหมือนความฝัน และฉันไม่ใช่คนแรกที่พูดเช่นนี้ เขาเป็นคนแอฟริกันเขารู้จักคนของเขาดี ฉันก็เลยบอกว่าไม่เป็นไร ขอเวลาฉันหน่อย หากฉันทำเสร็จเมื่อไหร่ฉันจะบอกเธอเป็นคนแรก

หลังจากนั้นเพียง 1 ปี คือในปี พ.ศ. 2546 เมื่อฉันผลิตยามาเลเรียในประเทศแทนซาเนียสำเร็จ ฉันก็ส่งจดหมายถึงเขาทันที เพราะฉันขอที่อยู่เขาไว้ เขาเป็นคนแอฟริกันที่ทำงานอยู่ในทวีปยุโรปคนแรกที่ฉันบอกเรื่องนี้ จริงๆ แล้วเขาคงจะอ่านหรือเห็นฉันผ่านสื่อต่างๆ แล้ว แต่ก็ยังไม่สนใจเท่าเท่ากับที่ฉันบอกเขาด้วยตัวเอง

ตอนนั้น เมื่อ 5 ปีที่แล้ว ตอนออกจากเมืองไทยไปอยู่ที่แอฟริกา ฉันเปรียบตัวเองเหมือนกับคนเดินอยู่ในถ้ำมืดสนิทมองไม่เห็นแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์เลย แต่พอเริ่มผลิตยามาเลเรียได้ในปี พ.ศ. 2546 ก็เริ่มเห็นแสงขึ้นบ้าง พอมาปี พ.ศ. 2548 ที่ฉันผลิตยาต้านเอตส์ทั้งในคองโกและ

แทนชาเนี่ยนเห็นแสงสว่างชัดเจน และชัดเจนเรื่อยๆ จนกระทั่งปัจจุบันหลังจากผ่านไปเป็นเวลา 5 ปี องค์กรต่างๆ ในยุโรปและสหรัฐอเมริกา สนใจงานที่ฉันทำและพยายามกระตุ้นให้มีการผลิตในประเทศ ในทวีปแอฟริกา

ทุกคนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศหายสงสัยกันแล้ว

หลังจากรู้ว่าจะต้องวาดแปลนโรงงานเอง ฉันก็เริ่มนึกถึงแปลนของสถาบันวิจัยและพัฒนาองค์กรเกษตรกรรม ที่ฉันเคยทำงานอยู่หลายปี โชคดีที่ฉันเป็นผู้ก่อตั้งสถาบันแห่งนี้ แปลนตึกฉันก็ได้เริ่มเขียนกับบริษัทที่อเมริกา ฉันยังจำทุกซอกทุกมุมภายในตึกของสถาบันได้ดี และโชคดีที่ว่าฉันเคยผลิตยาต้านเอดส์ที่สถาบันแห่งนี้มานานถึง 6 ปี ทำให้ฉันคุ้นเคยกับการวางแผนตึกและการไหลของงานได้เป็นอย่างดี ฉันจึงวาดแปลนโรงงานตามความคิดและความจำที่ยังคงเหลืออยู่

เดิร์กแนะนำให้ฉันรู้จักกับสถาปนิก (จำเป็น) ที่ชื่อแพทริก (Patrick) จริงๆ แล้วไม่รู้เขาเรียนอะไรมา แต่เขามีธุรกิจ 2 อย่างคือรับเหมาก่อสร้างและฟาร์มเลี้ยงสัตว์ เราใช้บริการเขาในธุรกิจแรก เขาเป็นชาวสวิตเซอร์แลนด์ พ่อแม่อพยพมาจากที่นั่น แต่ตัวเขาเกิดและเรียนหนังสือขั้นต้นที่บูคาบู แล้วจบปริญญาตรีที่สวิตเซอร์แลนด์ เขาไม่พูดภาษาอังกฤษเลย เราก็สื่อสารกันโดยการวาดรูปและใช้ภาษาร่างกายแทน ฉันวาดแปลนคร่าวๆ ให้แพทริกดู เขาก็เอาไปลงโปรแกรมคอมพิวเตอร์และพิมพ์ออกมาให้ฉันดู คราวนี้นั้นมีเรื่องยุ่งยากคือ เราต้องสร้างโรงงานบนเนินเขา ดังนั้น เราจึงเลือกเอาชั้นบนเป็นหน่วยผลิตและควบคุมคุณภาพ ส่วนชั้นล่างเป็นคลินิกสำหรับผู้ป่วยที่มารับการวินิจฉัยและติดตามผลกับหมอ เวลาก่อสร้างก็ต้องทำพร้อมกันสองชั้น

ฉันใช้เวลากับแพทริกประมาณ 4 วัน ก็จัดทำแปลนแบบสามมิติเสร็จสิ้น คราวนี้ก็ต้องวางข้อกำหนดและขนาดของแต่ละห้องซึ่งก็ไม่ยากเย็นอะไร แต่ก็ต้องนั่งทำงานกันทั้งที่โรงงานและบ้านพัก

ระหว่างที่ฉันทำงานอยู่นั้น คุณพ่อเอมิลีโอก็เดินดูรอบๆ โรงงานคุยกับคนโน้นทีคนนี้ที แต่ท่านก็มีความสุขกับการได้คุยกับคนโน้นบ้างคนนี้บ้าง ถึงแม้ว่าจะไม่ค่อยรู้เรื่องกันเท่าไร เพราะท่านพูดภาษาอิตาลีเลย แต่ก็พอเข้าใจภาษาสวาฮีลีได้บ้าง

ตอนเย็นๆ เราเลิกงานประมาณ 6 โมงเย็น พวกคนเยอรมันเขาเลิกงานก็เป็นอันหยุดทุกอย่าง และหาความสุขให้ตัวเองโดยการดื่มเบียร์ ส่วนฉันก็นั่งเขียนบทความและวางแผนว่าพรุ่งนี้จะทำอะไรบ้าง วันไหนฝนตกหนัก ต่างคนต่างก็อยู่กับบ้านของตัวเอง ฉันก็ทานอาหารของคุณมะม่วง

ตอนกลางวันปกติแล้วฉันจะไม่ทานอะไร ยกเว้นกาแฟ น้ำอัดลม บางวันภรรยาของเดิร์กก็เอาแซนด์วิชไข่และเนยแข็งมาให้ เพราะเขาไม่ทานเนื้อทุกชนิด เขาทานแต่อาหารทะเลฉันไม่ได้เอาอาหารมาจากเมืองไทย เพราะไม่อยากเป็นภาระและไม่อยากให้ตัวเองต้องยึดติดกับอาหารไทย ซึ่งปกติในประเทศที่ฉันไปทำงานไม่มีร้านอาหารพวกนี้อยู่แล้ว ฉันทำงานอยู่ในทวีปแอฟริกา 5 ปีเต็ม ไม่เคยคิดถึงอาหารไทย กลับมาบ้านก็ทานอาหารรสจัดไม่ได้เลย ที่แอฟริกาฉันทานอาหารพื้นเมืองซึ่งเป็นอาหารย่าง ต้ม ไม่มีเครื่องปรุงใดๆ เลย ที่ใช้อยู่อย่างเดียวก็คือเกลือ ชีวิตฉันเรียบง่ายมากขึ้นไม่มีการปรุงแต่อะไรอีกแล้ว

ตอนเช้าก่อนออกจากบ้าน ฉันจะวาดรูปอาหารที่ฉันต้องการจะทานตอนเย็นให้คุณมะม่วงดู จริงๆ แล้วฉันก็วาดไปอย่างนั้นเอง เพราะเวลาวาดรูปปลาซึ่งวาดง่ายที่สุดฉันก็ได้ทานไก่ เวลาวาดรูปไก่ก็จะได้ทานปลาบ้าง เนื้อบ้างฉันเข้าใจว่าคุณมะม่วงแกมีเมนูอยู่ในใจแล้วทำตามนั้น แกคงไม่ได้ดูรูปวาดของฉันหรอก แต่ฉันคิดว่าทักษะการวาดรูปสัตว์ของฉันดีขึ้นมาก

หลังจากเปลี่ยนโรงงานเสร็จแล้ว ฉันก็ใช้เวลาอีก 3 วันวางข้อกำหนดของเครื่องมือที่จะติดตั้งตามห้องต่างๆ คราวนี้ไม่ได้ทำงานกับแพทริก แต่ทำงานกับเกสซกรซึ่งมีเพียงคนเดียวของบริษัท ชื่อมาร์เซียล (Martial) เป็นผู้ขาย เรียนจบปริญญาตรีเกสซศาสตร์จากมหาวิทยาลัยที่วันดา แล้วจบปริญญาเอกด้านเกสซวิทยาจากประเทศเบลเยียม และนักเคมีอีกคนชื่อโจเซฟ (Joseph) จบเคมีจากประเทศคองโก

ไม่มีเกสซกรคนไหนอยากมาทำงานที่บูคาอู ดังนั้นเกสซกรจึงมีความหมายมากสำหรับบริษัทนี้ นอกจากนั้นกฎหมายก็ยังบังคับให้มีเกสซกรควบคุมการผลิตด้วยบริษัทเคยมีเกสซกรมาทำงานด้วย แต่ทำได้ไม่ถึงเดือนก็ลาออก เพราะทนสภาพความเป็นอยู่ที่นี่ไม่ได้ ดังนั้น เกสซกรที่มีอยู่คือมาร์เซียล ไม่ว่าจะเป็นอย่างไรรีษัทก็ต้องเก็บเอาไว้ให้นานที่สุด

ฉันก็อธิบายให้ทุกคนในบริษัทฟังว่า หน่วยงานที่ผลิตยาต้านเอดส์ควรแยกออกมาต่างหาก ไม่ไปปะปนกับการผลิตควินิน ควรจะมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบ 1 คน แล้วคัดเลือก

พนักงานที่มีอยู่เดิมซัก 10 คน ให้อยู่ในฝ่ายผลิต 5 คน และควบคุมคุณภาพอีก 5 คน แค่นี้ก็เพียงพอแล้วสำหรับผลิตยาต้านเอชไอวีสำหรับรักษาผู้ป่วย 50,000 คน ผู้บริหารก็จัดให้ฉันตามที่ต้องการไป ในการฝึกอบรมทั้งการผลิตและการควบคุมคุณภาพ ฉันจะต้องใกล้ชิดกับทั้งสองกลุ่มหากมีคนมากเกินไปฉันคงจะอบรมไม่ทั่วถึง และอีกอย่างหนึ่งคือฉันต้องการคนน้อยๆ แต่ทำงานมากๆ ให้มีประสิทธิภาพสูง พวกเขาจะได้ไม่มีเวลาว่างนั่งจับเข่าคุยกัน และปัญหาก็จะเกิดขึ้นอีกแบบหนึ่ง

ฉันใช้เวลาอีก 3 วัน นั่งกับผู้บริหารแจกแจงรายละเอียดของวัตถุที่ต้องใช้ในการผลิตยาต้านเอชไอวี 3 ตัว และให้ข้อมูลพวกเขาเกี่ยวกับแหล่งวัตถุดิบ สารที่ช่วยในการผลิต ฉันใช้แหล่งเดียวกับที่เคยใช้ในประเทศไทย ส่วนตัวยาสำคัญฉันเลือกใช้จากประเทศจีน แต่ฉันต้องไปทดลองใช้วัตถุดิบผลิตดูก่อนเผื่อจะได้ไม่มีปัญหา

สรุปว่าฉันใช้เวลาทำงานทั้งสิ้น 10 วันในการวางแผนโรงงาน วางข้อกำหนดของเครื่องจักร วัตถุดิบตัวยาสำคัญและตัวช่วยในการผลิต จัดวางกำลังคนสำหรับฝ่ายผลิตและฝ่ายควบคุมคุณภาพ ฉันพอใจในผลงานที่ได้ ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่แล้วฉันพูดกับเขาไม่รู้เรื่อง ใช้ภาษาใบ้ ภาษามือ และการวาดรูป

วันที่จะออกเดินทางจากบูคาจู ฉันก็ตื่นเช้าเช่นเคย ออกมาดูคนตกเบ็ดในเรือลำเล็กๆ ฟังเสียงเพลงท้องถิ่น พรุ่งนี้ฉันจะไม่ได้ยินเสียง เห็นภาพนี้อีก อยู่ที่บูคาจูถึงแม้ว่าไม่มีอะไรเลย ฉันมีความผูกพัน ประทับใจกับความเรียบง่ายของคนที่นี่ฉันยังไม่ได้สัมผัสคนพื้นเมือง เนื่องจากยังไม่ได้เริ่มโปรแกรมการฝึกอบรมเลย

คนขับรถคนเดิม บาร์บี้พาเราไปที่ชายแดน เราเพิ่งได้รับพาสปอร์ตคืนจากเจ้าหน้าที่ พอพลิกหาหน้าวีซ่า แล้วถามเขาว่าอยู่ที่ไหน เขาบอกว่าอยู่ในกระดาดแยกต่างหาก และเจ้าหน้าที่เก็บไว้แล้ว ฉันถามเดี๋ยวกว่าทำไมเป็นเช่นนั้นเขาบอกว่า ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองที่นี่ไม่ยอมประทับตราวีซ่าของคองโก (ที่ได้รับจากบูคาจู)ลงในพาสปอร์ต เพราะเกรงว่าจะมีปัญหาเวลาฉันเดินทางไปเข้าประเทศทางเมืองหลวงคือคินชาซ่า นอกจากนั้นแล้วทางคินชาซ่าก็ไม่ชอบเห็นวีซ่าของรวันดาเพราะถือว่าเป็นตัวปัญหาที่ทำให้เกิดความวุ่นวายในคองโกไม่รู้จบเช่นทุกวันนี้

แล้วเราก็มานสะพานประวัติศาสตร์อีกครั้งหนึ่ง ฉันก็นึกถึงภาพผู้คนเป็นแสนๆ เดินผ่านไปมาบนสะพานแห่งนี้และยังน่าสงสัยว่า ทำไมหนอผู้คนทั้ง 2 เผ่าถึงเกลียดชังกันได้มากถึงเพียงนี้

เนื่องจากเราออกจากบ้านพักตอนเช้าช่วงที่ผ่านในป่า 4 ชั่วโมงก็ยังเข้าอยู่ ฉันก็เลยเห็น
 ลิงทั้งสองชนิดเป็นจำนวนมากลงมากินน้ำที่ริมถนน ดูเชื่องมาก เขาไม่กลัวคนเลยบางตัวก็ข้ามถนนไป
 มา เราต้องหยุดรถให้เขาไปก่อน ลิงโคลอบัสสวยงามมาก ฉันมีความสุขที่ได้เห็นภาพเหล่านี้

เราแวะที่เมืองบูตาเร่ เพื่อเข้าห้องน้ำ แล้วก็เดินทางต่อไปยังเมืองคิกาลี เมื่อถึงแล้วก็ต้อง
 ไปสนามบินทันที ที่จริงก็ยังมีเหลืออีก 3 ชั่วโมง แต่ฉันก็อยากให้นั่นใจว่าไปถึงสนามบิน ก็เลยไป
 ก่อน โชคดีว่าไปก่อนเวลา เพราะเช็กอินเขาบอกว่าเราไม่ได้ยืนยันตัวกลับ ชื่อเราทั้งสองคนก็เลยถูกลบ
 ออกไปจากระบบและถ้าเที่ยวบินนี้เต็ม เราก็คงเดินทางไม่ได้

จริงๆ แล้วฉันคงได้ยืนยันตัวกลับไปแล้วจากคิกาลีเนื่องจากไม่มีสำนักงานในบูตาเร่
 แต่ไม่ทราบเกิดความผิดพลาดอะไร ชื่อเราสองคนหายไป ฉันก็เลยต้องไปยืนยันตัวกลับก่อนที่จะมา
 เช็กอิน โชคดีที่ฉันมีเวลาเหลือเฟือ และเที่ยวบินยังมีที่นั่ง ไม่อย่างนั้นฉันก็ต้องรอวันพรุ่งนี้ และต้อง
 นอนค้างคืนที่คิกาลีซึ่งฉันไม่ชอบ

ตอนที่เครื่องบินขึ้นจากสนามบินคิกาลีนั้น ฉันมองลงไปเห็นภาพเดิม แต่คราวนี้
 ความรู้สึกต่างกัน ฉันไม่ชอบคนวันดา เพราะเขาโหดร้ายมาก ฉันสงสารคนคองโกที่มีสภาพเช่นนั้น
 และอยากช่วยพวกเขา ถึงแม้ว่าจะน้อยนิดมากในสายตาของคนทั่วไป ฉันไม่ได้ติดต่อกับเนินเขา
 เขียวสุดลูกหูลูกตาอีกต่อไปแล้ว

นี่เป็นการเดินทางครั้งแรกไปคองโก ไปตามสัญญาที่ให้ไว้กับเจ้าของบริษัท
 ความรู้สึกตอนออกจากคองโกไม่เพียงแค่ว่าต้องรักษาสัญญา ยังมีความหวังว่า ฉันคงจะช่วยผู้ป่วย
 เอชไอวีในประเทศนั้นได้บ้าง ความผูกพันกับดินแดนแห่งนี้จึงเริ่มขึ้นที่นี่

Chapter 7

Humanitarian Work

In October 2002, I accepted an invitation¹ from Mr. H. Gebbers,² an owner of Pharmakina Factory in Bukavu, Congo, to teach him how to produce anti-AIDS medicine.

I agreed to help³ him with no knowledge of where Bukavu was in Africa. I only wished⁴ to help AIDS patients who were the company's workers and local people, since their infection rates were very high.

I asked myself whether my decision would have been the same⁵ had I known the kind of living condition and the level of safety waiting ahead.⁶

The only answer I had was that whenever I decided to do something I⁷ had to finish it, no matter what the outcome.

I told Mr. Gebbers that I would see him in December 2002. After resigning from the Government Pharmaceutical Organization, I was invited to give presentations in many countries. However, the ones⁸ that might link to Congo were the trips made in November 2002 when⁹ Doctors without Borders¹⁰ had invited me to speak in Brazil and when¹¹ the European Union had asked me to assist pharmaceutical factories in Nigeria.

I decided to start my trip from Nairobi, the capital of Kenya. I chose Kenya as the center for my travels¹² because I had to make two more trips in Africa.

Many things happened to me during the trips to Brazil and Nigeria, but I shall not mention them since they did not relate to the Congo trip.

I was acquainted to a Catholic priest named Father Emilio. He came from Italy to visit his friend who was a Catholic priest working at The Camillian Social Center¹³ in Rayong. The center¹⁴ looked after 30 orphans whose parents died because of AIDS. I loved to visit the center bringing¹⁵ food and snacks to the children, and making donations.

I met Father Emilio, who normally worked in Karungu, Kenya, when he came to visit Father Giovanni. I invited him to travel to Congo with me. He was stunned¹⁶ since he had no idea that such a place could be a tourist attraction for anyone, but he was kind enough¹⁷ to be my companion to Congo. Father Emilio traveled by car. He drove eight hours from Karungu to meet me in Nairobi.¹⁸ Although it was only a 500-kilometer distance, it took him longer than usual due to the pitted road¹⁹ throughout the route. This was the road condition in Africa.

I was going to work in Bukavu,²⁰ which, as I had already described in the previous chapter, was the capital and most important city of Kivu. It was known for its history, rich natural resources, natural beauty, as well as the fighting and killing that took place between the two ethnic groups.²¹

Traveling to this city, one had to start from Kigali, the capital of Rwanda. It was the hub for many international flights,²² such as flights from eastern Africa originating from Nairobi (Kenya) or Addis Ababa (Ethiopia),²³ as well as flights from Europe²⁴ originating from Brussels (Belgium), Paris (France), and Frankfurt (Germany). I chose to fly from Nairobi since I was meeting Father Emilio there.

The plane left Nairobi airport at 7.20 a.m. and it took only an hour to fly directly to Kigali. I sat in a window seat. While the plane was descending, I looked out the window and saw small green hills everywhere. It was so beautiful. True to its name; this country was the “Land of a Thousand Hills”.²⁵

We passed through immigration without any problems, since all immigration procedures had been taken care of in advance by Pharmakina in Rwanda. I noticed that security in this airport was very tight. There were high fences around the airport. I had no idea whether or not such tight security²⁶ was in place before the former president's assassination, as his plane was shot down.²⁷

Every official whom I met²⁸ at the airport spoke English very clearly. Before I came I was worried that I might not be able to communicate with anyone. I thought people here might speak only French since the country was once colonized by Belgium and France also had considerable influence here. However, as it turned out, everybody spoke English. The Rwandan people told me that the people were trying to forget French and learned English instead. Perhaps it was because they did not want to be reminded²⁹ of the brutal history that they had experienced in the past.

Dirk Gebbers, Mr. Gebbers's son and Antoine, a Rwandan pharmacist,³⁰ came to pick me up at the airport. Antoine was a Tutsi.³¹ In fact, we could easily tell who is a Rwandan Hutu or a Tutsi. Tutsis are tall and thin; have small but long faces; and small pointed noses. Their faces look like those who come from the Horn of Africa,³² a region that is home to Somalia, Ethiopia, Eritrea, etc. As for Hutus, they look like most Africans who are not that tall but are muscular and have big noses. Hutus are descendants of the Bantu people who migrate from West Africa. When I first met Antoine, I could tell right away that he was a Tutsi.

After I had worked and lived in Africa for five full years, I was able to tell at once which country an African person came from judging from their face, attire, the words they used, or even their body odor since all of these were special characteristics of the people in each country.³³

Dirk and Antoine took us for breakfast and lunch at the most famous café in this country. The owner of the café was a German who knew Pharmakina

well. He baked all kinds of very delicious bread.³⁴ Dirk suggested that we should stuff³⁵ ourselves because our car ride would take six hours through the woods and mountains and that there would be no chance to eat another meal until we reached Bukavu.

Barbie, our driver,³⁶ was a Hutu who could speak French and Swahili, an Eastern African language.³⁷ That year I could not communicate with him³⁸ but after working in Tanzania for three years, I had no problems using Swahili to communicate with people in this area.

Barbie was a very skillful driver. No matter how fast he drove, I was never scared. His only flaws were his strong body odor and he always wore the same shirt for many days. I didn't know whether it was his habit or he did not have any other shirts to change into. I was taken aback at first but later on I got used to it and it did not bother me any longer.

We left Kigali at 10.00 a.m. Antoine did not join the trip so the four of us, including our driver, headed west. Kigali was located slightly east from the center of Rwanda.³⁹ We had to travel almost across the country which was about 350 kilometers. In the first two hours we drove through the mountains and valleys. We saw some farmers⁴⁰ working in the farms. There were corn, coffee, and banana plantations everywhere, resembling picturesque green meadows,⁴¹ rising against the blue sky in the distance.

Rwanda⁴² was the most densely populated country in the African Continent so we saw many people walking around. Some were cycling on their self-made wooden-wheeled bicycles along the hillside roads. It⁴³ must be heavy and difficult. On the way up the hill, we saw children walking to school. They were in green uniforms but what surprised me was that none of them wore shoes. Dirk had clarified⁴⁴ that this country depended on donations. The donors donated uniforms

and school bags. They forgot to donate shoes so children had to go to schools barefoot. We could travel only during the daytime since it was unsafe to travel at night.

This marked the first time that I had traveled by car for such a long time. I was excited and astonished⁴⁵ by the beauty of the nature. I rolled down the window to let the fresh air in. It was refreshing, unlike when we were driving in Nairobi where the air was so polluted. After two hours of driving, we arrived in Butare, the second biggest city of Rwanda after Kigali. The city of Butare had been known for its educational and cultural significance. It was home to the only university in this country, an agricultural college, and a museum. The city was located next to the Burunde border.

We stopped for coffee and a bathroom break in the most modern hotel in Butare. This town, with a population of 20,000, had only one asphalted road that ran across it. We spent half an hour there, then continued on our journey. Along the road now was a dense forest filled with large, tall trees. The path up the mountain was a winding one, making those not used to the twists and turns feel dizzy and nauseous.

Father Emilio himself came close to throwing up. Fortunately I am a Samui Islander who had commuted regularly by boat, even during the monsoon season when the waves were very strong.⁴⁶ So I was unfazed⁴⁷ by the winding roads⁴⁸. The scenery⁴⁹ from both sides of the road was very beautiful, filled with exotic trees that I had never seen before. Dirk told me that some of the trees were actually food for the gorillas, which were vegetarians and chose to eat only certain trees. I could only dream that one day I would see a gorilla.

During our journey, we saw two types of monkeys: the Colobus and the Baboon. Colobus monkeys are small and black with white streaks along their bodies

and faces. Their beautiful tails, buns of black and white, are longer than their torsos.⁵⁰ Baboons are large, brown monkeys with mouths extending from their faces. These monkeys liked to run around on or by the side of the streets. They were harder to spot⁵¹ in the afternoon than in the morning because they tended to be resting and napping, not running around the way they did in the morning. The monkeys were cute to look at but when I glanced⁵² up the hill, I saw many people dressed in green like soldiers with rifles in their hands. Some of them were staring at us with unfriendly eyes. I was so afraid to meet their gazes, fearing that it would upset them. I could only look up from time to time, making sure that the feat⁵³ went unnoticed.

Dirk said that these people were Rwandan soldiers taking care of security within the forest. I had wondered if they were looking after us or waiting to attack us. During the four-hour ride, I tremendously enjoyed looking at the views on both sides of the road. There were animals (monkeys), nature, trees, mountains, and the native people going about their daily lives. It made me happy to see them and I realized that we did not need much in our lives to be happy. Such a simple lifestyle could not be experienced in the West or even in Thailand.

I finally arrived at the border city of Cyangugu, which was located between Rwanda and Congo. Lake Kivu was green in color because it contained a lot of Manganese minerals. We passed through an immigration checkpoint of Rwanda without any problems as Dirk had helped coordinate the procedure for us. Then, we had to ride across a wooden bridge, 30 meters in length and 10 meters in width. This bridge had great importance and it was a strategic military landmark for both countries. Taking pictures of the bridge was prohibited.

During the time when war raged between Hutus and Tutsis, the losing side would always take refuge in the other country. Hundreds of thousands of

refugees⁵⁴ walked across this bridge. It saddened me to think of these refugees and why two ethnic groups of people in the same country could have so much hatred for one another. Beyond the immigration checkpoint and the bridge was a no man's land. We crossed the bridge and arrived at the immigration checkpoint of Congo. This checkpoint not only took a long time but they also confiscated both our passports. Father Emilio protested loudly that we couldn't be in a country without any identification card. I reminded him that no identification was better than no life at all.

This incident happened after I had traveled to Nigeria and had been mugged five times, so I knew that my priority was to survive. Dirk introduced us to a plainclothes police officer, whose name I could not remember. This officer would play an important role in my life in the times to come. The police took our passports and returned them the day we left the country. Therefore, during our time in Bukavu we could not go anywhere. He told us that the passport would be used to get a visa to Congo. I was suspicious but did not dare to question him. Luckily, I took a photocopy of my passport and carried it with me at all times to at least show people who I was.

Dirk told me that the cops here (including other government officials) had not received their salary for three years. They made a living by scraping out⁵⁵ as much money as they could from people who needed bureaucratic access. This particular cop was hired by Pharmakina to serve the company and was paid a special salary for his work.

It took us almost an hour to pass through immigration. I sat chatting with the Congolese⁵⁶ in the car because at least if something happened, Barbie could drive us away in time. I started to feel that this country was not safe after asking Dirk many things about his country during the six-hour ride. His English was very good so I

had no problem communicating with him. Dirk's job was to plant Cinchona trees, which were used to extract Quinine, an anti-Malaria substance. Unfortunately, he had no knowledge on the production of medicine so I would have to work with other people who spoke very little English.

The former owner of Pharmakina Company was Boehringer Mannheim Company of Germany. Since 1961, the company owned a Cinchona tree plantation in the Congo and exported the bark of these trees to Germany where Quinine would be extracted. The company later built a factory to extract such a chemical in Bukavu. Hoffman La Roche Company Limited of Switzerland subsequently bought Boehringer Mannheim but had no interest in Pharmakina's business so they sold this section to two original employees of the company; Mr. Horest Gebbers from Germany and Mr. Etienne Erny from France in 1998.

At present, Pharmakina is growing Cinchona trees in three countries with adjacent borders, namely Congo, Rwanda and Uganda, totaling 7,500 rais (approximately 2,965 acres) of land.⁵⁷ The total 500 employees include engineers, pharmacists, chemists, and farmers. The company produces and sells the Quinine compound as well as Quinine products in the form of tablets, liquid, and injection medicine, etc.

Both Mr. Gebbers and Mr. Erny had been living in Congo for more than 40 years. Mr. Gebbers, aged 68, spoke German, French and Sawahili but could not speak any English. He had two sons: Dirk and Michael, both of whom attended primary and secondary schools in Bukavu and college in Germany. They could speak English. Dirk lived in Bukavu while Michael was working in Belgium. Mr. Erny was of the same age and spoke as many languages as Mr. Gebbers. He started his first family in France and the second with a native Congolese woman. She bore him twin daughters who were now six years old. Both Mr. Gebbers and Mr. Erny had houses

beside Lake Kivu. Mr. Gebbers's house was very large, about five rais in area (approximately two acres), with a guesthouse in the same compound. These houses were built in 1961 when Boehringer Mannheim was still the owner.

After passing through immigration, we entered Bukavu. The first striking difference⁵⁸ between the two countries were the roads. In Rwanda, the asphalted roads were very smooth but now that we crossed the bridge into Congo, all roads were very bumpy with holes and pits everywhere.⁵⁹ Within Bukavu, there was only one five-kilometer asphalt road that passed through the town. All roads branching off from the main road were filled with holes, making it very hard to drive, especially during the rain. I arrived just in time for the rain, so when we turned out of the main road, I found myself on a very bumpy road with holes and mud everywhere and it was also slippery. Therefore, it took half an hour to reach home which was only 800 meters away. The car rocked back and forth until my whole body was sore. I felt nothing while traveling for six hours in Rwanda but the last half hour in Bukavu was an ordeal.

Mr. Gebbers's guesthouse that Father Emilio and I stayed in was very luxurious. It was hard to believe that I was in Congo, the "Heart of Darkness".⁶⁰ When I said luxurious, I was not comparing it to the Western standard or that of Thailand. The house was closer to the edge of the lake than any other. Five steps from the patio and you would be falling off the cliff into the lake below. It was a one-story house with two bedrooms. I was lucky to get to sleep in the room next to the lake with the best view. This was the room where I stayed every time I came here to work so I grew quite attached to it.

We had one butler in the house who could perform every role from housekeeping, cooking, grocery shopping, doing the laundry to working as a guard. His name was Mango (or Mamuang⁶¹ in Thai) and he spoke only French and Swahili so

we obviously could not understand each other. I usually drew out pictures of the things I needed or used non-verbal language and hand gestures with English explanations. Mr. Mango⁶² was ecstatic⁶³ to welcome us to the house.

I was also excited with the lake in front of the guesthouse. It had the kind of beautiful green color I had never seen anywhere before. It could be seen from the bedroom or even more clearly from the outside patio. The Ruwenzori Mountains,⁶⁴ which spread across the horizon⁶⁵ (including two volcanoes, the Nyamulagira and the Nyiragongo), could also be seen from this patio.

Bukavu was located at the most southern tip of Lake Kivu. It was one of the most beautiful cities in Congo, 1,500 meters above sea level. The city had a population of about 250,000 people. The former president Mobutu also owned a house here. The biggest attraction of the city was most likely Lake Kivu. People could swim in the lake because the Methane gas that was released from the bottom of the lake had killed all the bacteria that caused Bilharzia disease. The lake was green because of various minerals under the water, including Manganese.

Lake Kivu was located in an area known as the Great Lakes because the region had many different lakes. From Tanzania upwards, there was Lake Mweru, and Lake Tanganyika. In Congo and Rwanda, there was Lake Kivu and Lake Albert in Uganda, which made this area rich in natural resources and beautiful landscapes. The tropical forest had not yet been exploited as much as in other places so it was desired by many countries in this region including Europe and the United States.

The area around the guesthouse was very spacious and filled with gigantic trees. I saw a tree that stood two meters tall which much resembled ginger. It was so tall I had to turn my head up to look at it. When I asked Dirk what tree it was, he told me it was ginger. I wondered why the trees were so gigantic here. Dirk explained that the soil in the area was very fertile because it was volcanic soil. On

average, each ginger root weighed almost five kilograms. All kinds of leaves on the trees around here were large in size and green, showing that they were thriving.⁶⁶

Mr. Gebbers had two very old ducks, two dogs, one cat, and one tiny monkey. I had familiarized myself with all of them because later on they would become very good companions when I had to be alone.

I always greeted Mr. Gebbers and Mr. Erny and their families even though we could not carry on a conversation about anything.⁶⁷ During the three years of working there, I never had a conversation with either of these two gentlemen; everything went through Dirk.

It rained heavily again that night. The rainy season here was different from back home. The raindrops were huge and it always rained heavily. The alternation of lightning and thunders scared me. We had dinner at the guesthouse, which was not a problem because Mr. Mango had prepared everything for us. Usually if the hosts were home, Mr. Mango would return to his own home in the evening. But if I was alone, he⁶⁸ would keep me company with the other security guards.⁶⁹

There was no entertainment equipment of any kind at the guesthouse: no radio, TV, or CD player. All we did was read or talk. The nights were silent. Outside, it was pitch dark. Most houses did not have any electricity but the ones that did, alternately had blackouts. In some areas, blackouts occurred every other day while in others, it occurred almost daily. The workers at the factory once told me that there were no blackouts in wealthy parts of the city (where I lived). Even if there was one, a back-up generator would be available so they were never affected by it. The white people living here were never affected by the blackout.

If it did not rain at night, it was dead silent. Sometimes it got so quiet that you could hear the sound of your own breathing.⁷⁰ I would shut all the curtains

in the house. The wrought-iron doors and windows were so strong that even if a bomb had gone off near my house, I would have been fine. Even an earthquake would still not have affected me. I used to open my curtains a little bit to peek outside into the darkness and would see black shadows around the house and torches that were lit to chase away mosquitoes. Security guards surrounded the house. Some sat dozing off while others sat chatting softly in their native language that I could not understand. Nevertheless, it felt good to know that I was surrounded by the presence of living things.⁷¹

Malaria had affected many people here.⁷² In fact, Malaria had taken more lives than any other diseases in this continent. Therefore, when traveling in Africa, I had been careful not to let any mosquitoes bite me. Mosquitoes were especially active during dusk and dawn. So, to protect myself, I had avoided sitting on the patio in the evening and I slept in the mosquito nets. The local mosquito nets were very different from the ones at home. They were in the shape of a cone hanging from the ceiling, making the space inside the nets rather small. If we didn't lie down right in the middle of the nets, our faces would press against the nets and the mosquitoes could get to us. There was also a problem if the nets were not clean. I brought with me an electronic mosquito repellent and made sure to plug it in all night. I was not sure how much protection it gave me but at least I was somewhat reassured.

I was an early riser. I woke up at 3 a.m. and meditated. This still had to be done inside the mosquito net because I was afraid of getting bitten if I sat outside. The morning air, especially after the rain, was very refreshing. I made myself a cup of coffee and sat on the patio while looking out at Lake Kivu and waiting for the sun to rise from the mountains in front of me.

When I had come out to sit the sky was still dark. Suddenly I heard the tune of a local song.⁷³ It was a man's voice and his voice was very crisp. I had no idea which language he was singing in but I could tell he was repeating the same song over and over again amidst the silence. That voice is still very clear in my head and whenever I think of Africa, I always think of that song.

The sky got brighter by 6 a.m. I could then see the source of that tune. He was a man but I could not tell how old. He was sitting on a small dugout boat⁷⁴ that could fit only one person. He was fishing and seemed at peace and happy with his singing. I watched him, wondering when a fish would swallow his bait.

After a while, he pulled the string and I saw a medium-sized fish from where I was sitting 50 meters away. He unhooked the fish, placed it in a plastic bucket and held the fishing rod in his hand.

I wondered why he was fishing for only one fish as there was an abundance of fish in the lake. Why didn't he use a net to catch a lot of them to not only feed his family but also sell the rest to others? Perhaps he thought that one fish was enough for today. There was no need to fish for tomorrow. What was needed tomorrow could be done tomorrow.⁷⁵ If it rained and fishing was impossible, then something else could make a meal.

This made me understand their sufficient living and see their happiness amidst poverty. I had to re-examine myself as well as countries that were already developed where people still competed and fought for resources. I asked myself all the time where their happiness lied.

After I saw the first man put his fishing rod down in his boat, three to four more boats came into sight. They all sang but a different song that I also did not know. They had done the same thing but some fished for two to three fish before

putting away their fishing rods. They might have had many people in their families or had planned to share their catch with their neighbors.

And then there were three more boats mooring side by side, fishing and harmonizing to the same song. The sun rose from behind the mountains. It was so beautiful. Father Emilio came to drink coffee with me on the patio and was also impressed by this scene. He told me that there was no such scenery at Lake Victoria, Kenya where he resided. Kenya was a developing country that was very advanced in comparison to Congo. Everything had already become industrialized and business-oriented.

I had sat listening to the local songs while watching people fish in the lake the whole time I was at this house in Bukavu. These were memorable and happy moments at the beginning of my life in Africa.

This was my daily routine if I did not have to leave for the factory at 6 o'clock in the morning while the lake was in its blue color, which was also beautiful.

The two ducks came to greet me. They loved coming to the table where I was sitting. I had to hurry to shut the door and to keep them outside because I was afraid they would make a mess on the floor. The two dogs also liked to lie down close to me. They were very friendly but I knew that they could not understand me because their owners only spoke to them in French and Swahili.⁷⁶

Therefore, I could not communicate with anyone, human or animal.

Chapter 8

Life Changed⁷⁷

I had breakfast that Mr. Mango prepared which included sausage, toast, ham and coffee. Here they made their own sausages because Pharmakina had their own farms that raised cattle, pigs, chicken and fish. The company distributed them to the employees or sold them to the locals and employees at a very cheap price.

The bread I ate was bought from a coffee shop in Rwanda whose owner was German. The people here traveled between Bukavu and Kigali all the time so they tended to buy it and freeze it for later. I ate frozen bread the whole time I was in Bukavu. Actually there was local bread available as well. I bought it once but when I tried to slice it, crumbs scattered everywhere, leaving no good pieces left. That was why⁷⁸ I gave up eating local bread unless absolutely necessary and would rather eat frozen bread instead.

I left the house and headed to the factory at 8 a.m. with Father Emilio who came along because there was nothing to do at the house. The distance between the house and the factory was about eight kilometers and we had to drive through the city. There was only one main road and it took a very long time to reach it because the local road was full of holes and wet mud, making it very slippery. When we reached the main road I saw many people selling things on the side of the road. Many people came to shop at the market. Some brought vegetables, fruits and fish to sell and would buy necessary food home. I saw only women there so I wondered where all the men went. The women were of middle age and each would carry fruits and other items in enameled basins balanced on a small piece of cloth on top of their heads.

Some would seem to be complaining about how heavy it was, but they were able to walk quite a distance. Some would also carry their infants in a cloth tied to their backs. Those infants must have been very uncomfortable but were just not able to say anything.

The asphalted road stretched for only four kilometers. After that, one side of the road was asphalted while the other was not and it was like that for kilometers. After enquiring from Dirk, I learned that⁷⁹ the government officials here were corrupt at every level. The budget to build the other side of the road was probably in somebody's pocket so there was only one good side. Most cars would use the asphalt side, which deteriorated the condition very quickly.

During our ride, with Barbie as our usual driver, Dirk who came with us warned me that we were prohibited from taking any pictures since there was a case of a German reporter who got caught taking photos and his camera was confiscated. Aside from not taking pictures, we were not allowed to stare at the soldiers in the eyes while they were on their vehicle holding guns and staring at us. This was because they might get angry and we could be in danger.

So I sat with my head down almost the entire ride, looking up to glance at the passing view when it got too unbearable.

The road that was asphalted on one side and lateritic soil on the other side lasted for only one kilometer, then it came to an end.⁸⁰ The car was still running, following the way paved by the car in front. If it rained, we had to try to dodge the holes⁸¹ on the road, struggling until we reached the factory three kilometers away. We passed by a monument which was a large circle that had a cement pole popping up from the ground. The pole was blue and green: a portrayal of the Congo flag. No matter how hard I tried to visualize it, I could not tell what the monument

represented. The locals, however,⁸² told me that it was a peace monument. No wonder why⁸³ peace had not been achieved in this country.

After that we drove along Lake Kivu, with the lake on the right hand side. We passed a large port where big ships⁸⁴ cruising in the lake to different cities could dock. Traveling by boat would be faster than by car. Due to the bumpy condition of the road, traveling by car was very troublesome.

On the way to our factory we could see an enormous Heineken beer factory on the left-hand side. The local beer called “Primus” came in very big brown bottles filling 1.5 liters.⁸⁵ The bottles were bulky⁸⁶ with narrow necks. They looked strange and unfit to hold beer but should rather be used to contain hospital saline drips.

People living here drank lots of beer. This included both the locals who could afford it as well as foreigners, Germans in general. Some of the German women I knew drank six bottles of beer per day. I had no idea how they could stomach⁸⁷ so much beer. Those that drank said beer produced here could not match⁸⁸ the one produced in Rwanda because it gave a worse morning hangover. They continued to say that if the beers here did not have as much alcohol as indicated on the bottle, they would add in more alcohol themselves.

There were only two factories in Bukavu that were known to hire local workers. And each hired many of them. The rest were small businesses and shops that were managed by the owners themselves or they hired a few local workers.

The shops that could be seen from both sides of the road were rather small. Some were simply doing business⁸⁹ in one row house. Only two to three shops extended to three row houses, but that was still considered small by Thai standards.

When I saw a restaurant or a coffee shop, I had wondered who would go there since it was not safe at all.

Along the way from the house to the factory I saw two markets, one in the city and one next to Lake Kivu. Both were open-air markets with small tables for placing vegetables and fruits to sell. Some vendors simply placed them on the ground. Many people strolled around the markets. They probably came to sell what they brought in their buckets as well as to buy necessary things home. Most of these people were women whose houses were very far away: some had to walk up to two hours to reach these two markets. Imagine they had to walk four hours each day, and then rushed home to do the house chores, and cook for their husband and children. The Congolese women really had tough lives.

It took me half an hour⁹⁰ to reach the factory which was next to the foot of the hill. In front of me, I saw the lake and an amazing view. The factory was located at the end of the road. Beyond this point, there were only houses.⁹¹ If anyone was to drive, they would have had to figure out their own way.

I met both owners of the factory there. They assigned Dirk to be my guide through the factory, where I got to see the Cinchona bark for Quinine extraction, the area where medicine was produced⁹² in the extraction factory, and the new expanded section of the factory where⁹³ they had expected to produce herbal products.

Dirk was an agriculture graduate and was helping the factory with tissue culture and the reproduction of the Cinchona tree. He also worked on other types of trees as well. Dirk was interested in European herbs. He tried to grow them here and found that they thrived very well. That was how Dirk got the idea to produce medicine made from the herbs that he grew in his farm here. And so he had added another section to the existing factory.

I had seen the whole factory by now and did not see any part of the factory that could be used as a place to produce AIDS medicine. I talked to Mr. Gebbers outside and asked him where the medicine was to be made.⁹⁴ He pointed to a spot⁹⁵ on the hill where one tree was standing and said, "There." I understood right then and there that I would be responsible for everything from planning the blueprint to supervising the construction of the factory to buying machinery and equipment and controlling quality. I would also have to test the tools for production all the way⁹⁶ to the last stage that I had intended to do, teaching them how to produce AIDS medication on their own.

I had never thought that I would have to be responsible for everything but I was determined⁹⁷ because I had already got this far and was not about to only keep wishing. I had to try my best to succeed.

Everybody wondered why I bothered⁹⁸ and how I would be able to do it.

Some people in Thailand also thought that if the medicine was the same as what was made at home, why not just sell it to them at a cheap price?

My answer was this: no matter how cheap the price was, they would never be able to afford it because a huge number of people was in poverty. Also, most importantly, I wanted the people to be able to depend on themselves. I believed that if they wanted to have fish, we should teach them how to fish on their own. We should not simply hand the fish to them because then they would never be able to depend on themselves.

An African that I met at the international conference in Brazil in December, before my trip to Congo, had commented in front of the meeting room,⁹⁹ after hearing about my plan to produce anti-AIDS medicine in Africa, that what I talked about was simply a dream and I was not the first person to talk about it. He

said he was an African so he knew his people well. I said never mind and asked him to give me some time. Whenever I succeeded, he would be the first person to know.

In 2003, just one year after the conference, I had successfully produced the first malaria medicine in Tanzania so I sent him a letter right away since I had asked for his mailing address. He was the first African working in Europe that I broke this news to. He might have seen and read about it already but that would not have given me the same satisfaction as telling him myself.

When I left Thailand 5 years ago¹⁰⁰ and headed to Africa, I was like someone walking in total darkness, unable to see the light at the end of the tunnel.¹⁰¹ But once I¹⁰² was able to start producing Malaria medicine in 2003, I¹⁰³ began to catch a glimmer¹⁰⁴ of light. In 2005 I began to produce preventive AIDS medication both in Congo and Tanzania, the light became clear and it has continued to brighten until now. After five years had passed, different organizations in Europe and the United States became interested in my work and tried to push the effort of production in Africa.

Everyone in Thailand and abroad was no longer doubtful.

After I had found out that I would have to draw the factory plan¹⁰⁵ myself, I began thinking of the layout plan of the Pharmaceutical Research and Development Institute that I had worked in for many years. I was fortunate to be the founder of this institute and I started drawing the building plan with a company in the US so I still remembered every nook and cranny¹⁰⁶ of the building. In addition,¹⁰⁷ I was lucky that I had worked to produce AIDS medication at this facility for as long as six years. Therefore, I was very familiar with the process of designing the layout of the building as well as the workflow.

I sat down to create the plan for the factory based on my idea and the remnants of my memory.

Dirk introduced me to Patrick whom we later used as an architect.¹⁰⁸ I actually did not know what field he had studied but he owned two businesses: a construction contractor and an animal farm. We used his services from his former business. He was a Swiss citizen. His parents emigrated from Switzerland but he was born and went to primary school in Bukavu. He then returned to Switzerland¹⁰⁹ to get his undergraduate degree. He did not speak any English so we communicated through pictures and non-verbal language.¹¹⁰

I drew a rough sketch of the plan for Patrick and he fed it into a computer program and printed it out for me to see. One complication came to light: the factory was to be built on the slope of a hill. Therefore, we chose to make the top floor the manufacturing department and quality control. The ground floor would be a clinic for patients to receive diagnostics and treatments from the doctors. The construction of both floors would take place at the same time.

It took Patrick and me¹¹¹ about 4 days to complete a three-dimensional model. Now it was time to set the requirements¹¹² and size of each room. It was not a difficult task but it put us to work both at the factory and at home.

While I was working, Father Emilio would walk around the factory. He was very happy and enjoyed talking with different people.¹¹³ Even though it was difficult to understand each other since he spoke in Italian, he was able to understand some Swahili.

We got off work at around 6 p.m.¹¹⁴ When it was time to call it a day,¹¹⁵ the Germans would stop working completely and look for pleasure by

drinking beer. As for me, I would sit to write an article and plan for the following day. On rainy days, everyone would stay home and I would eat the meal prepared by Mr. Mango.

I usually did not eat anything during lunch time and just had some coffee and soda. Sometimes Dirk's wife would bring egg sandwiches and cheese because he did not eat any meat except for seafood. I did not bring any food from Thailand because I did not want it to be a burden and did not want to be attached to Thai food, since in most countries where I worked there were no Thai restaurants to be found. I had worked in the African continent for five years and never missed Thai food. When I came home I could not eat any spicy food because the local food in Africa, which was grilled or boiled, did not use any seasoning except for salt. My life became much simpler and I had never needed any more seasoning.¹¹⁶

In the morning, before leaving the house, I would draw a picture of the food I wanted to eat for dinner for Mr. Mango. There was actually no point in drawing those pictures because whenever I drew a fish, which was the easiest to draw, I would get chicken. Likewise, whenever I drew chicken, I got fish or sometimes beef. I guessed Mr. Mango already had a menu in mind¹¹⁷ and did not need my drawings. However, my drawing skills of animals had got much better.

After the factory plan was completed, I spent another three days to set the requirements for the equipment that would be installed in different rooms. I did not work with Patrick this time but with Martial, the only pharmacist in this company. Martial was a man who graduated with a bachelor degree in Pharmaceutical Studies from a university in Rwanda. He then received a doctorate degree in Pharmaceutical Science from Belgium. I also worked with Joseph, a chemist who graduated from the Democratic Republic of Congo.¹¹⁸

No pharmacist would want to work in Bukavu, so they were greatly valued¹¹⁹ by this company. Moreover, pharmaceutical laws required a pharmacist to supervise the manufacturing process. The company had had one pharmacist who quit within one month of work because he couldn't cope with the living conditions here. Therefore, no matter how inefficient he was,¹²⁰ the company would try to keep Martial as long as possible.

I explained to everyone in the company that the AIDS medicine manufacturing section should be separated from the Quinine manufacturing section with one person assigned to be in charge. They should also select ten of the existing employees and place five of them in the Production Unit, and five in the Quality Control Unit. That would be enough to produce AIDS medicine for 50,000 patients. The company executives agreed with my request. In training the workers for the manufacturing and quality control processes, I would have to work closely with both teams. If the team was too large it would be ineffective. In addition, I wanted just a small number of workers who worked hard to attain high efficiency. They would have no time to chitchat,¹²¹ which could cause another kind of problem.

It took me three more days sitting with the executives to go over the details of the three resources needed in the production of the AIDS medicine, and to tell them where these raw materials and substances needed for production could be attained. I used the same source as what we used in Thailand. As for the important ingredients, I chose to get them from China but I needed to test these raw materials first to make sure there would not be any problems.

In the end, I spent a total of ten days designing the factory plan, setting the requirements for equipment, identifying major inputs and others needed¹²² for production, as well as establishing the Production Unit and the Quality Control Unit. I

was satisfied with the outcome even though I could not communicate verbally most of the time and had to resort to sign language, hand gestures and drawings.

The day we left Bukavu I woke up early as usual to watch the people fish in their small boats and listen to their local songs. I thought to myself, “Tomorrow, I will not hear these songs or see this picture again.” Although there was nothing much in Bukavu, I felt attached and impressed with the simple way people here lived their lives. I did not have a chance to reach out to these locals because the training programs had not started yet.

Barbie, our good old¹²³ driver, drove us to the border. After the officers returned my passport to me, I flipped through it trying to find my visa. When I asked where it was, the officers told us it was on a separate piece of paper that had already been kept by immigration. I asked Dirk about it and he said that the immigration officers here did not want to stamp the Democratic Republic of Congo visa (that was received from Bukavu) on the passport because they were afraid that we might run into trouble when we entered the country via Kinshasa, the capital city. In addition, Kinshasa did not like to see the Rwandan visa because they blamed Rwanda for the never-ending chaos in the Democratic Republic of Congo.

We passed the historical bridge once again. I still imagined the hundreds of thousands of people who had crossed this bridge and wondered once more why the two ethnic groups hated each other this much.

Since we had left the house at dawn, the first four hours ride in the forest was still in the morning. Therefore, I saw many of the two different species of monkeys come down to drink by the road. They seemed to be very tame and were not afraid of humans at all. Some crossed the road back and forth so we had to stop the car to let them cross by first. The Colobus monkeys were so beautiful. I was happy to see them.

We stopped by Butare to use the bathroom and continued to Kigali. When we reached Kigali we made our way to the airport right away. We actually had another three hours to spare but I wanted to make sure that we arrived at the airport in time so we left earlier. It was a good call that we arrived early because the check-in clerk told us that our return tickets had not been confirmed. Both our names had, therefore, been deleted from the system and if this flight was full, we would not be able to travel back.

Actually, Antoine had already confirmed our flights from Kigali since there was no operator in Bukavu. But we did not know what went wrong since both our names were gone, so I had to confirm our return tickets before checking in. Fortunately, there was a lot of time left and there were seats available; otherwise we would have had to wait until the next day, spending the night in Kigali, which I would not have liked.

When the plane took off from Kigali, I looked down to see the same old image. However, I felt different this time. I did not like the Rwandans because they were very cruel. I felt sorry for the people of Congo who had to live in such a condition and wanted to help them in any way, no matter how small it seemed to most people. The majestic green mountaintops¹²⁴ no longer excited me.

This was the first time I had traveled to Congo to fulfill a promise that I had made to the owners of the company. As I left Congo, I felt that I had not only kept my promise but hopefully also helped those suffering from AIDS in the country. My attachment to this region began there.

คำอธิบายประกอบการแปล

¹ I accepted an invitation...

ผู้เขียนเล่าในบทที่ 3 ว่าเจ้าของบริษัท Pharmakina ชื่อ Mr. H. Gebbers สนใจจะผลิตยาจีพีโอเวอร์ที่โรงงานของเขาเพื่อรักษาพนักงานของบริษัทและชาวบ้านในเมืองที่เป็นเอดส์ Mr. Gebbers พบผู้เขียน โดยผ่านล่าม

ผู้เขียนรับปากตกลงจะไปสอนวิธีผลิตยาให้เพราะเห็นว่าเป็นโครงการมนุษยธรรม ไม่มีธุรกิจมาเกี่ยวข้อง จึงตีความว่าได้มีการเชิญให้ไปช่วยสอนและผู้เขียนเต็มใจอย่างยิ่งที่จะทำ จึงแปล “ตอบตกลง” ว่า “accepted an invitation”

“To accept” แปลว่า *to take (what is offered or given) esp. willingly* จาก Webster New World Dictionary of the American Language

² I accepted an invitation from Mr. H. Gebbers an owner of Pharmakina factory...

ปรับบทแปลโดยเอาชื่อขึ้นก่อนตำแหน่ง ในต้นฉบับ “ตอบตกลงกับเจ้าของโรงงาน..... ชื่อคุณเก็บเบอร์ส เพื่อให้บทแปลมีความสละสลวย เป็นธรรมชาติมากขึ้น

³ I agreed to help him.....

จากต้นฉบับ “ตกลงกับเขาทั้งๆที่ไม่รู้ว่าบุคควอยู่ไหน”

เติมประธาน I เพื่อให้ประโยคสมบูรณ์ เพราะต้นฉบับภาษาไทยละประธานหรือสรรพนามในการเรียกตัวผู้พูด

⁴ I only wished to help.....

จากต้นฉบับ “รู้อย่างเดียวว่าอยากไปช่วยเหลือ.....” ผู้แปลเติมประธาน I และปรับบทแปลให้กระชับและได้ความหมายเดิม แทนที่จะแปลตรงตัวว่า I only know that I wish to help

⁵ I asked myself whether my decision would be the same had I known the kind of living condition and the level of safety waiting ahead.

จากต้นฉบับ “หากรู้ว่า.....ฉันจะตัดสินใจเป็นอย่างอื่นไหม”

เมืองบุควซึ่งผู้เขียนได้ไปทำงานอยู่ในโรงงาน Pharmakina นั้นค่อนข้างล้าหลัง ถนนหนทางไม่สะดวก และไม่ค่อยปลอดภัย ซึ่งผู้เขียนไม่ทราบมาก่อน เมื่อได้ไปอยู่และทำงานที่นั่นและ

มาเขียนบันทึกเล่าให้ฟังจึงเกิดคำถามว่าถ้ารู้ก่อนจะตัดสินใจไปไหม ผู้แปลได้เรียงลำดับประโยคในบทแปลใหม่ โดยเอาคำถามขึ้นก่อน อนุประโยคเงื่อนไข”หากรู้ว่า.....”เพื่อให้ประโยคแปลสละสลวยขึ้น

⁶ if I had known the kind of living condition and the level of safety waiting ahead

ผู้แปลเลือกปรับบทแปลให้มีความเป็นธรรมชาติในภาษาอังกฤษ จึงเรียงประโยคใหม่ โดยนำอนุประโยค “ต้องไปเจอ” ไว้ท้ายประโยค และผู้แปลเลือกแปลว่า “waiting ahead” แทนที่จะแปลตรงตัว “I had to face” ซึ่งให้ความหมายเทียบเคียงกัน แต่มีความสละสลวยกว่า

⁷ whenever I decided to do something I had to finish it

จาก ต้นฉบับ”คือเมื่อตัดสินใจทำอะไรไปแล้วก็จะทำให้สำเร็จ” เดิมประธาน I ในอนุประโยคต้นฉบับ “ฉัน”ก็จะทำให้เสร็จเพื่อให้ประโยคสมบูรณ์

⁸ I was invited to give presentations in many countries. However, the ones that might link to Congo....

จากต้นฉบับ”ฉันได้รับเชิญให้ไปบรรยายตามประเทศต่าง ๆ มากมายแต่ที่จะเกี่ยวกับ คองโก...คำว่าแต่ แปลโดยใช้ However แทน และต้องการเน้นเรื่องการเดินทางไปคองโกจึง ขึ้นประโยคใหม่

⁹ The ones that might link to Congo were ...when Doctors without borders...

จากต้นฉบับ “เป็นการเดินทาง...องค์กรหมอไร้พรมแดนเชิญไปบรรยาย...” ในต้นฉบับไม่มีคำเชื่อม “เมื่อ” จึงเติมคำเชื่อม “when” เพื่อเชื่อมอนุประโยคเข้าด้วยกัน

¹⁰ Doctors without Borders = องค์กรหมอไร้พรมแดน

Doctors without Borders หรือ Medecins Sans Frontieres (MSF) เป็นองค์กรตั้งขึ้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2514 มีอาสาสมัครเป็นแพทย์ พยาบาล พนักงาน 300 คนรวมทั้งแพทย์ผู้ก่อตั้ง และนักหนังสือพิมพ์อีก 13 คน ด้วยความเชื่อว่าทุกคนในโลกนี้มีสิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาล โดยไม่คำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนา และความเชื่อทางการเมือง ความต้องการของคนเหล่านี้มีความสำคัญเหนือพรมแดน ตั้งแต่ปี 2523 องค์กรหมอไร้พรมแดนมีสาขาอยู่ 28 ประเทศมีพนักงานกว่า 30,000 คนจากทั่วโลก และให้การรักษาพยาบาลผู้ป่วยกว่า 100 ล้านคนตั้งแก่อัฒมา

ในปี 2555 ได้ตรวจรักษาคนไข้ นอก กว่า 8.3 ล้านคนทั่วโลก ด้วยจุดประสงค์อันแน่วแน่ที่จะช่วยผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือมากที่สุด ด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

¹¹ And when the European Union

จากต้นฉบับ” และสหภาพยุโรปเชิญ.....”

ผู้เขียนเดินทางไปสหภาพยุโรปเมื่อได้รับเชิญ ต้นฉบับละคำเชื่อมเมื่อสหภาพยุโรปเชิญฉบับแปลจึงเติม When ซึ่งเป็นคำเชื่อมให้ประโยคสมบูรณ์ขึ้น

¹² I chose Kenya as a center...

แปลโดยเรียงประโยคต้นฉบับใหม่ให้เป็นเหตุเป็นผลกัน

ฉันเลือกเคนยาเป็นศูนย์กลางเพราะ.....ต้องเดินทางในแอฟริกาอีก 2 แห่ง

¹³ The Camillian Social Center Rayong

เป็นชื่อภาษาอังกฤษของ สถานสงเคราะห์นักบุญคามิลเลียน จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นศูนย์ช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS และเด็กกำพร้าที่ได้ รับผลกระทบจากAIDS และเป็น หน่วยงานหนึ่งใน “มูลนิธิคณะนักบุญคามิลโลแห่งประเทศไทย” (St. Camillus Foundation Thailand) เป็นองค์กรสาธารณกุศลลำดับที่ 180 ตามประกาศกระทรวงการคลัง ดำเนินงานโดยคณะนักบวชคามิลเลียน ภายใต้ จิตตารมณ์ของ นักบุญคามิลโล เด แลลลิส (ผู้ก่อตั้งคณะ) ในการดูแลรับใช้ผู้ป่วยด้วยความ รัก ความเมตตาที่มีต่อบุตรคนเดียวที่กำลังเจ็บป่วย และพร้อมที่จะรับใช้ผู้ป่วยแม้ต้องเสี่ยง อันตรายต่อชีวิต (ข้อมูลจากเว็บไซต์ <http://www.hiv-aids-kids.org/index.html>)

¹⁴ The center looked after...

จากต้นฉบับ “ที่นั่นดูแล...” ผู้แปลเลือกใช้ center แทน “ที่นั่น” เพราะไม่ต้องการกล่าวซ้ำชื่อสถานสงเคราะห์ในประโยคติดๆกัน

¹⁵ I loved to visit the center bringing food, and snacks....

จากต้นฉบับฉันชอบไปที่นั่น เอาอาหาร ขนม ไปเลี้ยงเด็ก

เอาอาหาร = bringing food แปลโดยเชื่อมอนุประโยค I love to visit the center และ I bring food and snacks....

¹⁶ stunned

เมื่อถูกชวนให้ไปคองโก คุณพ่อเอมิลีโอ”ตกใจ”เพราะไม่คิดว่าจะมีใครชวนไปประเทศที่มีสภาพป่าแอ่ง และอันตรายเพราะยังมีความขัดแย้งระหว่างชนเผ่าอยู่
ตกใจ ตรงนี้ มีความหมายไปทางลบนิด ๆ จึงใช้ stunned=shock deeply, astound, overwhelm(stunned by the news) แทน amazed หรือ surprised

¹⁷ but he was kind enough to be my companion to Congo.

จากต้นฉบับ “แต่ด้วยความ เมตตาท่านก็ตอบตกลงว่าจะไปเป็นเพื่อนร่วมทางไปคองโก.....แปลโดยตัด”ก็ตอบตกลง” เพื่อให้ประโยคฉบับแปลกระชับขึ้น

¹⁸ He drove eight hours from Karungu to meet me in Nairobi.

จากต้นฉบับ “ซึ่งท่านขับเองมาพบกับฉันที่ไนโรบีใช้เวลาทั้งสิ้น8ชั่วโมง” แปลโดยเรียงประโยคใหม่ เน้นเวลาที่ขับขับสอดคล้องกับคำอธิบายสภาพถนนในอนุประโยคถัดมา

¹⁹ pitted road = ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ

Pitted = hole or cavity in the ground จาก New World Dictionary of the American Language

²⁰ I was going to work in Bukavu...

จากต้นฉบับ ”เมืองที่ฉันจะไปทำงานชื่อบูคาเว” ผู้แปลเลือกตัดคำว่า ”เมืองที่” ในฉบับแปล เพราะ Bukavu เป็นชื่อเมืองอยู่แล้ว

²¹ It was known for its history, rich natural resources, natural beauty, as well as the fighting and killing that took place between two ethnic groups.

ปรับบทแปลให้เรียงลำดับตามคำอธิบายเมืองให้เข้าใจง่ายขึ้น โดยเรียงลำดับความอุดมสมบูรณ์ ความสวยงามของเมืองก่อนที่จะกล่าวถึงภาพลบของเมืองว่าเคยเป็นเมืองที่มีการต่อสู้ฆ่าฟันกันระหว่างคน 2 เผ่า

²² ...hub for many international flights

จากต้นฉบับ “จะมีเที่ยวบินจากหลายประเทศบินไปที่นี้”

ผู้แปลตีความว่า การที่มีเที่ยวบินจากหลายประเทศบินไปสนามบินเมืองคิกาลีในวันดา แสดงว่าเป็นศูนย์กลางการบินแห่งหนึ่งในแอฟริกา จึงเลือกใช้คำว่า hub ซึ่งหมายถึงศูนย์กลาง(center)

²³ flights from eastern Africa originating from Nairobi (Kenya), or Addis Ababa (Ethiopia)

เดิมชื่อประเทศเคนยา และ เอธิโอเปีย ไว้หลังเมืองหลวง 2 เมืองเพื่อให้สอดคล้องกับต้นฉบับในประโยคถัดไป ซึ่งผู้เขียนได้ใส่ชื่อเมืองประเทศไว้หลังเมืองหลวง

²⁴ and flights from Europe originating from Brussels (Belgium)...

แปลจากต้นฉบับว่า “จะมีเที่ยวบินจากหลายประเทศบินไปที่นี้...จากยุโรปก็มีจากบรัสเซล (เบลเยียม)” ปรับโครงสร้างอนุประโยค “จากยุโรปก็มีจากบรัสเซล” เป็นประโยค โดยเพิ่มคำว่า “flights” หรือ “เที่ยวบิน” เป็น flights from Europe เป็นประธานของประโยค หรือ “เที่ยวบินจากยุโรปก็มีจากบรัสเซล”

²⁵ True to its name; this country was the “Land of a Thousand Hills”.

จากต้นฉบับว่า “สมกับตั้งคำกล่าวขานว่า...” เป็นสำนวนภาษาไทยซึ่งไม่มีคำแปลตรงตัวในภาษาอังกฤษ ผู้แปลเลือกใช้สำนวนภาษาอังกฤษซึ่งให้ความหมายใกล้เคียงกันว่า “true to its name” ซึ่งหมายความว่า “เป็นจริงสมชื่อ” หรือ “สมคำเรียกขาน” นั่นเอง

²⁶ ...such tight security was in place

มาจากต้นฉบับว่า มีการรักษาความปลอดภัยเช่นนี้หรือไม่ คำถามคือ “เช่นนี้” คืออย่างไร เมื่อกลับไปดูบริบทจะเห็นว่าในประโยคก่อนหน้ามีการกล่าวถึงการรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวด จึงนำคำว่า เข้มงวด (tight) มาใส่ไว้ในฉบับแปล

²⁷ I had no idea whether or not such tight security was in place before the former president’s assassination, as his plane was shot down

จากต้นฉบับ ไม่ทราบมาก่อนหน้าที่เครื่องบินของอดีตประธานาธิบดีถูกยิงตกเสียชีวิต มีการรักษาความปลอดภัยเช่นนี้หรือไม่ แปลโดยเรียงประโยคใหม่ เป็นไม่ทราบว่ามีการรักษาความปลอดภัยเช่นนี้หรือไม่ ก่อนหน้าที่...เสียชีวิตเพราะต้องการเน้นเรื่องการรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวด ตามที่ผู้เขียนได้กล่าวในประโยคก่อนหน้า ให้สอดคล้องกัน

²⁸ Every official whom I met at the airport...

จากต้นฉบับ “เจ้าหน้าที่ทุกระดับที่สนามบินพูดภาษาอังกฤษชัดเจนมาก”

ผู้แปลตีความว่าผู้เขียนหมายถึงเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ระดับล่าง เช่น คนชนกระเป๋า จนถึงเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่ศุลกากร ที่พบหรือได้คุยที่สนามบิน เป็นการขยายความเพราะหากไม่ได้พูดคุยก็น่าจะไม่ทราบว่าพูดภาษาอังกฤษดี จึงเพิ่มอนุประโยค Whom I met ในฉบับแปลเพื่อความชัดเจน

²⁹ Perhaps it was because they did not want to be reminded...

ผู้แปลเลือกใช้ “to be reminded” ซึ่งหมายถึงไม่ต้องการถูกเตือนความจำ คือต้องการลืมนั่นเอง เพราะไม่ต้องการใช้คำว่า “forget” ซ้ำอีกครั้งในประโยคใกล้เคียง ๆ กัน

³⁰ Dirk Gibbers, Mr. Gibbers’ son and Antoine, a Rwandan pharmacist...

จากต้นฉบับ “คนที่มารับฉันคือเดิร์ก เก็บบอร์ส (Dirk Gebbers) ซึ่งเป็นลูกชายคุณเก็บบอร์ส และเภสัชกรชาววันดาเป็นพวกทุตซีชื่ออังตวน (Antoine)” แปลโดยนำชื่อคนขึ้นก่อนและคำอธิบายตามหลังว่าเป็นใคร และได้เรียงประโยคใหม่ เอาชื่อ Dirk Gibbers และ Antoine ขึ้นมาเป็นประธานของประโยค แทนที่ “คน” ในต้นฉบับ และได้นำเอาคำอธิบายตัว อังตวน ว่าเป็นทุตซีออกไปจะได้มีรูปแบบสอดคล้องกับคำอธิบายของตัว Dirk Gebbers

³¹ Antoine was a Tutsi

จากต้นฉบับ.....และเภสัชกรชาววันดาเป็นพวกทุตซีชื่ออังตวน (Antoine)

ได้แยกคำอธิบายตัว Antoine ว่าเป็นคนเผ่าทุตซีออกมาเขียนประโยคใหม่ให้สอดคล้องกับคำอธิบายรูปลักษณะ และถิ่นที่อยู่ของพวกทุตซีในประโยคต่อไปในต้นฉบับ

³² Horn of Africa

เป็นคำเรียกกลุ่มประเทศโซมาเลีย เอธิโอเปีย เจริเรียและ จิบูตี (Djibouti) ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงสุดของทวีปแอฟริกา ประเทศเหล่านี้มีประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมร่วมกันยาวนาน และอาจนับรวมถึง ประเทศเคนยา ซูดาน ซูดานใต้ และอุกันดาอีกด้วย

³³ I was able to tell at once which country an African person came from judging from their...

จากต้นฉบับ “คนแอฟริกันคนนี้” ซึ่งอาจจะเป็นหญิง หรือชายก็ได้ ผู้แปลจึงเลือกแปลว่า “an African person” ซึ่งเป็นเอกพจน์ วัลจากหน้าตา การแต่งกาย คำพูด ตลอดจนกลิ่นของคนเหล่านี้ ก็น่าจะเป็นเอกพจน์ด้วย ในอดีตการแปลวลีเหล่านี้จะได้บทแปลว่า “judging from his/her face...” ในปัจจุบันมีการใช้ singular “they”, “their”, “them” แทนสรรพนามที่เป็น gender-

neutral pronoun โดยถือว่าถูกหลักไวยากรณ์ ซึ่งได้รับการยอมรับจาก American Dialect Society ในปี 2558 (จาก <http://www.american-dialect.org/2015-word-of-the-year-is-singular-they>)

³⁴ The owner of the cafe' was a German who knew Pharmakina well. He baked all kind of delicious bread.

ผู้แปลเรียงประโยคใหม่จากประโยคต้นฉบับ “เจ้าของเป็นคนเยอรมัน และทำขนมปังทุกชนิดอร่อยมาก รู้จักกับฟาร์มาคินาเป็นอย่างดี” เพื่อให้สอดคล้องกับประโยคถัดไปที่ Dirk ได้แนะนำให้ทานกักตุนเยอะ

³⁵ ...that we should stuff ourselves

แปลจากต้นฉบับ “เดิร์กแนะนำให้ทานกักตุนไว้เยอะๆ ทานกักตุนคือทานเพื่อมีคนอื่น” ต้องทานมากกว่าปกติมาก ผู้แปลจึงเลือกใช้ stuff ซึ่งมีความหมายว่า to eat too much, to fill to excess with food จาก Webster New World Dictionary of the American Language

³⁶ Barbie, our driver, was a Hutu....

จากต้นฉบับ “คนขับรถเราเป็นพวกฮูตูชื่อบาร์บี้” แปลโดยเอาชื่อคนมาเป็นประธาน เพราะต้องการให้ความสำคัญกับ Barbie ในฐานะคนขับรถให้ผู้เขียนตลอดเวลาที่ทำงานในคองโกและเป็นไปตามความนิยมของภาษาอังกฤษที่มักเขียนชื่อก่อนอธิบายตำแหน่ง หากแปลตรงตามต้นฉบับว่า “Our driver was a Hutu named Barbie” ความสำเร็จของประโยคจะอยู่ที่เชื้อชาติของ Barbie มากกว่า

³⁷ ...an Eastern African language.

จากต้นฉบับ “ภาษาพื้นเมือง” ผู้แปลได้ศึกษาจาก Encyclopedia Britannica (<http://www.britannica.com/topic/Swahili-language>) และพบว่า Swahili เป็นภาษา (language) ที่ใช้กันทางภาคตะวันออกของแอฟริกา และบางพื้นที่ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก เป็นภาษาที่มีรากศัพท์มาจากภาษาอิตาเลียน ภาษาฝรั่งเศส ภาษาสเปน และภาษาอาราบิก ผู้แปลจึงเลือกใช้คำ language

³⁸ I could not communicate with him.....

ปรับภาษาจากต้นฉบับเพื่อให้เป็นภาษาอังกฤษที่ฟังดูเป็นธรรมชาติ ฉันทพุดกับเขาไม่รู้เรื่อง คือฉันไม่สามารถสื่อสารให้เขาเข้าใจได้นั่นเอง

³⁹ Kigali was located slightly east from the center of Rwanda

จากต้นฉบับ “คิกาลีอยู่ตรงกลางค่อนข้างไปทางตะวันออก ดังนั้นเราต้องเดินทางผ่าน...” ผู้แปลศึกษาจากแผนที่ของทวีปแอฟริกาและพบว่าเมืองคิกาลีอยู่ตรงกลางค่อนข้างไปทางตะวันออกของประเทศรวันดา ผู้แปลจึงเติมคำ “of Rwanda” เข้าไปในประโยคแปลเพื่อให้เข้าใจชัดเจนว่าอยู่ที่ไหน

⁴⁰ farmers

ต้นฉบับ “เห็นผู้คนทำไร่นา ปลูกข้าวโพด กาแฟ กล้วยเต็มไปหมด” ดังนั้นผู้คนคงไม่ใช่ people ธรรมดา ต้องเป็นเกษตรกรหรือชาวนา ชาวไร่จึงเลือกใช้ farmers ในภาษาอังกฤษ

⁴¹ There were corn, coffee, banana plantations everywhere resembling picturesque green meadow rising against the blue sky in the distance.

“resembling picturesque green meadow” ผู้เขียนบรรยายว่าเห็นผู้คนทำไร่นา ปลูกกาแฟ.....เต็มไปหมด เห็นเป็นทุ่งหญ้าสีเขียวสุดลูกหูลูกตา ตัดกับท้องฟ้าสีครามสวยงามมาก

ผู้แปลเลือกใช้ resembling ซึ่งมีความหมายว่า to be like or similar to in appearance or nature (จาก Webster New World Dictionary of the American Language) ส่วนคำ picturesque นั้นมีความหมายว่า having a wild or natural beauty ดังนั้น resembling picturesque green meadow จึงตรงกับต้นฉบับ ที่ว่า เป็นทุ่งหญ้าสีเขียว....สวยงามมาก

“สุดลูกหูลูกตา” เป็นสำนวนในภาษาไทยซึ่งมีความหมายว่าไกล ในภาษาอังกฤษจึงใช้คำว่า distance=far away (จาก Webster New World Dictionary of the American Language)

⁴² Rwanda

ผู้แปลนำชื่อประเทศ Rwanda มาใส่ในฉบับแปลแทนที่คำว่า “ประเทศ” ในต้นฉบับ เนื่องจากในประโยคต่อ ๆ ไป ผู้เขียนได้พรรณนาถึงสิ่งพบเห็นในประเทศนี้

⁴³ It must be heavy and difficult.

แปลจากต้นฉบับ บางคนชี้จักรยานที่ตัวเองล้อเป็นไม้กลม ๆ วิ่งไปตามถนนซึ่งเป็นไหล่เขา “คงจะหนักและลำบากแน่ ๆ” ตีความว่าการชี้รถจักรยานเหล่านั้นไปตามถนนซึ่งเป็นไหล่เขา (มัน) คงจะหนักและลำบากแน่ ๆ จึงเติม it เป็นประธานของอนุประโยค

⁴⁴ Dirk had clarified that...

จากต้นฉบับ “ถามเดิร์กก็ได้ความว่า...” ซึ่งถ้าแปลตรงตัวจะแปลว่า I asked Dirk about it and he had clarified that... จึงตัดประโยคแปลให้กระชับให้เหลือเฉพาะ “Dirk had clarified...”

⁴⁵ I was excited and astonished by the beauty of...

จากต้นฉบับ “ตื่นตาตื่นใจกับความงาม” ผู้แปลเลือกใช้ “astonished” ซึ่งแปลว่า to fill with sudden wonder or great surprise จาก Webster New World Dictionary of the American Language เพื่อที่จะสื่อว่าผู้เขียนรู้สึกตื่นเต้นและประหลาดใจในความงามของธรรมชาติในประเทศวันดาซึ่งต่างจากประเทศไนจีเรียที่ผู้เขียนได้เดินทางไปก่อนมารวันดา

⁴⁶ ...especially during the monsoon season when the waves were very strong,

ตีความจากต้นฉบับที่ว่า ช่วงมรสุมเจอคลื่นตลอดเวลา ว่าตอนมรสุมคลื่นคงแรงทำให้เรือโคลงเคลงมากเหมือนการเดินทางบนไหล่เขาที่วกไปวกมา

⁴⁷ So I was unfazed

จากต้นฉบับ “ทำให้มีความเคยชินกับการเดินทางแบบนี้ไม่รู้สึกละเลย”

ผู้เขียนเล่าว่าเดินทางไปกลับเกาะสมุยเป็นประจำเจอคลื่นตลอดเวลาในหน้ามรสุมผู้แปลตีความว่าเรือคงจะโคลงเคลงมากจึงชินกับการเดินทางลักษณะนี้จนไม่รู้สึกละเลยเวลานั่งรถไปตามไหล่เขาวกไปวกมาในขณะที่คุณพ่อเอมิเลียโอเกือบอาเจียน แต่ผู้เขียนไม่รู้สึกละเลย

ผู้แปลเลือกใช้ “unfazed” ซึ่งมีความหมายว่า ไม่รู้สึกถูกรบกวน โดยคำว่า fazed จาก Webster New World Dictionary of the American Language มีความหมายว่า disturb หรือ รบกวน เมื่อเติม prefix “un-” จึงมีความหมายว่า “ไม่ถูกรบกวน

⁴⁸ winding roads

ผู้แปลเพิ่มคำว่า winding roads เพื่ออธิบายเพิ่มเติมว่า ไม่รู้สึกอะไร หรือไม่ถูกรบกวนจากการเดินทางแบบนี้ หรือเดินทางบนเส้นทางที่วกไปวกมาบนไหล่เขา

⁴⁹ The scenery...

จากต้นฉบับ “ทำให้เคยชินกับการเดินทางแบบนี้ ไม่รู้สึกอะไรเลย สองข้างทางสวยมาก...” ผู้เขียนนั่งรถขึ้นภูเขาผ่านป่าทึบ มีต้นไม้สูงๆ ซึ่งอยู่ในประเทศรวันดา สองข้างทางสวยมาก จึงหมายถึงทิวทัศน์ 2 ข้างทาง จึงได้เติมคำว่า scenery เข้าไปเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น

⁵⁰ Their beautiful tails, bun of black and white, were longer than their torsos.

จากต้นฉบับ “มีหางยาวมากกว่าลำตัว เป็นพวงสีขาวยาวสีดำ สวยมาก” ผู้แปลเลือกเรียงประโยคใหม่ สิ่งสำคัญตรงนี้คือ หางมันยาวกว่าลำตัว ส่วนอื่น ๆ คือกลุ่มคำที่ขยายคำนาม ใช้เครื่องหมาย “,” เพื่อขึ้นกลุ่มคำที่ทำหน้าที่ขยายคำนามในที่นี้คือ “Their beautiful tails,” เพื่อทำให้ประโยคแปลสั้นแต่ยังได้ใจความครบถ้วน

⁵¹ They were harder to spot...

จากต้นฉบับ “ตอนบ่ายจะเห็นน้อยกว่าตอนเช้า เนื่องจากเขาไปนอนพัก”

ผู้เขียนเล่าถึงลิง 2 ชนิดวิ่งเล่นข้างถนนในช่วงเช้า ตอนบ่ายเห็นน้อยกว่า เพราะลิงไปนอน ผู้แปลตีความว่าคงไปนอนตามพุ่มไม้หรือบนต้นไม้ การจะเห็น จึงต้องพยายามมองค้นหามากกว่าธรรมดา จึงเลือกใช้คำ spot ใช้ “spot” แทน “see” ในที่นี้เป็นการมองเพื่อค้นหาว่าลิงอยู่ตรงไหนบ้าง จึงไม่ใช่ “เห็น” แบบทั่วไป ซึ่งจาก Webster’s New World Dictionary “To spot” มีความหมายว่า to pick out (to spot someone in the crowd)

⁵² when I glanced up to...

ใช้ glanced แทน looked ซึ่งจาก Webster’s New World Dictionary “To glance” มีความหมายว่า to look suddenly and briefly, to take a quick look คือ เหลือบมองมองผ่านๆ ในประโยคถัดไปของต้นฉบับ ผู้เขียนเล่าว่า ไม่กล้าสบตาพวกเขา กลัวว่าเขาไม่พอใจ จึงเป็นการมองแบบ glance มากกว่า look

⁵³ ...making sure that the feat went unnoticed.

จากต้นฉบับ “ฉันได้แต่เหลือบตาขึ้นไปมองบางครั้ง โดยไม่ให้เขาสังเกตเห็น” ผู้เขียนได้เหลือบมองขึ้นไปบางครั้งทั้ง ๆ ที่กลัวพวกทหารถือปืนที่จ้องมองมาอย่างไม่เป็นมิตร ถือเป็นการกระทำที่กล้าและอาศัยความสามารถเฉพาะตัวระดับหนึ่ง ซึ่งตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “feat” ที่มี

ความหมายจาก Webster's New World Dictionary ว่า an act of accomplishment showing unusual daring, skill

⁵⁴ **Refugees**

“จากคนนับแสนเดินทางผ่านสะพานแห่งนี้” ในบริบทนี้ “คน”หมายถึงความถึง ผู้ลี้ภัย ไม่ว่าจะเป็นคนเผ่าฮาดดู หรือทุตชี ถ้าฝ่ายใดแพ้ก็จะอพยพข้ามสะพานไปอยู่อีกประเทศหนึ่ง ซึ่ง จาก Webster's New World Dictionary “Refugees” มีความหมายว่า a person who flees from his home or country to seek refuge elsewhere

⁵⁵ **...scraping out as much money as they could**

จากต้นฉบับ “ตำรวจที่นี่(รวมถึงข้าราชการคนอื่นๆ) ไม่ได้รับเงินเดือนมา 3 ปีแล้ว พวกเขามีชีวิตอยู่ได้ก็โดยการรีดไถ” หมายความว่า ต้องรีดไถเงินให้มากที่สุดเท่าที่จะรีดได้จึงเติม “as much money as they could” ในฉบับแปลเพื่อสื่อให้เข้าใจดีขึ้น

⁵⁶ **I sat chatting with the Congolese in the car**

จากต้นฉบับ “ฉันคุยกับพวกคองโกในรถ” ซึ่งก็คือคองโก คำนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Congolese

⁵⁷ **...totaling 7,500 rais (approximately 2,965 acres)**

ผู้แปลเลือกที่จะคงหน่วยไร่ไว้ และแปลหน่วยไร่ให้เป็นเอเคอร์ในวงเล็บเป็นหน่วยเอเคอร์ ซึ่งเป็นหน่วยสากลที่ใช้ในการวัดขนาดพื้นที่ดิน และจะใช้วิธีนี้ตลอดเรื่อง

⁵⁸ **The first striking difference between...**

จากต้นฉบับ “สิ่งแรกที่เห็นคือความแตกต่างระหว่างสองประเทศนี้คือถนน” ผู้แปลเติม striking เข้าไปในประโยคแปล เพื่อให้สอดคล้องกับคำบรรยายในบริบทที่ชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างถนนลาดยางเรียบมากในรวันดา และถนนเป็นหลุมเป็นบ่อทุกแห่งในคองโก

⁵⁹ **...all roads were very bumpy with holes and pits everywhere.**

จากต้นฉบับ “ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อทุกแห่ง” หากแปลตรงตัวจะเป็น “...all roads were full of holes and pits” ซึ่งจะไม่ให้ความรู้สึกที่เวลานั่งรถไปบนถนนแล้วรู้สึกอย่างไร จึงเติม very bumpy เข้าไปให้ความรู้สึกที่ เวลานั่งรถบนถนนที่มีหลุมบ่อ มันจะกระโดดขึ้นลงทำให้ผู้นั่งปวดเมื่อยไปหมด

Bumpy = full of bumps, rough จาก Webster's New World Dictionary

⁶⁰ It was hard to believe that I was in Congo, the “Heart of Darkness”

ผู้แปลตีความว่า “นี่” คือประเทศคองโก เพราะมีการอธิบายต่อท้ายวลี “นี่คือคองโก” ว่าเป็น “Heart of Darkness” ซึ่งหลังจากที่ได้เห็นบ้านที่ทรูหราเช่นนี้ ผู้เขียนไม่เชื่อว่าขณะนี้ตัวเอง กำลังอยู่ในประเทศคองโก ที่ได้ชื่อว่าเป็น “Heart of Darkness” ผู้แปลจึงเลือกแปลว่า “hard to believe that I was in Congo”

ประเทศคองโกเป็น “Heart of Darkness” อยู่ตรงกลางทวีปแอฟริกา มีความล้าหลัง อยู่มาก และมีประวัติศาสตร์ที่โหดร้าย

⁶¹ His name was Mango (or Mamuang in Thai)

ต้นฉบับเขียนว่า “เขาชื่อแมงโก (Mango) หรือมะม่วง” ผู้แปลจึงใช้ Mango แต่วงเล็บทับศัพท์ มะม่วง ภาษาไทยไว้ตามจุดประสงค์ของต้นฉบับ

⁶² Mr. Mango was ecstatic...

จากต้นฉบับ “คุณมะม่วงดีใจดีใจ...”

คุณ ในภาษาไทยใช้เรียกชื่อคน ที่ไม่สนิทสนมหรือคนที่ให้ความเคารพทั้งชายหรือหญิง ซึ่งมีคำเทียบเคียงในภาษาอังกฤษคือ “Mr.” “Mrs” “Miss” หรือ “Ms.” แต่มีลักษณะการใช้ต่างกัน เพราะคำเหล่านี้จะใช้นำหน้าชื่อพร้อมนามสกุล หรือนำหน้านามสกุล ต้นฉบับเรื่องเกสซกริปปี้ แม้ผู้เขียนเป็นคนไทย ใช้ภาษาไทยในการเขียน แต่เรื่องราวทั้งหลาย บุคคลที่กล่าวถึงเป็นต่างชาติทั้งสิ้น ผู้แปลก็เลือกแปลโดยใช้นำหน้าตามหลักของภาษาอังกฤษ ในกรณีของคุณมะม่วงซึ่งมีชื่อจริงว่าแมงโก ผู้แปลเลือกที่จะแปลว่า Mr. Mango ในทุกๆ ที่เพื่อกันความสับสนของผู้อ่านฉบับแปลแม้ว่าในบางครั้งผู้เขียนจะเรียก Mr. Mango ว่า “คุณมะม่วง” ก็ตาม

⁶³ Ecstatic

จากต้นฉบับ “คุณมะม่วงดีใจดีใจที่ได้ต้อนรับพวกเรา” ดีใจดีใจเป็นสำนวนภาษาไทย หมายความว่า ดีใจมาก ดีใจจนออกนอกหน้า ผู้แปลจึงเลือกใช้คำว่า Ecstaic (adj), มาจากคำนาม Ecstasy (n.) = a state of being overpowered by emotion, as by joy, grief; fully overpowered by joy, great delight

Ecstatic (adj.) of having the nature or characteristic of ecstasy จาก Webster's New World Dictionary

⁶⁴ **The Ruwenzori Mountains**

เป็นกลุ่มภูเขาอยู่ทางตะวันออกของประเทศคองโกติดชายแดนประเทศ Zaire – อุกันดา นักเขียนสมัยก่อนเรียกกลุ่มภูเขานี้ว่า “Mountain of the Moon” มียอดสูงสุดชื่อ Mt. Stanley

⁶⁵ **spread across the horizon**

กลุ่มภูเขา Ruwenzori ซึ่งคาดว่ามีความสูงหลายภูเขาซึ่งสามารถมองเห็นได้สุดลูกหูลูกตา

สุดลูกหูลูกตา เป็นคำอุปมาอุปไมยในภาษาอังกฤษไม่มีคำนี้ใช้ สุดลูกหูลูกตา มีความหมายว่าไกลมากจนแทบมองไม่เห็นไกลจนสุดขอบฟ้า ผู้แปลจึงแปลว่า spread across the horizon ซึ่งเป็นที่เข้าใจในภาษาอังกฤษ

⁶⁶ **All kinds of leaves on the trees around here were large in size and green showing that they were thriving.**

จากต้นฉบับ “ใบไม้ทุกชนิดมีขนาดใหญ่ สีเขียวสด ดูแล้วมีความสมบูรณ์มาก” ผู้แปลเลือกใช้ thriving แปลคำว่าสมบูรณ์มาก ในต้นฉบับ โดยตีความว่า เจริญงอกงามดี

Thriving มาจาก thrive (V) = to prosper or flourish, to grow vigorously, improve physically จาก Webster's New World Dictionary

⁶⁷ **I always greeted Mr. Gibbers, Mr. Erny and their families even though we could not carry on a conversation about anything**

จากต้นฉบับ “ฉันทักทายกับคุณเก็บบอร์...ถึงแม้ว่าจะสนทนาอย่างอื่นไม่ได้ ฉันก็ทักทายสวัสดิ์กับเขา” แปลโดยตัดประโยค “ฉันก็ทักทายสวัสดิ์กับเขา” ทิ้งไป เพราะซ้ำกับ “ฉันก็ทักทาย” ในประโยคต้นอยู่แล้ว

⁶⁸ **But if I was alone, he would keep me company with other security guards**

จากต้นฉบับ “แต่ถ้าฉันอยู่คนเดียว คุณมะม่วงจะอยู่เป็นเพื่อน” ผู้แปลใช้สรรพนาม he แทน Mr. Mango ซึ่งเป็นหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ใช้สรรพนามมาแทนคำนามซึ่งได้กล่าวถึงก่อนหน้านี้แล้ว

⁶⁹ other security guards

จากภาษาต้นฉบับที่ว่า “ยามมาเฝ้าบ้านคนอื่น ๆ นับเป็นสิบ ๆ คน”

ผู้แปลตีความว่าคนอื่น ๆ นับเป็นสิบ ๆ คน ซึ่งไม่แน่ใจว่าก็คน แต่หลายคนแน่นอน ในฉบับแปลจึงให้เป็น other security guards โดยเติม s ที่guards

⁷⁰ ...the sound of your own breathing

จากต้นฉบับ “ได้ยินเสียงตัวเองถอนหายใจ” ผู้แปลเลือกใช้คำว่า “breathing” แทนคำว่า “sighing” ซึ่งมีความหมายตรงตัวว่า “ถอนหายใจ” เนื่องจากในภาษาอังกฤษนั้น คำว่า “sighing” สื่อถึงความหมายในเชิงลบ อีกประการหนึ่ง การหายใจเข้าออกโดยปกติจะไม่มีเสียง ดังนั้น จึงสอดคล้องกับความเงียบของคืนฝนตกในบริบทนี้

⁷¹ ... it felt good to know that I was surrounded by the presence of living things

จากต้นฉบับ “มีสิ่งมีชีวิตอยู่รอบ ๆ ตัว” ผู้แปลเพิ่มคำว่า “presence” ซึ่งมีความหมายว่า การมีอยู่ การอยู่ต่อหน้า การอยู่บริเวณใกล้ ในที่นี้คือการมียามอยู่รอบ ๆ บ้าน

⁷² Malaria had affected many people here.

จากต้นฉบับ “ที่นี่คนไข้มาลาเรียเยอะมากจริงๆ” แทนที่จะแปลตรงตัวว่า “here people had been affected by Malaria” ผู้แปลเลือกเรียงลำดับคำใหม่โดยให้ความสำคัญกับโรคมาลาเรีย เพราะผู้เขียนเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือผลิตยาควินินน้ำรักษาเด็ก ๆ ในแถบนี้

⁷³ ...I heard the tune of a local song

จากต้นฉบับ “ฉันได้ยินเสียงคนร้องเพลงพื้นเมือง”

Tune = a vocal sound = เสียงคน (ร้องเพลง พูด)

⁷⁴ dugout boat

(n) เรือที่ทำจากท่อนไม้ท่อนเดียวคือเอาต้นซุงมาขุดให้เป็นเรือขนาดเล็ก นั่งได้เพียงคนเดียว

(n) a boat of canoe hollowed out of a log จาก Webster’s New World Dictionary

⁷⁵ What was needed tomorrow could be done tomorrow

ต้นฉบับ หรือเขาคิดว่าแค่ตัวเดียว.....พຽ່ງນີ້ກໍ່ຄ່ອຍວ່າກັນໃໝ່

ผู้แปลตีความได้ว่า ค่อยว่ากันใหม่ หมายถึง ถ้าต้องการแปลพຽ່ງນີ້ ก็ตกแปลพຽ່ງນີ້ ผู้แปลจึงแปลแบบเอาความโดยใช้สำนวนที่ใช้กันอยู่แล้วในภาษาอังกฤษซึ่งมีความหมายเทียบเคียงได้กับต้นฉบับ

⁷⁶ ...I knew they could not understand me because their owners spoke to them in only French and Swahili.

จากต้นฉบับ “สุนัขสองตัว...แต่ฉันพูดกับเขาไม่รู้เรื่องเพราะว่าเจ้าของของเขาพูดภาษาฝรั่งเศส...” ผู้แปลเลือกแปลโดยเรียงอนุประโยคในต้นฉบับใหม่ เป็น “เขาไม่เข้าใจฉัน (ที่ฉันพูด)” แทนที่จะเป็น “ฉันพูดกับเขาไม่รู้เรื่อง” เพื่อให้ได้ภาษาอังกฤษที่กระชับและสละสลวย ผู้แปลเพิ่มคำว่า “only” เพื่อเน้นว่า เจ้าของสุนัขพูดกับสุนัขด้วยภาษาฝรั่งเศสและสวาฮีลีเท่านั้น สุนัขเลยไม่เข้าใจภาษาอื่นเลย

⁷⁷ Life Changed

ในบทนี้ ผู้เขียนเล่าถึงสภาพการทำงาน การเดินทาง ความเป็นอยู่ ซึ่งค่อนข้างจะลำบาก ผู้เขียนต้องปรับตัวหลายอย่าง เพื่อให้งานที่มุ่งหวังสำเร็จ ผู้แปลจึงแปลแบบเอาความให้มีความดึงดูดผู้อ่านว่าการทำงานเปลี่ยนชีวิตผู้เขียนอย่างไร จึงแปลชื่อเรื่องสั้นๆให้ชวนติดตามว่า “Life Changed”

⁷⁸ That was why I gave up...

จากต้นฉบับ “ก็เลยล้มเลิกที่จะทานขนมปังพื้นเมือง” ในบริบทนี้ผู้เขียนได้อธิบายถึงขนมปังพื้นเมืองซึ่งเมื่อหั่นเป็นชิ้น จะแตกกระจายเต็มไปหมดไม่เป็นแผ่น จึงเป็นเหตุผลที่ผู้เขียนล้มเลิกที่จะทานขนมปังพื้นเมือง ผู้แปลจึงเลือกแปลโดยเพิ่มวลี “That was why...” และได้ขึ้นประโยคใหม่เพื่อทำให้ประโยคสั้นและมีความหมายชัดเจน

⁷⁹ After enquiring from Dirk, I learned that the government officials were corrupt at every level

จากต้นฉบับ ฉันถาม ديرกว่าทำไมจึงเป็นอย่างนี้ ديرบอกว่าที่นี้เจ้าหน้าที่คอร์รัปชันกันทุกระดับ ผู้แปลปรับบทแปลภาษาอังกฤษจากการแปลตรงตัวที่ว่า “I asked Dirk why the road was in this condition and he said....” ให้กระชับและคงความหมายเดิม

⁸⁰ ...then it came to an end.

ผู้แปลเลือก ที่ จะแปลเพียง when it came to an end จากต้นฉบับ “หลังจากนั้นก็ เป็นอันสิ้นสุดสิ่งที่เรียกว่าถนน” โดยละอนุประโยค “สิ่งที่เรียกว่าถนน” แทนที่จะแปลว่า then it came to end of what we called the road เนื่องจากซ้ำซ้อนกับประโยคก่อนหน้าที่ได้พูดถึง สภาพถนนโดยละเอียดอยู่แล้ว

⁸¹ holes

หลุมเล็กหลุมน้อย เป็นคำซ้อนในภาษาไทยซึ่งในภาษาอังกฤษไม่มีคำลักษณะเช่นนี้ ผู้ แปลจึงเลือกแปลว่า holes ซึ่งผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพได้ว่ามีหลุมเยอะบนถนน

⁸² The locals, however....

ผู้แปลเลือกแปล ... “แต่” คนพื้นเมือง จาก but เป็น however เพราะทั้งคนพื้นเมือง และผู้เขียนต่างก็รู้ว่าเป็นอนุสาวรีย์ ผู้เขียนเพียงมองไม่ออกกว่าเป็นอนุสาวรีย์ที่มีความหมายว่าอย่างไร ซึ่งไม่ได้ขัดกันจึงไม่ใช่ but

⁸³ No wonder why

จากต้นฉบับ “มิน่าเล่า สันติภาพถึงไม่เกิดขึ้นเลย” ผู้แปลใช้ “No wonder why” ซึ่งมีความหมายว่า “ไม่สงสัยเลยว่าทำไมสันติภาพถึงไม่เกิดขึ้น” ใกล้เคียงกับต้นฉบับ

⁸⁴ where big ships.....could dock.

จากต้นฉบับ “ผ่านท่าจอดเรือขนาดใหญ่ ซึ่งล่องอยู่ในทะเลสาบไปตามเมืองต่างๆ” ผู้ แปลปรับบทแปลโดยเติมประธาน big ships ในอนุประโยคต้นฉบับเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพท่าเรือ ขนาดใหญ่ ซึ่งเรือขนาดใหญ่เหล่านี้ล่องไปตามเมืองต่างๆสามารถมาจอดพักได้เมื่อจบภาระกิจ

⁸⁵ filling 1.5 liters.

ผู้แปลเลือกที่จะถอดวงเล็บออกจากต้นฉบับ....บรรจุในขวดสีน้ำตาลขนาดใหญ่มาก(1.5 ลิตร) และเติม verb filling เพื่อให้ประโยคในฉบับแปลชัดเจนขึ้น

⁸⁶ bulky

จากต้นฉบับ “ขุดมีลักษณะอ้วนๆ” ซึ่งเป็นคำซ้อนในภาษาไทย แต่ไม่มีในภาษาอังกฤษ จึงเลือกแปลว่า bulky ซึ่งมีความหมายว่า “having great volume in proportion to weight” จาก Merriam Webster Online Dictionary สามารถบรรจุเบียร์หรือของเหลวอื่น ๆ ได้มาก

⁸⁷ how they could stomach so much beer

จากต้นฉบับ ฉันไม่รู้ว่าเขาเอาระเพาะที่ไหนมาใส่เบียร์มากมายขนาดนั้น__เป็นการเปรียบเทียบว่ากระเพาะคงใหญ่มาก เพราะสามารถดื่มลงไปบรรจุในกระเพาะได้วันละ6ขวด

ผู้แปลเลือกแปลแบบเอาความโดยใช้คำ stomach เป็น verb ซึ่งมีความหมาย to tolerate ,to bear, to endure, to be able to eat ,digest จาก Webster’s New World Dictionary

⁸⁸ ...could not match

จากต้นฉบับ คนที่ดื่มเขาบอกว่าเบียร์ที่นี้สู้ที่ผลิตที่รวันดาไม่ได้ เมื่ออ่านบริบทแล้ว “สู้” ในประโยคนี้หมายถึง รสชาติ “สู้” ไม่ได้ หรือรสชาติเทียบกับที่ผลิตในรวันดาไม่ได้ ผู้แปลเลือกใช้คำว่า to match ซึ่งหมายถึง to be equal, similar to in some way

⁸⁹ Some vendors were simply doing business in one row house.

จากต้นฉบับ “เช่นตึกแถวคูหาเดียว” ผู้แปลเลือกเติมอนุประโยค “some vendors were simply doing business” เพื่อให้ได้ความชัดเจนขึ้น

⁹⁰ It took me half an hour.....

จากต้นฉบับ “ฉันเดินทางประมาณครึ่งชั่วโมง” แทนที่จะแปลแบบตรงตัวว่า I traveled half an hour... ผู้แปลปรับบทแปลใหม่เป็น “It took me half an hour...” เพราะเป็นภาษาอังกฤษที่เป็นที่ใช้กันทั่วไป

⁹¹ Beyond this point there were only houses.

จากต้นฉบับ “โรงงานตั้งอยู่ที่สุดทางถนน เพราะต่อจากนี้ก็ไม่เป็นถนนอีกแล้วแน่นอนว่ามีบ้านเรือนคนอยู่ต่อจากนี้ไป” ผู้แปลเลือกวลี ต่อจากนี้ไป ในท้ายประโยคเนื่องจากได้พูดแล้วในตอนต้นประโยค

⁹² the area where medicine was produced in the extraction factory,

จากต้นฉบับ “โรงงานสกัดควินินบริเวณผลิตยาสำเร็จรูป” ผู้แปลแปลโดยเรียงประโยคใหม่ เพื่อให้ได้ความชัดเจนขึ้น เป็น บริเวณที่ผลิตยาสำเร็จรูป ในโรงงานสกัดควินิน

⁹³ ...and the new expanded section...where they had expected to...

เติม where เพื่อเชื่อมประโยคต้นฉบับ บริเวณที่ต่อเติมใหม่ซึ่งตั้งใจผลิตผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร

⁹⁴ ...and asked him where the medicine was to be made

จากต้นฉบับ “และถามเขาว่า ไหนละ จะให้ทำยาตรงไหน” ผู้แปลเลือกแปลโดยใช้ประโยค Passive voice ตามความนิยมในภาษาอังกฤษ

⁹⁵ He pointed to a spot

ผู้แปลเลือก เติม a spot เพื่อให้เห็นภาพชัดว่าตรงจุดที่มีต้นไม้ขึ้นอยู่ 1 ต้น

⁹⁶ ...all the way to the last stage that I had intended to do,

จากต้นฉบับ “ตลอดจนถึงสุดท้าย” ผู้แปลเลือกใช้คำ all the way แทนที่จะใช้ including the last stage เพราะต้องการเน้นว่า ผู้เขียนต้องทำเองทุกอย่างตั้งแต่ การวางแผน From planning to ...all the way to the last stage...

⁹⁷ ...but I was determined

จากต้นฉบับ "แต่ก็ใจดีสู้เสือ เพราะล่วงมาถึงตอนนี้แล้ว ฉันไม่ค่อยหวังแน่นอน มีแต่ต้องพยายามทำให้เสร็จ"

คำพังเพย ใจดีสู้เสือ ในบริบทนี้ตีความได้ว่ามีความมุ่งมั่น ที่จะเอาชนะ งานที่มากมาย ที่ต้องลงมือทำโดยไม่มีใครช่วย และต้องทำให้สำเร็จ

ผู้แปลจึงเลือกใช้คำว่า determined ซึ่งมีความหมายว่า ได้ตัดสินใจแล้ว หรือ having one's mind made up (จาก Webster's New world Dictionary of the American Language)

⁹⁸ ...why I bothered...

จากต้นฉบับ “ทุกคนสงสัยว่า ทำไปทำไม” มีนัยยะในทางลบว่า เสียเวลา ยุ่งเปล่า ๆ เนื่องจากในบริบทก่อนหน้าผู้เขียนเล่าว่าต้องเป็นผู้ดำเนินการทุกอย่างครบวงจรตั้งแต่วางแผนโรงงาน จนถึงสอนคนท้องถิ่นให้ผลิตยาซึ่งเป็นภาระหนัก และยุ่งยากมากสำหรับผู้หญิงคนเดียวในประเทศที่ยังไม่พัฒนานี้ อีกประการหนึ่งยาเหล่านี้มีการผลิตอยู่แล้วในเมืองไทย ควรส่งมาขายจะง่ายกว่า ผู้แปลเลือกใช้คำกริยา *bother* ซึ่งมีความหมายว่า *to take the time or trouble* (จาก Webster’s New World Dictionary)

⁹⁹ ...had commented...after hearing about my plan...

ผู้แปลเลือกเรียงประโยคในฉบับแปลใหม่โดยเรียงตามลำดับความสำคัญว่า มีผู้เข้าร่วมประชุมได้ลุกขึ้นพูดหน้าห้องประชุม หลังจากผู้เขียนได้กล่าวถึงโครงการในแอฟริกาจบ

¹⁰⁰ When I left Thailand five year ago....

จากต้นฉบับ “ตอนนั้น เมื่อ 5 ปีที่แล้วตอนออกจากเมืองไทย” ผู้แปล ได้ละ วลี ตอนนั้น ในต้นฉบับและปรับบทแปล เป็นตอนออกจากเมืองไทย 5 ปีที่แล้ว ทำให้ได้บทแปลที่สละสลวยขึ้น

¹⁰¹ ...walking in total darkness, unable to see the light at the end of the tunnel.

จากต้นฉบับ “เดินอยู่ในถ้ำมืดสนิทมองไม่เห็นแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์” ผู้แปลเลือกใช้ “walking in total darkness” แทนถ้าจะได้สอดคล้องกับปลายอุโมงค์

¹⁰² เต็มสรรพนาม I ทำหน้าที่ประธานให้กับประโยคต้นฉบับ “แต่พอเริ่มผลิตยามาลาเรียได้ในปี”

¹⁰³ เต็มสรรพนาม I ทำหน้าที่ประธานให้กับประโยคต้นฉบับ “ก็เริ่มเห็นแสงขึ้นบ้าง”

¹⁰⁴ ...to catch a glimmer of light

จากต้นฉบับ “อยู่ในถ้ำที่มีมืดมิด...ก็เริ่มเห็นแสงขึ้นบ้าง” ตีความว่าเป็นแสงริบหรี่ แสงสลัวๆ นั่นเอง ผู้แปลจึงเลือกใช้ *glimmer of light* ความหมายของ *glimmer*= a faint, flickering light (จาก Webster’s New World Dictionary)

¹⁰⁵ factory plan คือแปลนของโรงงาน

Plan= a drawing or diagram showing the arrangement in horizontal section of the structure (จาก Webster’s New World Dictionary) คือแผนผัง การจัดพื้นที่ในสิ่งปลูกสร้าง ในภาษาไทยใช้ทับศัพท์ว่า แบบแปลน หรือ plan นั่นเอง

¹⁰⁶ ...every nook and cranny of the building.

จากต้นฉบับ “ทุกซอกทุกมุม”

ทุกซอกทุกมุม เป็นคำซ้อนในภาษาไทย ซอก เป็นช่องแคบๆ ในภาษาอังกฤษใช้ว่า cranny=a small ,narrow opening as in the wall ส่วน nook =a corner esp. of the room / ส่วน every nook and cranny จึงแปลว่าทุกซอกทุกมุมในภาษาไทย (จาก Webster’s New World Dictionary)

¹⁰⁷ ใช้ In addition แทน and เพื่อให้บทแปลสละสลวยขึ้น

¹⁰⁸ whom we later used as an architect

ผู้เขียนเองก็ไม่แน่ใจว่า Patrick จบการศึกษาด้านใดแต่ใช้บริการเขาในฐานะ สถาปนิก (จำเป็น) จึงเลือกแปลว่า as an architect

¹⁰⁹ He then returned to Switzerland to get his undergraduate degree.

จากต้นฉบับ “แต่ตัวเขาเกิดและเรียนหนังสือขั้นต้นที่บูคาู แล้วจบปริญญาตรีที่ สวิตเซอร์แลนด์” ผู้แปลตีความว่า Patrick กลับไปสวิตเซอร์แลนด์เพื่อเรียนให้จบปริญญาตรีหลังจากที่เรียนหนังสือขั้นต้นที่ บูคาู จึงปรับประโยคแปลตรงตัวจากต้นฉบับที่ว่า He got his undergraduate degree in Switzerland.

¹¹⁰ ...non-verbal language

จากต้นฉบับ เราสื่อสารกันโดยการวาดรูปและใช้ภาษากาย

ภาษากายในที่นี้คือภาษาที่ไม่ต้องพูด (non-verbal) ซึ่งรวมถึงการแสดงท่าทาง (gestures) การให้สัญญาณ (sign)

¹¹¹ It took Patrick and me about four days to complete

จากต้นฉบับ “ฉันใช้เวลากับแพทริกประมาณ 4 วัน”

ผู้แปลเลือกปรับบทแปล โดยสลับที่ ระหว่าง ฉัน กับ แพทริก เป็น แพทริก กับฉันให้สอดคล้องกับวิธีเขียนในภาษาอังกฤษ

¹¹² ...the requirements...

จากต้นฉบับ “คราวนี้ก็ต้องวางข้อกำหนดและขนาดของแต่ละห้อง” จากพจนานุกรม ไทย-อังกฤษ พร้อมซีดีรอม 2552 คำว่า ข้อกำหนด แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า requirement

¹¹³ ...and enjoyed talking with different people.

จากต้นฉบับ “คุณพ่อเอมิลิโอ คุยกับคนโน้นทีคนนี้ที แต่ท่านก็มีความสุขกับการได้กับ คุยคนโน้นบ้างคนนี้บ้าง” ซึ่งซ้ำกัน 2 ที่ ผู้แปลจึงเลือกละวลี “คุยกับคนโน้นทีคนนี้ที” แรกออก

คุยกับคนโน้นบ้างคนนี้บ้าง เป็นสำนวนไทย หมายถึง คุยกับหลายคน ทีละคน (different people) และเป็นการคุยเรื่องสัพเพเหระ (a small talk)

¹¹⁴ We got off work at around 6 p.m.

ผู้แปลเลือกละ “ตอนเย็นๆ” (in the evening) และเลือกใช้ p.m. แทน ซึ่งผู้อ่าน สามารถเข้าใจได้อยู่แล้วว่าเป็นตอนเย็นๆ และเป็นไปตามความนิยมในการเขียน เวลาในภาษาอังกฤษ

¹¹⁵ When it was time to call it a day...

“Call it a day” เป็นสำนวนภาษาอังกฤษที่ใช้เวลาเลิกกิจกรรมบางอย่างในวันนั้น และ มีการนิยมใช้ในบริบทเมื่อถึงเวลาเลิกงานในแต่ละวัน ใน McGraw-Hill Dictionary of American Idioms and Phrasal Verbs “call it a day” มีความหมายว่า “to quit work and go home; to say that a day's work has been completed”

¹¹⁶ ...I had never needed any more seasoning.

จากต้นฉบับ ชีวิตฉันเรียบง่ายมากขึ้น ไม่มีการปรุงแต่งอะไรอีกแล้ว ผู้แปลเลือกใช้คำ seasoning ซึ่งมีความหมายว่าเครื่องปรุงแต่งรสอาหาร เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทก่อนหน้าซึ่งพูดถึง เครื่องปรุงแต่งอาหาร ในความหมายแฝงผู้เขียนอาจหมายถึงสถาบรรดาศักดิ์ ตำแหน่งทางการงาน ชื่อเสียง ซึ่งผู้เขียนไม่ต้องการอีกต่อไป

¹¹⁷ I guessed Mr. Mango already had a menu in mind...

การใช้คำที่แตกต่างกันใน ภาษาไทย และอังกฤษ เนื่องจากวัฒนธรรมต่างกัน ใน ภาษาไทยมักจะพูดว่า “คิดในใจ” หรือ “มีอะไรอยู่ในใจ” ซึ่งตรงกับวลีภาษาอังกฤษว่า “to have something in mind”

¹¹⁸ ...a chemist who graduated from the Democratic Republic of Congo.

ในทวีปแอฟริกา มีประเทศชื่อคองโก 2 ประเทศคือ Democratic Republic of Congo เมืองหลวงชื่อ คินชาซ่า และอีกประเทศหนึ่งชื่อ Republic of the Congo เมืองหลวงชื่อ Brazzaville เมืองหลวงทั้งสองตั้งอยู่คนละฝั่งของแม่น้ำคองโก ซึ่งเป็นแม่น้ำยาวเป็นอันดับสองของโลก รองจากแม่น้ำอเมซอน ผู้เขียนได้เล่าประวัติประเทศ สาธารณะประชาธิปไตยคองโก (Democratic Republic of Congo) ไว้ในบทที่ 4 และเขียนไว้ว่า ต่อไปจะเรียกประเทศนี้ว่าประเทศคองโก ดังนั้นจึงทำให้เข้าใจได้ว่า Joseph ในต้นฉบับจบจากประเทศ Democratic Republic of Congo ซึ่งเป็นประเทศที่ผู้เขียนมาทำงานนั่นเอง

¹¹⁹ ...so they were greatly valued by this company.

จากต้นฉบับ “ดังนั้นเภสัชกรจึงมีความหมายมาก” เนื่องจากเภสัชกรหายากในเมืองนี้จึงเป็นเหมือนสินทรัพย์ที่มีค่าของบริษัท ผู้แปลจึงเลือกใช้คำ greatly valued ซึ่งมีความหมายว่ามีคุณค่ามากซึ่งใกล้เคียงต้นฉบับ

¹²⁰ ...Therefore no matter how inefficient he was...

จากต้นฉบับ “ไม่ว่าจะเป็นอย่างไร บริษัทก็ต้องเก็บเอาไว้ให้นานที่สุด” ผู้เขียนพูดถึงเภสัชกรที่หายาก “ไม่ว่าเป็นอย่างไร” จึงตีความได้ว่า แม้ว่าเขาจะทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ก็ยังคงจ้างอยู่ ผู้แปลจึงเลือกแปลแบบเอาความว่า no matter how inefficient he was,

¹²¹ ...to chitchat

จากต้นฉบับ “จับเข่าคุยกัน และปัญหาก็จะเกิดขึ้น” ตีความหมายได้ว่าคุยอย่างเป็นกันเอง อย่างสนิทสนมกันมาก(ถึงขั้นจับเข่าคุย) ก็คงจะมีเรื่องกระทบกันจนได้ ผู้แปลเลือกใช้คำ n chitchat =small talk, informal talk (จาก New World Dictionary of the American Language) ซึ่งมีความหมายว่าคุยกันอย่างเป็นกันเอง

¹²² ...major inputs and others needed for production

จากต้นฉบับ “วัตถุดิบและตัวยาสำคัญ และตัวช่วยในการผลิต”

ผู้เขียนไม่ได้ให้รายละเอียดว่าคืออะไรบ้าง และผู้แปลไม่สามารถติดต่อผู้เขียนได้ แต่ได้สอบถามเภสัชกรท่านอื่นซึ่งให้ความเห็นว่า อาจเป็นตัวยาอื่นๆที่มีความสำคัญไม่มาก หรือสารเร่งปฏิกิริยา หรืออะไรก็ได้ ผู้แปลจึงตีความว่าคงเป็นอะไรอีกหลายอย่างที่จำเป็นในการผลิต จึงแปลว่า others needed for production

¹²³ Barbie, our good old driver....

จากต้นฉบับ “คนขับรถคนเดิม บาร์บี้พาเรามาที่ชายแดน” ผู้แปลได้แปลโดยนำชื่อคนขึ้นก่อน และอธิบายตามหลัง เพื่อให้เป็นภาษาอังกฤษที่สละสลวย ผู้แปลเลือกใช้คำ good old ซึ่งเป็นสำนวนภาษาอังกฤษ ซึ่งให้ความรู้สึกอบอุ่นกว่า เนื่องจากเป็นคนขับรถให้ผู้เขียนเป็นประจำ

¹²⁴ The majestic green mountaintops...

จากต้นฉบับ “ฉันไม่ได้ตื่นเต้นกับเนินเขาสีเขียวสุดลูกหูลูกตาอีกต่อไปแล้ว” ผู้แปลเลือกใช้คำ majestic เพื่อสื่อความหมาย สุดลูกหูลูกตาซึ่งในบริบทนี้น่าจะหมายถึงกว้างใหญ่มาก เนื่องจากผู้เขียนมองลงมาจากเครื่องบินจึงมองเห็นยอดเนินเขา (mountaintops) สีเขียวกว้างสุดลูกหูลูกตา

ภาควิเคราะห์

บทที่ 1

ภาควิเคราะห์การแปลพร้อมแนวทางแก้ปัญหา

การวิเคราะห์การแปลพร้อมแนวทางการแก้ปัญหา

ในภาควิเคราะห์การแปลเรื่องเกศศรีกรียาปิชี ของ ดร.กฤษณา ไกรสินธุ์ ผู้แปลจำแนกประเด็นวิเคราะห์ปัญหาออกเป็นสอง กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหาการทำความเข้าใจต้นฉบับ

กลุ่มที่ 2 การวิเคราะห์ปัญหาในการถ่ายทอดความหมาย ผู้แปลได้นำเอาแนวทางการปรับบทแปลของ สัตยฉวี สายบัว (2550, น. 63-78) มาประยุกต์ใช้โดยปรับบทแปลระดับการถ่ายทอดออกเป็น การแปลระดับเสียง ระดับคำ ระดับประโยค การปรับระเบียบวิธีการเรียงคำในวลีหรือประโยคเป็นต้น

1. การวิเคราะห์ปัญหาการทำความเข้าใจต้นฉบับ

1.1 การอ่านต้นฉบับ

ในการวิเคราะห์งานต้นฉบับครั้งนี้ ผู้แปลเลือกแนวทางปฏิบัติตามหลักการ The Analysis of a Text ของนิวมาร์ก (Newmark, 1988, น. 11-18) ซึ่งกล่าวโดยสรุปว่า การทำความเข้าใจต้นฉบับต้องอาศัยการอ่านต้นฉบับอย่างคร่าว (general reading) และการอ่านโดยละเอียด (close reading) การอ่านต้นฉบับอย่างคร่าวเป็นการทำความเข้าใจในสาระและแนวคิดเบื้องต้นที่ผู้เขียนต้องการสื่อ ผู้แปลอาจต้องอ่านสารานุกรม ตำราหรือบทความที่เกี่ยวข้องซึ่งเขียนโดยผู้เชี่ยวชาญ ส่วนการอ่านต้นฉบับโดยละเอียดเป็นการทำความเข้าใจสาระสำคัญ และบริบทของต้นฉบับ นอกจากนี้การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เขียน วัตถุประสงค์ในการเขียนต้นฉบับ สไตล์การเขียน การใช้ภาษาและสำนวน กลุ่มผู้อ่านงานเขียน จะช่วยให้ผู้แปลมีความเข้าใจต้นฉบับได้ดีขึ้น และสามารถผลิตงานแปลที่สื่อความหมายได้ใกล้เคียงกับต้นฉบับมากที่สุด

ในส่วนการอ่านเพื่อทำความเข้าใจต้นฉบับเรื่อง เกสซ์กรียปซินัน ผู้แปลไม่มีปัญหามากนักเนื่องจากต้นฉบับเป็นภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาแม่ของผู้แปล แต่จะมีปัญหาในการถ่ายทอดเป็นภาษาอังกฤษบางประการซึ่งจะได้นำเสนอต่อไป

ผู้แปลขอยกตัวอย่างปัญหาที่พบจากการอ่านต้นฉบับดังนี้

ต้นฉบับ ฉันก็ได้รับเชิญให้ไปบรรยายตามประเทศต่างๆ มากมายแต่ที่จะเกี่ยวข้องกับคองโกก็คงเป็นการเดินทางในเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2545 องค์กรหมอไร้พรมแดนเชิญไปบรรยายที่ประเทศบราซิล และสหภาพยุโรปเชิญไปช่วยเหลือโรงงานยาที่ประเทศไนจีเรีย

ต้นฉบับ การเดินทางไปบราซิลและไนจีเรียก็มีเรื่องเกิดขึ้นกับตัวฉันมากมาย แต่ก็คงไม่พูดถึงเพราะไม่เกี่ยวกับการเดินทางไปคองโก

ผู้แปลต้องอ่านต้นฉบับอย่างละเอียดอีก 2-3 ครั้งเพื่อจะให้ทราบว่า ตกลงการเดินทางไปบราซิลและไนจีเรียนั้นเกี่ยวกับการเดินทางไปคองโกหรือไม่ อย่างไร จึงพบว่าผู้เขียนได้เล่าเรื่องไปบราซิลเพิ่มเติมใน อีกหลายหน้าต่อมาดังนี้

ต้นฉบับ ส่วนคนแอฟริกันที่ฉันเจอในการประชุมนานาชาติที่ประเทศบราซิลในเดือนธันวาคม ก่อนจะเดินทางมาคองโกหลังจากที่ฉันพูดเรื่องการผลิตยาต้านเอดส์ในแอฟริกาจบเขาก็ลุกขึ้นไปพูดหน้าห้องประชุมว่า สิ่งที่คุณพูดเป็นเหมือนความฝัน และฉันไม่ใช่คนแรกที่พูดเช่นนี้

แสดงว่าการเดินทางไปบรรยายเรื่องการผลิตยาต้านเอดส์ในแอฟริกาที่สเปน ผู้เขียนคงจะเล่าถึงโครงการที่จะไปช่วยสอนผลิตยาต้านเอดส์ในคองโกด้วย เพราะคองโกเป็นประเทศแรกๆ ที่ผู้เขียนตกลงจะไปช่วยสอน และในการประชุมที่สเปน ผู้เขียนได้รับการวิจารณ์ดังกล่าว

1.2 วัตถุประสงค์ของผู้เขียน

ผู้เขียนเป็นคนชอบจดบันทึกเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เพื่อเตือนความทรงจำ และหลังจากลาออกจากองค์การเกสซ์กรัมได้ไปใช้ชีวิตในประเทศสาธารณประชาธิปไตยคองโกถึง 3 ปี เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตยาต้านเอดส์ การใช้ชีวิตในประเทศนี้ และการสอนการผลิต ไม่ได้เป็นไปอย่างราบรื่นนัก แต่ในที่สุดก็ประสบความสำเร็จ เรื่องราวต่างๆผู้เขียนได้จดบันทึกไว้ และเนื่องจากผู้เขียนเป็นผู้ผลิตยาชื่อสามัญของยาต้านเอดส์ที่ชื่อ เอแซดที (AZT) ซึ่งทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักไปทั่วโลกในปี 2538 จึงเป็นที่รู้จักกว้างขวาง เมื่อได้รับการติดต่อจากหลายสำนักพิมพ์

เพื่อขอนำบันทึกของผู้เขียนมาจัดพิมพ์จึงตัดสินใจ ที่จะรวบรวมเรื่องราว ประสบการณ์การทำงานในหลายประเทศในทวีปแอฟริกา ซึ่งมีประวัติความเป็นมา ความคิดของผู้คน วิธีการทำงาน และการเข้าถึงคนพื้นเมืองแตกต่างกันออกไป มาเรียบเรียงใหม่ และได้นำประวัติการสู้รบของประเทศในแถบนี้มาสรุปเป็นความรู้แก่ผู้อ่านด้วย

ในเรื่องเกสซกริปีซีผู้เขียนตั้งใจจะบอกผู้อ่านว่า การได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนไปช่วยผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ และการเป็นผู้ให้โดยปราศจากเงื่อนไข แม้จะต้องไปทำงานในที่ที่ลำบาก มีอุปสรรคมากมาย หากมีความมุ่งมั่น อดทน เห็นอกเห็นใจผู้อื่นก็จะประสบผลสำเร็จได้ตามที่มุ่งหวัง และสร้างความภูมิใจ และความสุขกับการให้ นั้น

1.3 วัตถุประสงค์ของผู้แปล

ผู้แปลตั้งใจที่จะถ่ายทอดเนื้อหาสาระ และอรรถรสของต้นฉบับให้สื่อความหมายชัดเจนใกล้เคียงกับต้นฉบับให้มากที่สุด เพื่อผู้อ่านจะได้รับสารที่ผู้เขียนต้องการสื่อ ตามวัตถุประสงค์ที่กล่าวมาแล้ว ผู้แปลจึงเลือกใช้แนวทางการแปลแบบรักษาความหมายของต้นฉบับ (Faithful translation) โดยคำนึงถึงโครงสร้างภาษาของไวยากรณ์ ผสมผสานกับการแปลแบบเอาความ (free translation) เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในรูปแบบ และการเรียงลำดับความคิดโดยมีจุดมุ่งหมายให้งานแปลสามารถสื่อความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น

1.4 กลุ่มผู้อ่าน

เนื่องจากผู้เขียนเป็นผู้มีชื่อเสียงในด้านวิทยาศาสตร์ และทำงานด้านมนุษยธรรมในหลายประเทศทั่วโลก ผู้แปลจึงคาดว่า ผู้อ่านงานแปลจะมีหลายกลุ่ม เช่น นักวิชาการ องค์กรช่วยเหลือทางด้านสาธารณสุข องค์กรหมอไร้พรมแดน สื่อมวลชนต่างประเทศ สถาบันการศึกษา ตลอดจนผู้สนใจทั่วไปในต่างประเทศ

1.6 ระดับและลีลาภาษา

เกสซกริปีซีเป็นงานเขียนประเภทเล่าเรื่อง ที่เรียบเรียงมาจากบันทึกประจำวันของผู้เขียน เป็นการเล่าถึงประสบการณ์การทำงานในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกตามลำดับเวลา และความต่อเนื่อง สอดแทรกเรื่องประวัติศาสตร์ของประเทศ และในบางตอนจะ

บรรยายถึงความงดงามของธรรมชาติระหว่างการเดินทาง สภาพความเป็นอยู่ บ้านเรือน
สาธารณูปโภค ผู้คน และเพื่อนร่วมงาน

ภาษาที่ใช้เรียบง่าย ตรงไปตรงมาไม่มีความหมายแฝง รูปประโยคสั้นๆ ผู้แปลสามารถ
เข้าใจต้นฉบับได้ดี แต่มีปัญหาในการแปลอยู่พอสมควร เมื่อต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษซึ่งมีโครงสร้าง
ไวยากรณ์ไม่เหมือนกับภาษาไทย อย่างไรก็ตามผู้แปลได้แก้ปัญหาโดยใช้กลวิธีการปรับบทแปลของ
อ.สัญญาวิ สายบัว (2550, น.63-78)

ผู้แปลขอยกตัวอย่างในต้นฉบับดังนี้

ต้นฉบับ ฉันก็ตื่นเต้นกับทะเลสาปตรงหน้า ซึ่งมีสีเขียวสวยงามอย่างที่ไม่เคย
เห็นที่ไหนมาก่อน

ฉบับแปล I was also excited with the lake in front of the guesthouse.
It had the kind of beautiful green color I had never seen
anywhere before.

จากต้นฉบับเป็นการเขียนภาษาเรียนง่าย สั้น ๆ แต่มีปัญหาในการถ่ายทอดพอสมควร

“ฉันก็ตื่นเต้นกับทะเลสาปตรงหน้า” หากอ่านแค่นี้และแปลเลยก็จะมีข้อสงสัยว่า
ทะเลสาปอยู่ตรงหน้าผู้เขียนใช่หรือไม่ ผู้เขียนอยู่ตรงไหนของทะเลสาป แต่เมื่ออ่านบริบทก่อนหน้าซึ่ง
พบว่าผู้เขียนเล่าว่า เมื่อเดินทางไปถึงบ้านพักรับรองแขก ซึ่งอยู่บนหน้าผาสูงชัน ข้างล่างเป็นทะเลสาป
คิวิ (Lake Kivu) และหากเดินจากกระเบื้องบ้านเพียง 5 ก้าวก็จะตกหน้าผาได้ ดังนั้นผู้แปลจึงเลือกแปล
โดยเพิ่มคำเข้าในประโยคเป็น “ฉันก็ตื่นเต้นกับทะเลสาปซึ่งอยู่ตรงหน้าบ้านพัก” หรือ “I was also
excited with the lake in front of the guesthouse.”

ต้นฉบับ บ้านรับรองของคุณเก็บเบอร์สที่ฉันกับคุณพ่อเอมิลีโอพัก หูหრามาก
ไม่น่าเชื่อว่านี่คือคองโก และเป็น ฮาร์ท ออฟ ดาร์กเนส (Heart of
Darkness)

ฉบับแปล It was hard to believed that I was in Congo, the “Heart of
Darkness”.

ตัวอย่างข้างต้นผู้เขียนใช้ภาษาเรียบง่าย มีปัญหาในการถ่ายทอดคือต้องทำความเข้าใจ
คำว่า “Heart of Darkness” หมายถึงอะไร จากการค้นคว้าผู้แปลพบว่า “Heart of Darkness”
เป็นคำอธิบายประเทศคองโกว่าอยู่ตรงกลางประเทศแอฟริกา มีความล้าหลังและประวัติศาสตร์อัน

โหดร้าย ผู้แปลได้แปลโดยเพิ่ม “that I was in Congo” เป็นการเน้นว่า ไม่น่าเชื่อว่าฉันอยู่ในคองโก แต่มีบ้านรับรองหรรษาเช่นนี้

ต้นฉบับ ฉันมองลงไปข้างล่างเห็นภูเขาเล็กๆ สีเขียวเต็มไปหมด มองไปหาทางไหนก็เห็นแต่สีเขียว สวยงามมาก

ฉบับแปล (1) I looked out the window and saw a lot of small green hills. Everywhere I looked was all green and so beautiful.

(2) I looked out the window and saw small green hills everywhere. It was so beautiful.

จากตัวอย่างข้างบนจะเห็นได้ว่าผู้เขียนมีลีลาในการเขียนที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมา อธิบายสิ่งที่เห็นตามที่เห็นจริง ไม่มีการปรุงแต่งด้วยภาษาที่สวยงาม สามารถแปลได้ 2 แบบ

ผู้แปลเลือกแปลแบบที่ 2 เพราะตีความว่า มองไปทางไหนก็เห็นแต่สีเขียว คือภูเขาเล็กๆ ๆ ที่กล่าวถึงตอนแรก จึงรวบประโยคเข้าด้วยกัน และให้ความหมายเทียบเคียงกับต้นฉบับ

2. ปัญหาในการถ่ายทอดความหมาย

สัญญาวิ สายบัว (2550, น.63) กล่าวถึงความมุ่งหมายในการปรับบทแปลไว้ว่า การสื่อความหมายในการแปลนั้น ผู้อ่านเป็นผู้รับสารโดยตัวสื่อ คือ ภาษา ซึ่งเป็นคนละชุดกับสารที่ผู้เขียนต้นฉบับใช้ คือภาษาต้นฉบับ และภาษาของฉบับแปลเป็นผลิตผลของคนต่างสังคมซึ่งมีภาษาวัฒนธรรมแตกต่างกัน ลักษณะและระบบของภาษาทั้ง 2 จึงแตกต่างกัน ดังนั้นการนำเอาภาษาหนึ่งมาสื่อความหมายของอีกภาษาหนึ่งจึงต้องมีการปรับบทแปลบ้าง เพื่อให้บทแปลนั้นสามารถสื่อความหมายให้ดีที่สุด เพื่อให้ผู้อ่านงานแปลได้รรถรสใกล้เคียงกับผู้อ่านต้นฉบับ

สำหรับสารนิพนธ์ 2 บทของเรื่อง เกสัชกรยิปซี ผู้แปลได้แปลแบบรักษาความหมายของต้นฉบับ (Faithful translation) โดยมุ่งรักษาความหมายของต้นฉบับไว้อย่างครบถ้วนตามบริบท แต่ผลิตบทแปลโดยคำนึงถึงโครงสร้างไวยากรณ์ของภาษาปลายทาง (Target language structure) ผสมผสานกับการแปลแบบเอาความ (free translation) แต่ภาษาไทย และภาษาอังกฤษมีความแตกต่างกัน ทั้งการใช้คำ ไวยากรณ์ และโครงสร้างประโยคอยู่หลายประการ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องปรับบทแปลไปบ้าง เพื่อให้ อ่านแล้วรื่นหู เป็นธรรมชาติ และรักษาความหมายของต้นฉบับไว้อย่างครบถ้วน

ปัญหาที่ผู้แปลพบในการถ่ายทอดและแนวทางแก้ไขพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

2.1 การแปลระดับเสียง

ต้นฉบับเรื่องเกสักรียปซี มีคำนามที่เป็นชื่อเฉพาะของเมือง ประเทศ ภูเขา สัตว์ ซึ่งผู้เขียนได้ถ่ายเสียงจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย ในการแปลชื่อเมือง ประเทศ ผู้แปลได้ตรวจสอบความถูกต้องจาก ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีและประกาศราชบัณฑิตยสถานเรื่องการกำหนดชื่อประเทศ ดินแดน เขตปกครองและเมืองหลวง พศ. 2544 ส่วนชื่อ ภูเขา สัตว์ ซึ่งผู้เขียนได้ถ่ายถอดเสียงภาษาอังกฤษมาโดยการทับศัพท์นั้น ผู้แปลได้ค้นหาชื่อดังกล่าวจากพจนานุกรม Webster New World Dictionary of American Language ส่วนชื่อคนและชื่อบริษัทในบทประพันธ์นี้ผู้เขียนได้ถ่ายถอดเสียงจากภาษาอังกฤษโดยการทับศัพท์และวงเล็บชื่อภาษาอังกฤษเอาไว้ดังตัวอย่างเช่น

ต้นฉบับ	ฉบับแปล
เคนยา	Kenya
ไนโรบี	Nairobi
จิบูตี	Djibouti
รวันดา	Rwanda
เอธิโอเปีย	Eithiopia
ภูเขารูเวนซอรี	Ruwenzori Mountain
ทะเลสาปกีวู	Lake Kivu
ทะเลสาปแทนกันยิกา	Lake Tanganyika
ลิงโคโลบัส	Colobus
ลิงบาบูน	Baboon

คุณเก็บบอร์ส	Mr. Gebbers
คุณเออร์นี	Mr. Erny
บริษัทฟาร์มาคินา	Pharmakina
บริษัทบอริงเกอร์ แมนแฮม	Boehringer Mannheim
บริษัทฮอฟแมน ลา โรช	Hoffman La Roche

ส่วนชื่อบริษัทเยอรมัน หรือชื่อคนเยอรมันและฝรั่งเศส ผู้แปลได้สอบถามจากเจ้าของภาษา เพื่อให้ได้การถ่ายทอดเสียงที่ถูกต้องตามภาษานั้น ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ต้นฉบับภาษาไทย	ฉบับแปล	ถ่ายทอดเสียงตามเจ้าของภาษา	แหล่งข้อมูล
เดอร์ สปีเกิล	Der Spiegel	แดร์ ฉปีเกิล	สอบถามจากคนเยอรมัน
บอริงเกอร์ แมนแฮม	Boehringer Mannheim	แบร์ริงเกอร์ มานไฮม์	สอบถามจากคนเยอรมัน
ฮอฟแมน ลา โรช	Hoffman La Roche	ฮอฟแมน ลา โรช*	*เสียงไม่ตรงนักแต่ว่าคนเยอรมัน / สวิตเซอร์แลนด์ฟังแล้วเข้าใจ
อ็องตวน	Antoine	อันตวน	สอบถามจากคนฝรั่งเศส
อีเตียน เออร์นี	Etienne Erny	แอเตียน แอร์นี	สอบถามจากคนฝรั่งเศส

ไมเคิล	Michael	มิคาเอล หรือ ไมเคิล	สอบถามจากคนเยอรมัน
--------	---------	---------------------	--------------------

แต่ในสารนิพนธ์ฉบับนี้ผู้แปลมีหน้าที่แปลจากภาษาไทยไปเป็นภาษาอังกฤษ จึงเพียงนำเสนอข้อมูลข้างต้น ส่วนชื่อภาษาอังกฤษในฉบับแปลนั้นผู้แปลได้ตรวจสอบความถูกต้องจากอินเทอร์เน็ตและจากเจ้าของภาษา

2.2 การแปลระดับคำ

ในการถ่ายทอดการแปลระดับคำ ผู้แปลพบปัญหาและได้ใช้แนวทางแก้ไขปรับบทแปลดังต่อไปนี้

2.2.1 การแปลคำคำเดียวกันในต้นฉบับที่ใช้ในประโยคใกล้เคียงกัน

ต้นฉบับ ฉันก็ได้รับเชิญให้ไปบรรยายตามประเทศต่างๆ มากมาย...องค์กรหมอไร้พรหมแดนเชิญไปบรรยายที่ประเทศบราซิล

ฉบับแปล I was invited to give presentations...to speak in Brazil

ในภาษาอังกฤษส่วนใหญ่จะไม่ใช้คำเดียวกันในประโยคใกล้เคียงกัน ผู้แปลจึงใช้ to give presentations สำหรับคำว่า “บรรยาย” คำแรก และใช้ to speak ซึ่งมีความหมายว่า to make a speech, lecture, deliver an address กับคำว่า “บรรยาย” คำที่สอง

ต้นฉบับ คนที่นี่พยายามจะลืมภาษาฝรั่งเศส...ทุกคนพยายามจะลืมเหตุการณ์ในอดีต

ฉบับแปล ...the people here were trying to forget French...they did not want to be reminded of the brutal history that they had experienced in the past

ผู้แปลเลือกใช้ to be reminded กับคำว่า “ลืมเหตุการณ์” เพราะไม่ต้องการใช้คำว่า forget ซ้ำอีก v. to remind หมายถึงไม่อยากจะถูกทำให้นึกถึง หรือถูกเตือนความจำ ซึ่งก็คืออยากลืมเหตุการณ์ในอดีตนั่นเอง

2.2.2 การแปลคำที่มีหลายความหมาย

ต้นฉบับ คนที่ดื่มเขาบอกว่าเบียร์ที่นี้สู้ที่ผลิตที่รวันดาไม่ได้

ฉบับแปล Those that drank said beer produced here could not match the one produced in Rwanda

เมื่ออ่านบริบทแล้ว “สู้” ในประโยคนี้หมายถึง รสชาติสู้ไม่ได้ หรือ รสชาติเทียบกัยที่ผลิตในรวันดาไม่ได้ ผู้แปลจึงเลือกใช้คำว่า to match ซึ่งหมายถึง to be equal, similar to, in some way

ต้นฉบับ ถ้าฝนตกเราก็พยายามหลบหลุมเล็กหลุมน้อย สู้กันไปจนกว่าจะถึงโรงงาน

ฉบับแปล If it rained, we had to try to dodge the holes on the road, struggling until we reached the factory

ผู้แปลศึกษาบริบท และตีความได้ว่า “สู้” ในประโยคนี้หมายถึง กระเสือกกระสน ดิ้นรน พยายามขบรถเพื่อหลบหลุมต่าง ๆ บนถนน จึงเลือกใช้คำว่า to struggle ซึ่งแปลว่า to make great effort or attempts

2.2.3 การแปลคำซ้อน

คำซ้อนเป็นวิธีการสร้างคำใหม่ในภาษาไทย เกิดจากการนำคำ 2 คำหรือมากกว่ามารวมกันและใช้เป็นคำเดียว คำที่นำมารวมนั้นนั้นอาจมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือต่างกันแต่เมื่อรวมกันแล้ว ความหมายอาจอยู่ที่คำใดคำหนึ่งหรือมีความหมายใหม่ก็ได้ เช่น โศกสลด ซึ่งเป็นคำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกัน ในภาษาอังกฤษไม่พบว่ามีการใช้คำในลักษณะนี้ ผู้แปลจึงเลือกแปลไทยเป็นไทยก่อน แล้วจึงแปลรวบยอดเป็นภาษาอังกฤษ

ต้นฉบับ รู้สึกตื่นเต้น ตื่นตาตื่นใจกับความงาม....

ฉบับแปล I was excited and astonished with the beauty of...

ผู้แปลเลือกใช้ “astonished” เพื่อที่จะสื่อว่าผู้เขียนรู้สึกตื่นเต้นและประหลาดใจในความงามของธรรมชาติในประเทศรวันดาซึ่งต่างจากประเทศไนจีเรียที่ผู้เขียนได้เดินทางไปก่อนมารวันดา

ต้นฉบับ คุณมะม่วงดีอกดีใจ ที่ได้ต้อนรับ....

ฉบับแปล Mr. Mango was ecstatic to welcome...

ผู้แปลตีความว่า ดีอกดีใจ คือดีใจมากเพราะอาจยังไม่เคยมีแขกชาวเอเชียมาที่บ้านนี้ จึงเลือกใช้คำ ecstatic (adj) มาจากคำนาม ecstasy (n) = a state of overpowered by emotion, as by joy, grief, fully overpowered by joy, great delight ส่วน คำ ecstatic (adj) = of having the nature or characteristic of ecstasy

ต้นฉบับ ยามรักษาความปลอดภัยอยู่รอบบ้าน บ้างก็นั่งหลับบ้างก็นั่งคุยกันเสียงเบาๆ

ฉบับแปล Security guards surrounded the house. Some sat dozing off while others sat chatting softly...

ผู้แปลนึกภาพยามที่รักษาความปลอดภัย ตกตึกก็ง่วงนอนจึงเผลอนั่งหลับ ไม่ได้ตั้งใจที่จะนอนหลับ (sleep) จึงแปลตรงตัวว่า to sit dozing off หรือ sat dozing off ส่วนนั่งคุยก็คือ นั่งอยู่แล้วคุยไปด้วย จึงแปลว่า to sit chatting หรือ sat chatting

ต้นฉบับ เห็นภูเขาสุดลูกหูลูกตา ซึ่งเป็นกลุ่มของภูเขาเรียกว่า รูเวนซอรี

ฉบับแปล the Ruwenzori mountains which spread across the horizon

ผู้แปลตีความว่า สุดลูกหูลูกตา คือไกลมากจนแทบมองไม่เห็น ไกลสุดขอบฟ้านั่นเอง จึงเลือกแปลแบบอธิบายความว่า spread across the horizon

ต้นฉบับ กว่าจะออกจากบ้าน....ใช้เวลาเพราะถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ

ฉบับแปล because the road was filled with holes

ผู้แปลเลือกแปลแบบอธิบายใน**ฉบับแปล** filled with holes คือเต็มไปด้วยหลุมเยอะเยะ ซึ่งในภาษาไทยคือ เป็นหลุมเป็นบ่อ

ต้นฉบับ ทุกซอกทุกมุม

ฉบับแปล every nook and cranny

ผู้แปลพยายามแปลตรงตัวโดยหาความหมายของคำว่า ซอก ในภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า cranny=a small, narrow opening as in the wall ส่วน ทุกมุม ผู้แปลใช้คำว่า nook = a corner esp of the room

ต้นฉบับ คุยกับคนโน้นบ้างคนนี้บ้าง

ฉบับแปล talking to different people

เป็นการคุยกับหลายๆคนแต่คุยทีละคนกับ จึงเลือกแปลว่า talk to different people

2.2.4 การแปลคำสรรพนาม

ต้นฉบับ ฉันสามารถบอกได้ทันทีว่าคนแอฟริกันคนนี้มาจากประเทศไหน จากหน้าตา การแต่งกาย คำพูด ตลอดจนกลิ่นของคนเหล่านี้ ซึ่งจะมีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละประเทศ

ฉบับแปล African person came from judging from their face, attire, the words they used, or even their body odor

จากต้นฉบับ “คนแอฟริกันคนนี้” ซึ่งอาจจะเป็นหญิง หรือชายก็ได้ ผู้แปลจึงเลือกแปลว่า “an African person” ซึ่งเป็นเอกพจน์ วลีจากหน้าตา การแต่งกาย คำพูด ตลอดจนกลิ่นของคนเหล่านี้ ก็น่าจะเป็นเอกพจน์ด้วย ในอดีตการแปลวลีเหล่านี้จะได้บทแปลว่า “judging from his/her face...” ในปัจจุบันมีการใช้ singular “they”, “their”, “them” แทนสรรพนามที่เป็น gender-neutral pronoun โดยถือว่าถูกหลักไวยากรณ์ ซึ่งได้รับการยอมรับจาก American Dialect Society ในปี 2558 (จาก <http://www.americandialect.org/2015-word-of-the-year-is-singular-they>)

2.2.5 การเลือกใช้คำในระดับวลี

ต้นฉบับ นั่งจับเข้าคุยกัน

ฉบับแปล to chitchat

หากแปลตรงตัวเป็นภาษาอังกฤษ ก็จะไม่เป็นเข้าใจ การคุยลักษณะนี้ในสังคมไทยจะเกิดในกลุ่มคนที่สนิทสนมกัน และคุยเรื่องสัพเพเหระ ผู้แปลเลือกใช้คำ chitchat ซึ่งมีความหมายในภาษาอังกฤษว่า informal talk, small talk, gossip ซึ่งให้ความหมายใกล้เคียงต้นฉบับ

2.2.6 การแปลคำนำหน้าชื่อ

การเรียกบุคคลที่ไม่สนิทกันหรือบุคคลที่ต้องการให้ความเคารพในสังคมไทยมักใช้คำว่า คุณ นำหน้าทั้งชายหรือหญิง เช่น คุณ มะม่วง คุณสมชาย ซึ่งมีคำเทียบเคียงในภาษาอังกฤษ คือ Mr. Mrs. Miss หรือ Miss แต่การใช้งานต่างกัน ในภาษาอังกฤษใช้คำเหล่านี้หน้าชื่อพร้อมนามสกุล เช่น Mrs. Kathy Lee หรือนำหน้านามสกุลอย่างเดียว เช่น Mrs. Lee ต้นฉบับเรื่อง “เกสซักริปปซี” แม้ผู้เขียนเป็นคนไทย ใช้ภาษาไทยในการเขียน แต่เป็นการเล่าเรื่องราวที่เกิดในต่างประเทศ ผู้เขียนไปช่วยสอนการผลิตยาให้ บริษัทฟาร์มาคินา ซึ่งเจ้าของเป็นคนต่างชาติ รวมทั้งผู้ร่วมงานคนอื่นๆ และชื่อของคนเหล่านั้นเป็นชื่อของชาวต่างชาติ ดังนั้นแม้ผู้เขียนจะใช้คำนำหน้าชื่อคนเหล่านั้นว่า คุณ ผู้แปลก็เลือกแปลโดยใช้คำนำหน้าตามหลักของภาษาอังกฤษ คือ Mr.หรือMrs.

ต้นฉบับ ฉันบอกคุณเก็บบอร์สว่าจะไปหาเขาในเดือนธันวาคม 2545

ฉบับแปล I told Mr. Gebbers that I would see him in December 2002.

ต้นฉบับ ได้ขายส่วนนี้ให้กับพนักงานเดิมของบริษัท 2 คนคือ คุณฮอริสท์ เก็บบอร์ส (Mr. Horest Gebbers) และ นายอีเตียน เออร์นี (Mr. Etienne Erny)

ฉบับแปล so they sold the sector to...Mr. Horest Gebbers and Mr. Etienne Erny

ต้นฉบับ เรามีพ่อบ้านคนหนึ่งเป็นทุกอย่าง...เขาชื่อ แมงโก (Mango) หรือ มะม่วง

ฉบับแปล His name was Mango (or Mamuang in Thai)

ผู้เขียนเล่าถึงพ่อบ้านเป็นครั้งแรก โดยบอกว่า ชื่อ Mango และให้ชื่อภาษาไทยไว้ด้วย ผู้แปลแปลตามต้นฉบับโดยถ่ายเสียง ชื่อมะม่วงใส่วงเล็บ และระบุไว้ด้วยว่าเป็นภาษาไทย ในบางครั้งผู้เขียนกล่าวถึงพ่อบ้านคนนี้อีกแต่เรียกเขาว่าคุณมะม่วง ผู้เขียนก็จะเลือกแปล ว่า Mr. Mango ทุกที่ เพื่อไม่ให้สับสนตามคำอธิบายประกอบการแปลข้อที่ 68 ดังตัวอย่างต่อไป

ต้นฉบับ ฉันเข้าใจว่าคุณมะม่วงแกมีเมนูอยู่ในใจ

ฉบับแปล I guessed Mr. Mango already had a menu in mind.

2.2.7 การเปลี่ยนชื่อเรื่อง และชื่อบท

ชื่อเรื่องเป็นส่วนที่มีความสำคัญสำหรับงานเขียนทุกประเภทเพราะเป็นส่วนที่ดึงดูดผู้อ่านให้สนใจในงานเขียนนั้นๆ เรื่องเกสักรียปซี ผู้เขียนได้เปลี่ยนชื่อเรื่องไว้แล้วว่า Life Saving Journey ดังนั้นผู้แปลจึงแปลเฉพาะชื่อบทที่นำมาแปล 2 บทคือ บทที่ 7 ทำงานเพื่อมนุษยธรรม และบทที่ 8 งาน.....เปลี่ยนชีวิต

ผู้แปลเลือกใช้วิธีการแปลโดยพยายามรักษาความหมายและรูปแบบของต้นฉบับ และพิจารณาเนื้อหาของบทนั้นๆประกอบด้วย

ต้นฉบับ ทำงานเพื่อมนุษยธรรม

ฉบับแปล Humanitarian Work

ประเด็นสำคัญของบทที่ 7 คือ ผู้เขียนรับจะไปช่วยสอนการผลิตยาต้านเอดส์ เพื่อรักษาเด็กและผู้ใหญ่ที่เป็นเอดส์ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก ถือเป็นการไปช่วยเหลือมวลมนุษยชาติ ผู้เขียนได้ศึกษาคำว่า Humanitarian (adj) มีความหมายว่า helping humanity (Webster New World Dictionary) Humanitarian เป็นคำคุณศัพท์ขยายคำนาม Work (งาน)ต้องอยู่หน้าคำนาม

ต้นฉบับ งาน...เปลี่ยนชีวิต

ฉบับแปล Life changed

ในบทนี้ ผู้เขียนเล่าถึงสภาพการทำงาน การเดินทาง ความเป็นอยู่ ซึ่งค่อนข้างจะลำบาก ผู้เขียนต้องปรับตัวหลายอย่าง เพื่อให้งานที่มุ่งหวังสำเร็จ ผู้แปลจึงเลือกแปลแบบเอาความให้มีความหมายดึงดูดความสนใจของผู้อ่านว่าการทำงานเปลี่ยนชีวิตผู้เขียนอย่างไร จึงเปลี่ยนชื่อเรื่องสั้นๆให้ชวนติดตามว่า “Life Changed”

2.2.8 การแปลโดยตัดคำหรือสำนวนทิ้ง

คำหรือสำนวนซึ่งมีความหมายอ้างอิงถึงสิ่งที่ไม่ใช่ในฉบับแปลและไม่ใช้ความหมายที่สำคัญนักของต้นฉบับ อาจถูกละได้ในฉบับแปล เมื่อการละคำหรือข้อความนั้นไม่ทำให้บรรยากาศรสชาติ และสาระสำคัญของต้นฉบับเสียไป คำหรือข้อความที่ตัดออกไปนั้นต้องสั้นและเล็กน้อยเท่านั้น ผู้แปลไม่ควรตัดข้อความทั้งตอนหรือทั้งข้อทิ้งไปแม้ว่าจะเห็นว่าไม่สำคัญ รายละเอียดมากไปด้วยเหตุผลใดๆของผู้แปล (สัญญาวิ สายบัว, 2550, น. 69)

ต้นฉบับ โรงงานตั้งอยู่สุดทางถนน เพราะต่อจากนี้ก็ไม่เป็นถนนอีกแล้ว แน่แน่นอน
ว่ามีบ้านเรือนคนอยู่ต่อจากนี้

ฉบับแปล Beyond this point there were only houses.

ผู้แปลตัดวลี “เพราะต่อจากนี้ก็ไม่เป็นถนนอีกแล้ว” เนื่องจากเป็นคำอธิบายที่ซ้ำกับ
ประโยค “โรงงานตั้งอยู่สุดทางถนน” เมื่อตัดออก ประโยคในฉบับแปลก็ยังคงความครบถ้วน

ต้นฉบับ คุณพ่อเอมิลิโอ ก็เดินดูรอบๆโรงงาน คุยกับคนโน้นทีคนนี้ที แต่ท่านก็มี
ความสุขที่ได้คุยกับคนโน้นบ้างคนนี้บ้าง

ฉบับแปล Father Emilio would walk around the factory. He was very
happy and enjoyed talking with different people.

ผู้แปลตัดคำซ้อน คุยกับคนโน้นทีคนนี้ที ในประโยคแรกออก เพราะซ้ำกับในประโยค
ถัดไป ประโยคแปลที่ได้ยังคงความหมายครบถ้วน

ต้นฉบับ เราผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมืองไม่มีปัญหาอะไร เพราะว่า ฟาร์มาคินา
ที่รวันดาได้จัดการให้เสร็จเรียบร้อยแล้ว พร้อมกับของคุณพ่อเอมิลิโอ

ฉบับแปล We passed through immigration without any problems,
since Pharmakina in Rwanda had taken care of all
procedures in advance.

“เรา. ในต้นฉบับคือผู้เขียน และคุณพ่อเอมิลิโอ ที่จะเดินทางเข้าเมืองบุคาเว โดย
บริษัทฟาร์มาคินาจัดการเรื่องพิธีการเข้าเมืองให้แล้ว ดังนั้นผู้แปลจึงตัดวลี “พร้อมกับของคุณพ่อเอมิลิโอ”
ในท้ายประโยคออก เพราะคำว่า “เรา” ได้รวมคุณพ่อไว้แล้ว

ต้นฉบับ ถนนที่เป็นครึ่งลาดยางด้านหนึ่ง และครึ่งลูกรังอีกด้านหนึ่ง มีความยาว
เพียง 1 กิโลเมตร หลังจากนั้นก็เป็นอันสิ้นสุดสิ่งที่เรียกว่าถนน

ฉบับแปล The road that was asphalted on one side and lateritic soil
on the other side lasted for only one kilometer

ผู้แปลตัด วลีท้ายสุดของประโยคต้นฉบับออกในฉบับแปล ซึ่งก็ได้ประโยคแปลที่มี
ความหมายคงเดิม แต่รูปประโยคกระชับขึ้น

2.3 การปรับบทแปลระดับวลี

ในการแปลเรื่อง “เกสซ์กรียปซี” มีการแปลกริยาวิและ Serial verb ที่น่าสนใจดังนี้

ต้นฉบับ ฉันก็ตื่นเช้าเช่นเคย ออกมาดูคนตกเบ็ดในเรือเล็กๆ

ฉบับแปล I woke up early as usual, to watch

ต้นฉบับ ฉันมองลงไปเห็นภาพเดิม

ฉบับแปล I looked down to see ...

ตัวอย่างข้างต้นเป็นแปลกริยาวิ “ออกมาดู” และ “มองลงไป” ในภาษาอังกฤษโดยใช้คำว่า to watch และ to look down ซึ่งได้ความหมายเทียบเคียงกับต้นฉบับ

ต้นฉบับ บ้างก็นั่งหลับ บ้างก็นั่งคุยกันเสียงเบาๆ

ฉบับแปล some sat dozing off, while others sat chatting softly in their native language.

“นั่งหลับ” “นั่งคุย” เป็น Serial verb คือเป็นคำกริยาสองตัวเรียงกัน ผู้แปลใช้วิธีแปลตรงตัวออกมาเป็นกริยาวิตามโครงสร้างภาษาอังกฤษว่า sat dozing off และ sat chatting มิได้แปลว่า sat and dozed off หรือ sat and chatted ซึ่งจะไม่ตรงกับความหมายของต้นฉบับ

2.4 การปรับบทแปลระดับประโยค

การแปลเรื่อง “เกสซ์กรียปซี” ผู้แปลพบปัญหาการแปลจากต้นฉบับภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษในระดับประโยคในหลายแง่มุม เช่น การเลือกใช้กาล การการปรับรูป กรรตุจากและกรรมจาก การเพิ่มและละคำในประโยค การปรับระเบียบ วิธีเรียงคำในประโยคหรือวลี รวมถึงวิธีการเสนอความคิดว่าความคิดใดควรมาก่อนและหลัง ซึ่งผู้แปลขออภิปรายในแต่ละประเด็นดังนี้

2.4.1 การเลือกใช้กาล

ภาษาอังกฤษ เป็นภาษาที่มีกาล (Tense) บอกเวลาที่เหตุการณ์เกิดขึ้น กาล(Tense) ในภาษาอังกฤษแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ได้แก่ปัจจุบันกาล (Present Tense) อดีตกาล (Past Tense) อนาคตกาล (Progressive Tense) และในแต่ละกาลยังแยกย่อยออกไปได้อีก 4 ประเภท (Simple, Progressive, Perfect, Perfect Progressive) ซึ่งคำกริยาจะมีการผันตามรูปกาลแต่ละประเภท และผันตามรูปประธานของประโยคด้วย ต่างกับภาษาไทยที่ไม่ต้องผันกริยาแต่เดิมคำ หรือวลีเข้าไปเพื่อ

ขยายความในรูปกริยา เช่น เสร็จแล้ว กำลังทำ จะเริ่มทำ เป็นต้น ผู้แปลจึงต้องพิจารณาการใช้กาลแต่ละประเภทให้เหมาะสมในฉบับแปล

การแปลเรื่องเภสัชกรียิปซี เนื่องจากเป็นเรื่องเล่าที่เกิดขึ้นในอดีต ดังนั้นผู้แปลจึงแปลโดยใช้ประโยคอดีตกาล (Past Tense) เป็นส่วนใหญ่ยกเว้นในบางบริบทที่อ้างอิงถึงเรื่องที่ยังเป็นจริงอยู่ก็จะใช้รูปปัจจุบันกาล (Present Tense) ดังที่เลสเตอร์ และบีสัน (Lester and Beason, 2005, P. 178) อ้างถึงใน ยุทธนา อัสวเจษฎากุล, 2554, น.111 กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า ประโยคอดีตกาลโดยทั่วไปจะใช้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต แต่โดยเหตุที่ประโยคปัจจุบันกาลมีการใช้ค่อนข้างชัดเจนกับเรื่องที่เป็นจริงเสมอและเรื่องที่พูดกว้างๆเป็นการทั่วไป ดังนั้นประโยคอดีตกาลจึงนำมาใช้กับเหตุการณ์ หรือเรื่องราวที่มีเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ใช้ในนวนิยาย นิทาน และบทประพันธ์ที่แต่งขึ้น ผู้แปลขอยกตัวอย่างการเลือกใช้กาลในการแปลเรื่องเภสัชกรียิปซีดังนี้

ต้นฉบับ คุณพ่อเอมิลิโอต้องเดินทางโดยทางรถยนต์จากกรุงกา ซึ่งท่านขับเอง มาพบกับฉันที่ไนโรบีใช้เวลาทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง

ฉบับแปล Father Emilio traveled by car. He drove 8 hours from Karungu to meet me in Nairobi.

จะเห็นว่าผู้แปลเลือกใช้ประโยค Past Simple tense เนื่องจากเป็นเรื่องในอดีต โดยคำกริยาต้องเปลี่ยนรูปเพื่อแสดงอดีตกาล ตามหลักไวยากรณ์ของภาษาอังกฤษด้วยเช่น จาก travel เป็น traveled จาก drive เป็น drove

ต้นฉบับ เสียงนั้นชัดเจนมากเมื่อใดก็ตามที่ฉันคิดถึงแอฟริกา ฉันจะคิดถึงเสียงเพลงนี้ตลอดเวลา

ฉบับแปล That voice is still very clear in my head and whenever I think of Africa, I always think of that song.

ในบริบทนี้ ผู้เขียนเล่าว่าได้ออกมาหนึ่งที่หน้าบ้านพักในเช้าวันหนึ่ง และได้ยินเสียงร้องเพลงพื้นเมืองซึ่งฟังไม่รู้เรื่องว่าเป็นภาษาอะไร เข้าไปซ้มาซึ่งเป็นเหตุการณ์ในอดีต แต่เมื่อใดที่ผู้เขียนคิดถึงแอฟริกาจะได้ยินเสียงเพลงนี้ชัดเจนตลอดเวลา ผู้แปลตีความว่าแม้ปัจจุบันก็ยังเป็นเช่นนั้นจึงแปลประโยคดังกล่าวเป็นปัจจุบันกาล

ต้นฉบับ พรุ่งนี้ฉันจะไม่ได้ยินเสียง เห็นภาพนี้อีก

ฉบับแปล I thought to myself, “Tomorrow, I will never hear these songs or see this picture again.”

ในบริบทนี้ ผู้แปลตีความว่าผู้เขียนคิดในใจว่า “พรั่งนี้ฉันจะไม่ได้ยินเสียง เห็นภาพนี้อีก” จึงเลือกที่จะเติมประโยค I thought to myself และนำเรื่องที่คิดใส่ไว้ในเครื่องหมายคำพูด ซึ่งในภาษาอังกฤษประโยคที่อยู่ในเครื่องหมายคำพูดจะเป็น present tense

ต้นฉบับ ฉันก็ตื่นเต้นกับทะเลสาปตรงหน้า ซึ่งมีสีเขียวสวยงามอย่างที่ไม่เคยเห็นที่ไหนมาก่อน

ฉบับแปล I was also excited with the lake in front of the guesthouse. It had the kind of beautiful green color I had never seen anywhere before.

ตัวอย่างนี้มี 2 เหตุการณ์ในอดีตเกิดขึ้นไม่พร้อมกัน เหตุการณ์ที่เกิดก่อนใช้ Past Perfect เหตุการณ์ที่เกิดทีหลังใช้ Past Simple กริยาในประโยคเปลี่ยนไปตามกาลเช่น I am เป็น I was และ I have never seen it เป็น I had never seen

ต้นฉบับ นี่เป็นเหตุการณ์หลังจากที่ฉันไปในจีเรียและโดนจี้ 5 ครั้ง

ฉบับแปล This incidence happened after I had traveled to Nigeria and had been mugged five times

เป็นตัวอย่างการใช้ Past Perfect กับ Past Simple tense ซึ่งมีหลักว่าหากมี 2 เหตุการณ์เกิดขึ้นในอดีต เหตุการณ์ที่เกิดก่อนใช้ Past Perfect เหตุการณ์ที่เกิดทีหลังใช้ Past Simple tense

2.4.2 การปรับการใช้กรตุวจาก และกรรมวจาก ของกริยาในประโยค

ในภาษาอังกฤษจะพบโครงสร้างแบบกรรมวจากใน 2 กรณี กรณีแรกเกิดจากการที่ไม่ทราบว่าใครเป็นประธาน หรือในกรณีที่ 2 ต้องการเน้นสิ่งที่เกิดขึ้นไม่เน้นผู้กระทำ ประโยคกรรมวจากในภาษาไทยใช้เพื่อสื่อความหมายเชิงลบ ภาษาอังกฤษนิยมใช้รูปประโยคกรรมวจากเพื่อเน้นกรรมในประโยค และทำให้ประโยคกระชับ(สุพรรณิ ปิ่นมณี, 2548, น.21-27) ดังนั้นเพื่อให้บทแปลมีความเป็นธรรมชาติในภาษาอังกฤษผู้แปลจึงปรับรูปประโยคบางประโยคเป็นกรรมวจากตามความเหมาะสมดังตัวอย่างต่อไปนี้

ต้นฉบับ ร้านค้าที่เห็นสองข้างทางมีขนาดเล็ก

ฉบับแปล The shops that could be seen from both sides of the road were rather small.

เมื่อพิจารณาจากต้นฉบับจะเห็นว่า ในโครงสร้างภาษาต้นฉบับไม่ชัดเจน ดูเหมือนว่าเป็นประโยคกรรตุวาท มี ร้านค้า เป็นประธาน เห็น เป็นกริยา ซึ่งพิจารณาจากความหมายของประโยคแล้ว ร้านค้า เป็นสิ่งที่ถูกเห็นโดยผู้เขียนจึงเป็นกรรมของประโยค ประโยคนี้จึงเป็นประโยคกรรตุวาท

ต้นฉบับ ก็เลยออกมาคุยกับคุณเก็บเบอร์สนอกตึก และถามเขาว่า จะให้ทำยาที่ไหน

ฉบับแปล I talked to Mr. Gebbers outside and asked him where the medicine was to be made.

เมื่อพิจารณาจากประโยคคำถาม จะให้ทำยาที่ไหน จะเห็นว่า ประโยคนี้ละ ประธานฉัน ซึ่งจะเป็นผู้ทำยา ยาเป็นกรรมของกริยา ทำ ประโยคนี้เน้นกรรมของประโยค เป็นประโยคกรรตุวาท

ต้นฉบับ ฉันได้รับเชิญให้ไปบรรยายตามประเทศต่าง ๆ มากมาย

ฉบับแปล I was invited to give presentations in many countries
ประโยคต้นฉบับเป็นประโยคกรรตุวาทไม่เน้น ประธาน ว่าใครเป็นผู้เชิญ แต่เน้นกรรมคือ ฉัน ซึ่งเป็น ผู้ได้รับเชิญ

ต้นฉบับ เขาบอกว่าจะเอา (พาสปอร์ต) ไปทำวีซ่าเข้าคองโก

ฉบับแปล He told us that the passport would be used to get a visa to Congo.

ประโยคต้นฉบับ พาสปอร์ตไปทำวีซ่าเข้าคองโก ดูเหมือนจะเป็นประโยคกรรตุวาทแต่เมื่อพิจารณาจากความหมายแล้ว ตัวเล่มพาสปอร์ต จะถูกใช้ในการไปทำวีซ่า พาสปอร์ตเป็นกรรมของประโยคกรรตุวาทนี้

ต้นฉบับ ขนมปังที่ทานก็ซื้อมาจากร้านกาแฟที่วันดาที่เจ้าของเป็นคนเยอรมัน

ฉบับแปล The bread I ate was bought from a coffee shop in Rwanda whose owner was German.

“ขนมปังที่ทาน” เป็นกรรมเพราะถูก “ซื้อมาจากร้านกาแฟ”

ต้นฉบับ ตอนบ่ายจะเห็นน้อยกว่าตอนเช้า เนื่องจากเขาไปนอนพัก ไม่ออกมาวิ่งเล่นเหมือนตอนเช้า

ฉบับแปล They were harder to spot in the afternoon than in the morning because they tended to be resting and napping, not running around the way they did in the morning

ผู้เขียนกำลังเล่าถึงลิง 2 ชนิดที่เห็นวิ่งเล่นอยู่ข้างทางและตอนบ่ายจะเห็นน้อยกว่าตอนเช้า เป็นประโยคกรรมวาจก ผู้ถูกเห็นคือ ลิง แต่เมื่อได้มีการใช้คำว่า monkeys ไปแล้วในประโยคก่อนหน้า ผู้แปลจึงจะใช้ they ซึ่งเป็นสรรพนามแทน monkeys และ แปลประโยคนี้โดยเอากรรม they นำหน้าประโยคว่า “They were harder to spot in the afternoon”

2.4.3 การปรับประโยคโดยการเพิ่มและลดคำในประโยค

เกสซกรยิปซี เป็นเรื่องที่คุณเขียนเล่าจากประสบการณ์ มักจะใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 (ฉัน) การใช้ภาษาเรียบง่าย ตรงไปตรงมา รูปประโยคภาษาไทยอาจละประธานได้ เมื่อจะแปลเป็นภาษาอังกฤษจึงต้องเติมประธานเข้าไปด้วย ตัวอย่างเช่น

ต้นฉบับ ตกลงกับเขาทั้งๆ ที่ไม่รู้ว่าบูกาวูอยู่ที่ไหนในแอฟริกา

ฉบับแปล I agreed to help him with no knowledge of where Bukavu was in Africa.

ประโยคข้างต้นเป็นประโยคกริยาเพราะมีกริยา “ตกลง” วางไว้หน้าประโยคผู้แปลจึงต้องหาประธานของประโยคซึ่งจากบริบทนี้ ประธานคือ “ฉัน” เพราะเป็นผู้เล่าเรื่องนี้จึงเติมประธาน “I” ในฉบับแปล

ต้นฉบับ เมื่อตัดสินใจทำอะไรไปแล้ว ก็จะทำให้สำเร็จ

ฉบับแปล whenever I decided to do something, I had to finish it.

ผู้แปลพิจารณาประโยคนี้แล้วจากบริบทจึงทราบว่าผู้เขียนเป็นคนตัดสินใจ และผู้เขียนก็ต้องทำให้สำเร็จในประโยคแปลจึงเติม “I” ใน 2 ที่

ต้นฉบับ เดินออกไปจากระเบียงบ้าน 5 ก้าวก็จะตกหน้าผาสูงชัน ข้างล่างเป็นทะเลสาบ

ฉบับแปล Five steps from the patio and you would be falling off the cliff into the lake below.

ประโยคนี้นี้เป็นประโยคกริยา มีกริยา “เดิน” อยู่หน้าประโยค เมื่อพิจารณาจากบริบทที่ผู้เขียนกำลังบรรยายถึงที่ตั้งบ้านพักรับรองว่าอยู่บนหน้าผาสูงชัน (ถ้า)เดินออกไปจากระเบียงบ้าน 5 ก้าวก็จะตกหน้าผา ข้างล่างเป็นทะเลสาบ

ประธานของประโยคนี้น่าจะเป็นใครก็ได้ เป็นผู้อ่านก็ได้ที่หากเดินจากระเบียงไป 5 ก้าวก็จะตกหน้าผา ซึ่งถ้าไม่เดินก็ไม่ตก ดังนั้นผู้แปลจึงอนุมานว่าประธานคือ “คุณ” (เหมือนผู้เขียนกำลังเล่าสภาพบ้านให้ผู้อ่าน) และปรับประโยคเป็นประโยคเงื่อนไขโดยเติม “if” หน้าประธาน เพราะถ้าคุณไม่เดินออกไป 5 ก้าวก็ไม่ตกจึงได้ฉบับแปลว่า If you walked five steps from the patio and you would be falling off the cliff into the lake below และปรับบทแปลเพื่อให้ประโยคกระชับขึ้นโดยตัดวลี “If you walked” ทิ้งไป เนื่องจากคำว่า steps ก็แปลว่าการย่างก้าวอยู่แล้วจึงได้ประโยคในฉบับแปลใหม่ดังข้างต้น

2.4.4 การปรับให้ประโยคสมบูรณ์โดยการเติมคำหรือวลี

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า เรื่องเกสซึกชิชิ ผู้เขียนใช้ภาษาทางการที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมาเป็นประโยคหรือ วลีสั้นๆ ดังนั้นในการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มความคิด ในบางครั้งผู้แปลได้เติมคำ หรือวลี ในฉบับแปล เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น ตัวอย่างเช่น

ต้นฉบับ การที่จะเดินทางไปที่นี่จะต้องไปเริ่มต้นที่เมือง คิกาลี ซึ่งเป็นเมืองหลวงของรวันดา ปกติแล้วจะมีเที่ยวบินจากหลายประเทศบินไปที่นี้ เช่น จากแอฟริกาตะวันออก ก็จะมีเที่ยวบินจากไนโรบี แอดดิส อาบาบา เอธิโอเปีย จากยุโรปก็มีจากบรัสเซล (เบลเยียม) ,ปารีส(ฝรั่งเศส) แฟรงก์เฟิร์ต (เยอรมัน)

ฉบับแปล It was the hub for many international flights, such as flights from eastern Africa originating from Nairobi (Kenya) or Addis Ababa (Ethiopia), as well as flights from Europe originating from Brussels (Belgium), Paris (France), and Frankfurt (Germany).

ผู้แปลเติมคำชื่อประเทศ (Kenya) หลังชื่อเมืองหลวง ไนโรบี เพื่อจะได้สอดคล้องกับชื่อประเทศอื่นๆในบริบทนี้ซึ่งผู้เขียนใส่ไว้หลังชื่อเมืองหลวง นอกจากนี้ผู้แปลเติมคำ “flights” ก่อน “from Europe” เนื่องจากในต้นฉบับละคำว่า “เที่ยวบิน” ไว้ในฐานะที่เข้าใจ

การที่มีสายการบินหลายประเทศบินมาที่เมืองนี้จึงดีความเป็น “hub” หรือ “ศูนย์กลางการบิน” ของภูมิภาคนั้น ผู้แปลเลือกแปลประโยคนี้แบบเอาความ โดยได้เรียงประโยคแปลใหม่เป็น “It was the hub for many international flights” แทนที่จะแปลแบบตรงตัวว่า “Normally many international flights landed here” ซึ่งจะไม่ค่อยสละสลวย

ต้นฉบับ แต่ที่จะเกี่ยวกับคองโกก็คงจะเป็นปี 2545 องค์การหมอไร้พรมแดนเชิญไปบรรยายที่ประเทศบราซิล และสหภาพยุโรปเชิญไปช่วยเหลือโรงงานยาที่ไนจีเรีย

ฉบับแปล The ones that might link to Congo were the trips I made in November 2002 when Doctors without Borders had invited me to speak in Brazil and when the European Union invited me.....

ผู้แปลเดิม ประ찬 “The ones” และ วลี “were the trips I made” เพื่อขยาย ประ찬 นอกจากนั้นผู้แปลได้เติม “when” ซึ่งเป็นคำเชื่อม เพื่อเชื่อมประโยคเข้าด้วยกัน

ต้นฉบับ บ้านรับรองของคุณเก็บเบอร์สที่ฉันกับคุณพ่อเอมิลีโอพัก หูหรามาก ไม่น่าเชื่อว่านี่คือคองโก และเป็น ฮาร์ท ออฟ ดาร์กเนส (Heart of Darkness)...

ฉบับแปล It was hard to believed_that this house was in Congo...

ผู้แปลตีความว่า “นี่” คือประเทศคองโก เพราะมีการอธิบายต่อท้ายวลี “นี่คือคองโก” ว่าเป็น “Heart of Darkness” ซึ่งหลังจากที่ได้เห็นบ้านที่หูหราเช่นนี้ ผู้เขียนไม่เชื่อว่าขณะนี้ตัวเองกำลังอยู่ในประเทศคองโก ที่ได้ชื่อว่าเป็น “Heart of Darkness” ผู้แปลจึงเลือกแปลว่า “hard to believe that I was in Congo”

ประเทศคองโกเป็น “Heart of Darkness” อยู่ตรงกลางทวีปแอฟริกา มีความล้าหลัง อยู่มาก และมีประวัติศาสตร์ที่โหดร้าย

ต้นฉบับ บริเวณบ้านพักกว้างขวางร่มรื่น มีต้นไม้ยักษ์เต็มไปหมด

ฉบับแปล The area around the guesthouse was very spacious and filled with gigantic trees.

ผู้แปลเดิม The area เพื่อเป็นประธานของประโยค เพื่ออธิบายให้ผู้อ่านเห็นภาพ บริเวณบ้านชัดเจนขึ้นว่าเป็นพื้นที่กว้าง เนื่องจากบริเวณรอบบ้านพักนี้มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นอยู่หลายต้น ซึ่งหมายความว่าพื้นที่ต้องกว้างขวางมาก

ต้นฉบับ บางคนขี่จักรยานที่ตัวเอง ล้อเป็นไม้กลม ๆ วิ่งไปตามถนนซึ่งเป็นไหล่เขา คงจะหนักและลำบากแน่ๆ

ฉบับแปล It must be heavy and difficult.

อนุประโยค “คงจะหนักและลำบากแน่ ๆ” มีประธานคือ การขี่จักรยานตัวเองวิ่งไปตามไหล่เขา ในประโยคต้นฉบับละประธานไว้ ผู้แปลเดิมประธาน It เพื่อให้ผู้อ่านประโยคสมบูรณ์

2.4.5 การปรับระเบียบวิธีการเรียงคำในวลี หรือประโยค

เนื่องจากโครงสร้างภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีความแตกต่างกัน การแปลแบบคำต่อคำ หรือการแปลเรียงคำ หรือวลีไปตามต้นฉบับอาจทำให้บทแปลเข้าใจยาก เนื้อความไม่สละสลวยจึงอาจต้องมีการปรับการเรียงลำดับคำ หรือวลีใหม่ ในการแปลเรื่องเภสัชกรียปีชี ผู้แปลพบปัญหาการเรียงลำดับคำ ลำดับความคิด และได้แก้ไขปัญหาโดยใช้หลักการของ

สัญญาวิ สายบัว (2550, น. 72) ที่กล่าวไว้ว่า การปรับโครงสร้างของประโยคควรจะทำต่อเมื่อโครงสร้างประโยคต้นฉบับ ไม่เป็นที่คุ้นเคยในหมู่ผู้อ่านงานแปลอันจะทำให้เกิดปัญหาในการเข้าใจความหมาย และการปรับควรทำเพื่อให้ได้ภาษาที่สละสลวย รื่นหู

ต้นฉบับ เมื่อเดือนตุลาคม 2545 ฉันได้ตอบตกลงกับเจ้าของโรงงาน ฟาร์มาคินา ที่เมืองบูคาเว ประเทศคองโก ชื่อคุณ เก็บเบอร์สว่าจะไปช่วยสอนเขาให้ผลิตยาต้านเอดส์

ฉบับแปล In October 2012, I accepted an invitation from Mr. Gebbers, an owner of Pharmakina Factory in Bukavu, Congo, to teach him how to produce anti-AIDS Medicine.

สาระสำคัญของบริบทนี้คือ ฉันได้ตอบตกลงกับคุณ เก็บเบอร์สว่าจะไปช่วยสอนเขาให้ผลิตยาต้านเอดส์

ผู้แปลจึงได้ปรับการเรียงคำใหม่ตามลำดับความสำคัญในประโยคแปล โดยให้ความสำคัญกับ Mr. Gebbers แล้วจึงขยายความว่าเขาคือใคร และใช้เครื่องหมายวรรคตอนขึ้นและ

ใส่คำอธิบายว่า Mr. Gebbers คือ an owner of Pharmakina ซึ่งอยู่ที่เมืองบูคาอู ประเทศ คองโก แล้วถึงจะแปลส่วนที่เหลืตามลำดับเพื่อให้ได้ประโยคภาษาอังกฤษที่สละสลวยขึ้น

ต้นฉบับ ไม่ทราบว่า ก่อนหน้าที่ เครื่องบินของอดีตประธานาธิบดีถูกยิงตก เสียชีวิต มีการรักษาความปลอดภัยเช่นนี้หรือไม่

ฉบับแปล I did not know whether or not such tight security was in place before the former president's assassination, as his airplane was shot down.

ผู้แปล ได้เรียงประโยคใหม่ตามลำดับความคิด ดังนี้ ผู้เขียน (I) ไม่ทราบเรื่องอะไร (ความปลอดภัยเช่นนี้)

เช่นนี้ คือเข้มงวด (จากบริบทก่อนหน้า) จึงแปลว่า “such tight security”

ผู้แปลแปลประโยคคำถาม “ไม่ทราบว่ามีการรักษาความปลอดภัยเช่นนี้หรือไม่” เป็น Noun clause โดยใช้คำเชื่อม “whether or not” เป็น “whether or not such tight security was in place”

ต้นฉบับ ฉันใช้เวลากับแพทริก ประมาณ 4 วัน.....

ฉบับแปล It took Patrick and I about 4 days

ผู้แปลเลือกใช้ It took เป็นประธานของประโยค และสลับที่ระหว่าง ฉัน กับ แพทริก เป็นแพทริกกับฉันให้สอดคล้องกับวิธีเขียนในภาษาอังกฤษ

ต้นฉบับ ก่อนมาฉันก็กังวลว่าคงจะพูดอะไรกันไม่รู้เรื่อง เพราะที่นี้เคยเป็น เมืองขึ้นของเบลเยียมและฝรั่งเศสก็เข้ามามีบทบาทสูงมาก คนที่นี่ก็คง พูดแต่ภาษาฝรั่งเศส

ฉบับแปล Before I came I was worried that I might not be able to communicate with anyone. I thought people here might speak only French since the country was once colonized by Belgium and France also had considerable influence here.

ผู้แปลปรับการเรียงประโยคใหม่ในฉบับแปลเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น

ในการแปลสารนิพนธ์เรื่อง เกษัชกรยิปซี นอกจากผู้แปลได้วิเคราะห์ต้นฉบับอย่างละเอียดเพื่อทำความเข้าใจบทประพันธ์เรื่องนี้ ทั้งในเรื่องวัตถุประสงค์ของผู้เขียน เนื้อหา รูปแบบและลีลาการใช้ภาษา และประเมินกลุ่มผู้อ่านแล้ว ในการถ่ายทอดงานแปลผู้แปลใช้วิธีการแปลแบบรักษาความหมายของต้นฉบับ (faithful translation) โดยอ้างอิงทฤษฎีของ นิวมาร์ก (Newmark, 1988, P.45-51) ผสมผสานกับหลักการแปลแบบเอาความ (free translation) ของสัญญาวิ สายบัว (2550, น.44) รวมทั้งได้มีการวิเคราะห์ปัญหาในการแปลในระดับเสียง ระดับคำ ระดับวลี ระดับประโยค เพื่อปรับบทแปลให้มีเนื้อหาที่ถูกต้อง ชัดเจน และสละสลวยในภาษาปลายทาง ผู้แปลยังได้ให้เจ้าของภาษาช่วยอ่านบทแปล ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการแปลโดยสัญญาวิ สายบัว (2550, น.56)

บทสรุป

ผู้แปลเลือกทำสารนิพนธ์งานแปลจากต้นฉบับภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ทั้งที่รู้ว่าเป็นเรื่องที่ยากกว่าการแปลต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย แต่ด้วยความชื่นชอบในตัวผู้เขียน และผลงานที่สร้างคุณประโยชน์แก่ผู้ป่วยโรคเอดส์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ผู้แปลมุ่งมั่นที่จะมีส่วนช่วยเผยแพร่ผลงานและเกียรติประวัติการทำงานของผู้เขียนให้เป็นที่รู้จักในต่างประเทศ ผู้แปลได้พยายามใช้แนวคิดและทฤษฎีด้านการแปล ที่ผู้แปลได้ศึกษามาประยุกต์ใช้ในการแปลและแก้ปัญหาการแปล ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ หรือเจ้าของภาษาปลายทางเพื่อให้บทแปลสำเร็จลุล่วงตามความมุ่งหมายของผู้แปล

ในการแปลเรื่อง เกสซ์กริปปี้ ซึ่งเป็นเรื่องเล่าประสบการณ์ทำงานของผู้เขียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกเป็นการเล่าเหตุการณ์ตามลำดับเวลา บรรยายถึงสถานที่ความเป็นอยู่ของผู้คนร่วมอยู่ด้วย ผู้เขียนใช้ภาษาเรียบง่ายตรงไปตรงมา ผู้แปลเห็นว่าวิธีแปลที่เหมาะสมคือการแปลแบบรักษาความหมายของต้นฉบับ (Faithful translation) โดยอยู่ภายใต้ข้อกำหนดของโครงสร้างไวยากรณ์ในภาษาปลายทาง ผสมผสานกับหลักการแปลแบบเอาความ (free translation) ของสัญญาวิ สายบัว (2550, น.44)

ในกระบวนการทำงานแปลผู้แปลได้แปลโดยยึดขั้นตอนการแปลตามกระบวนการแปลของ สัญญาวิ สายบัว (2550) รวมทั้งแนวทางของนักทฤษฎีด้านการแปลอีกหลายท่านมาปรับใช้ร่วมด้วยเพื่อให้มีแนวทางหลากหลายในการวิเคราะห์ ทำความเข้าใจ และนำไปช่วยแก้ปัญหาในการแปล ผู้แปลแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ปัญหาออกเป็น 2 กลุ่มคือ การวิเคราะห์ปัญหาการทำความเข้าใจต้นฉบับ และการวิเคราะห์ปัญหาในการถ่ายทอดความหมาย และการแก้ไข

การอ่านต้นฉบับเรื่องเกสซ์กริปปี้ในภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาแม่ของผู้แปล ผู้แปลไม่พบปัญหาในการเข้าใจเนื้อหาของเรื่อง ปัญหาเกิดขึ้นเมื่อผู้แปลจะต้องถ่ายทอดเป็นภาษาอังกฤษ ผู้แปลพบปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขด้วยการปรับบทแปลในระดับคำและระดับประโยค

การทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ นอกจากผู้แปลจะเพิ่มพูนความรู้ทฤษฎีด้านการแปล จากการศึกษาบทวนสิ่งที่ได้เรียนมา รวมทั้งได้บทวนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย ทักษะการหาข้อมูล จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อนำความรู้นั้นมาใช้ในการแปลแล้ว ผู้แปลยังได้ค้นพบจุดบกพร่องของตนเองในด้านต่างๆในกระบวนการแปล ซึ่งจะได้นำไปปรับปรุงและพัฒนาตนเองเพื่อจะได้สามารถแบ่งปันความรู้เรื่องการแปลแก่ผู้สนใจ และหวังว่าจะผลิตงานที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับต่อไป บทแปลสารนิพนธ์เรื่องเกสซ์กริปปี้ฉบับนี้อาจจะใช้ภาษาไม่สละสลวยเหมือนเจ้าของภาษา แต่ผู้แปล

ยังหวังว่าคำอธิบายประกอบการแปล และการวิเคราะห์ปัญหาในการแปลและแนวทางแก้ไขจะมีสาระ และเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านไม่มากนัก

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

ดำเนิน การเด่น. (2552). *พจนานุกรมไทย – อังกฤษ พร้อมซีดีรอม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

เดือนจิตต์ จิตต์อารี. (2553). *แปลให้เป็นแล้วเก่ง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

นเรศ สุรสิทธิ์. (2550). *เรียนแปลอังกฤษ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: พี.เอส.เพรส.

ปรียา อนุรัตน์. (2531). *การแปลอังกฤษเป็นไทย: แนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพมหานคร: ดวงกลม.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. (2531). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

ไพริน คณิสาร (2555). *บทแปลเรื่อง “เรือนไม้สี่เบจ” ของ ว.วินิจฉัยกุล พร้อมบทวิเคราะห์*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษและไทย). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มณีนรัตน์ สวัสดิวัฒน์ ณ อยู่ธยา. (2548). *การแปล: หลักการและการวิเคราะห์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุทธนา อัครเจษฎากุล (2554). *บทแปลเรื่อง “ช่างสำราญ” ของเดือนวาด พิมวนา พร้อมบทวิเคราะห์*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษและไทย). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รัชนิโรจน์ กุลธำรง. (2552). *ความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษาเพื่อการแปล: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วารุณี เวชกามา (2556). *บทแปลเรื่อง “ได้โปรดหยุดหัวเราะเยาะฉัน” ของโจดี้ปลังโค พร้อมบทวิเคราะห์*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษและไทย). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทย์ เทียงบุรณธรรม. (2551). *พจนานุกรมอังกฤษ – ไทย & ไทย – อังกฤษ ฉบับทันสมัยและสมบูรณ์ที่สุด*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

รายการอ้างอิง

- สัญญาวิ สายบัว. (2550). *หลักการแปล*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุกัญญา ปวโรฬารวิทยา (2549). *บทแปลเรื่อง “เศรษฐีเงินล้าน” ของอัญชัน พร้อมบทวิเคราะห์*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษและไทย). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุพรรณิ ปันมณี. (2554). *การแปลขั้นสูง*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หอมหวาน ชื่นจิตร. (2527). *การแปล: อาชีพสู่ปวงชน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ในเต็ดโปรดักชั่น.
- อเนก อนันทวงศ์กุล. (2552). *พจนานุกรมไทย ฉบับนักเรียน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภูมิปัญญา.

Books and Book Articles

- Macmillan English Dictionary for Advanced Learners*. (2007). 2nd Edition. Oxford: Macmillan Education.
- The American Student Dictionary*. (1994). Boston MA: Houghton Mifflin.
- Metcalfe, J.E. and Astle, C. (2013). *Improve Your English*. EU: Constable & Robinson.
- Newmark, Peter. (1988). *A Textbook of Translation*. Hertfordshire: Prentice Hall International.
- Nida, Eugene A. (1964). *Toward a Science of Translating*. Leiden: E.J. Brill.
- Webster's New World Dictionary of the American Language* (2nd college ed.). (1984). New York: New World Dictionaries.

รายการอ้างอิง

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

Camillian Social Center Rayong. (n.d.). Retrieved May 10, 2015, from <http://www.hiv-aids-kids.org/>

McGraw-Hill Dictionary of American Idioms and Phrasal Verbs. (n.d.). Call it a day. Retrieved May 10, 2015, from <http://idioms.thefreedictionary.com/call+it+a+day>

Médecins Sans Frontières (MSF) International. (n.d.). Retrieved May 10, 2015, from <http://www.msf.org/>

Merriam Webster Online Dictionary. (n.d.). Bulky. Retrieved May 10, 2015, from <http://www.merriam-webster.com/dictionary/bulky>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ

นาง วาสนา มุทุตานนท์

วันเดือนปีเกิด

7 พฤศจิกายน พ. ศ. 2495

วุฒิการศึกษา

M.S. in International Economics

Long Island University, USA ปี พ.ศ. 2532

